תלמוד בבלי · סדר קדשים

ערכין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ערכין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ערכין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 12
דף ה: 13
דף ו. 15
דף ו: 16
דף ז. 17
דף ז: 18
דף ח. 20
דף ח: 20
דף ט. 21
דף ט: 22
דף י. 23
דף י: 24
דף יא. 25
דף יא: 27
דף יב. 28
דף יב: 29
דף יג. 30
דף יג: 31
דף יד. 33
דף יד: 34
דף טו. 36
דף טו: 37
דף טז. 39
דף טז: 41
דף יז. 43
דף יז: 44
דף יח. 45
דף יח: 47
דף יט. 48
דף יט: 49
דף כ. 50
דף כ: 52
דף כא. 52
דף כא: 53
דף כב. 55
דף כב: 56
דף כג. 57
דף כג: 58
דף כד. 60
דף כד: 61
דף כה. 61
דף כה: 63
דף כו. 64
דף כו: 65
דף כז. 67
דף כז: 68
דף כח. 70
דף כח: 71
דף כט. 72
דף כט: 74
דף ל. 75
דף ל: 76
דף לא. 78
דף לא: 79
דף לב. 81
דף לב: 82

דף לג. 83
דף לג: 85
דף לד. 86

דף ב.

מַתְנִי׳ **הַכֹּל מַעֲרִיכִין**, וְנֶעֱרָכִין, נוֹדְרִין וְנִידָּרִין — כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, נָשִׁים וַעֲבָדִים.

טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נוֹדְרִין וְנִידָּרִין וּמַעֲרִיכִין, אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין, שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ אֶלָּא הַזָּכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאִית.

חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נִידָּרִין וְנֶעֱרָכִין, אֲבָל לֹא נוֹדְרִין וְלֹא מַעֲרִיכִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת.

גְּמָ׳ ״הַכֹּל מַעֲרִיכִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי מוּפְלָא סָמוּךְ לְאִישׁ.

״נֶעֱרָכִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי מְנוּוָל וּמוּכֶּה שְׁחִין.

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: ״נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ״ כְּתִיב, כֹּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּדָמִים — יֶשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בְּדָמִים — אֵינוֹ בַּעֲרָכִין.

קָא מַשְׁמַע לַן ״נְפָשׁוֹת״, כָּל דְּהוּ.

״נוֹדְרִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? נִידָּרִין אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ.

״נִידָּרִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? אִי לְאֵתוֹיֵי טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! וְאִי לְאֵתוֹיֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן — בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ!

אִי לְאֵתוֹיֵי פְּחוֹת מִבֶּן חוֹדֶשׁ, בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! וְאִי לְאֵתוֹיֵי נָכְרִי, בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! לְעוֹלָם לְאֵתוֹיֵי פְּחוֹת מִבֶּן חוֹדֶשׁ, וְתָנֵי וַהֲדַר מְפָרֵשׁ.

״הַכֹּל סוֹמְכִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי יוֹרֵשׁ, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.

״הַכֹּל מְמִירִין״ — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי יוֹרֵשׁ, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.

דְּתַנְיָא: יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ מֵימַר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימַר.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? ״קָרְבָּנוֹ״ וְלֹא קָרְבַּן אָבִיו, וְיֵלִיף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ מִסּוֹף הֶקְדֵּשׁ — מָה סוֹף הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, אַף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימַר.

וְרַבָּנַן, הָמֵר יָמִיר — לְרַבּוֹת אֶת הַיּוֹרֵשׁ, וְיִלְפֵּינַן סוֹף הֶקְדֵּשׁ מִתְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ: מָה תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ — יוֹרֵשׁ מֵימַר, אַף סוֹף הֶקְדֵּשׁ — יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ.

וְרַבָּנַן, הַאי ״קָרְבָּנוֹ״ מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ: ״קָרְבָּנוֹ״ — וְלֹא קָרְבַּן גּוֹי, ״קָרְבָּנוֹ״ — וְלֹא קָרְבַּן חֲבֵירוֹ, ״קָרְבָּנוֹ״ — לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבְרִין לִסְמִיכָה.

וְרַבִּי יְהוּדָה, לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבְרִין לִסְמִיכָה לֵית לֵיהּ, וְאִי נָמֵי אִית לֵיהּ,

דף ב:

גּוֹי וַחֲבֵירוֹ מֵחַד קְרָא נָפְקִי, אִיתַּרִי לְהוּ תְּרֵי: חַד ״קָרְבָּנוֹ״ וְלֹא קָרְבַּן אָבִיו, וְאִידָּךְ לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבְרִין לִסְמִיכָה.

וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי ״הָמַר יָמִיר״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, דְּתַנְיָא: לְפִי שֶׁכָּל הָעִנְיָן אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּלְשׁוֹן זָכָר, מַה סּוֹפֵינוּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְאִם הָמֵר יָמִיר״.

וְרַבָּנַן? מ״וְאִם״, וְרַבִּי יְהוּדָה ״וְאִם״ לָא דָּרֵישׁ.

״הַכֹּל חַיָּיבִין בְּסוּכָּה״ — לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ, דְּתָנַן: קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ חַיָּיב בְּסוּכָּה.

״הַכֹּל חַיָּיבִין בְּלוּלָב״ — לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ, דְּתָנַן: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ חַיָּיב בְּלוּלָב.

״הַכֹּל חַיָּיבִין בְּצִיצִית״ — לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף, דְּתַנְיָא: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף — חַיָּיב בְּצִיצִית.

״הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְפִילִּין״ — לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר תְּפִלִּין, דְּתַנְיָא: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר תְּפִלִּין — אָבִיו לוֹקֵחַ לוֹ תְּפִלִּין.

״הַכֹּל חַיָּיבִין בִּרְאִיָּיה״ — לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין.

וּלְרַבִּינָא דְּאָמַר: מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין פָּטוּר מִן הָרְאִיָּיה, לְאֵיתוֹיֵי חִיגֵּר בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְנִתְפַּשֵּׁט בְּיוֹם שֵׁנִי.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: כּוּלָּן תַּשְׁלוּמִין זֶה לָזֶה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: כּוּלָּן תַּשְׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן — לְאֵיתוֹיֵי מַאי?

לְאֵיתוֹיֵי סוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, וּדְלָא כִּי הַאי תַּנָּא.

דְּתַנְיָא, יוֹחָנָן בֶּן דַּהֲבַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: סוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו פָּטוּר מִן הָרְאִיָּיה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יִרְאֶה״ ״יֵרָאֶה״, כְּדֶרֶךְ שֶׁבָּא לִרְאוֹת כָּךְ בָּא לֵירָאוֹת, מַה לִּרְאוֹת בִּשְׁתֵּי עֵינָיו — אַף לֵירָאוֹת בִּשְׁתֵּי עֵינָיו.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם לְאֵיתוֹיֵי מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ דְּרַבִּינָא — לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, כָּאן בְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה.

דְּתָנַן: מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד, וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל.

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: תִּיקַּנְתֶּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תִּיקַּנְתֶּם? לִישָּׂא שִׁפְחָה אֵינוֹ יָכוֹל, בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל, יִבָּטֵל? וַהֲלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״!

אֶלָּא, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצִי דָּמָיו, וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי.

"הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר" — לְאֵיתּוֹיֵי מַאי? לְאֵיתּוֹיֵי קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ, דִּתְנַן: אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַקָּטָן מִלְּתְקוֹעַ בְּיוֹם טוֹב.

"הַכֹּל חַיָּיבִין בְּמִקְרָא מְגִילָּה", "הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה" — לְאֵיתּוֹיֵי

דף ג.

מַאי? לְאֵתּוֹיֵי נָשִׁים, וְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה, שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס.

"הַכֹּל חַיָּיבִין בְּזִימּוּן" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי נָשִׁים וַעֲבָדִים, דְּתַנְיָא: נָשִׁים מְזַמְּנוֹת לְעַצְמָן, וַעֲבָדִים מְזַמְּנִין לְעַצְמָן.

"הַכֹּל מִצְטָרְפִין לְזִימּוּן" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין — מְזַמְּנִין עָלָיו.

"הַכֹּל מְטַמְּאִין בְּזִיבָה" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, דְּתַנְיָא: "אִישׁ" — מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ אִישׁ"? לְרַבּוֹת תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד שֶׁמְּטַמֵּא בְּזִיבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה", "לַזָּכָר" — כֹּל שֶׁהוּא זָכָר, בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל, "לַנְּקֵבָה" — כֹּל שֶׁהִיא נְקֵבָה, בֵּין קְטַנָּה בֵּין גְּדוֹלָה. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ אִישׁ"? דִּבְּרָה תּוֹרָה כְּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

"הַכֹּל מְטַמְּאִין בְּטֻמְאַת מֵת" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי קָטָן; סְלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "אִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא" — "אִישׁ" אִין, קָטָן לָא, קָא מַשְׁמַע לַן: "וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם". אֶלָּא, "אִישׁ" לְמַעוּטֵי מַאי? לְמַעוּטֵי קָטָן מִכָּרֵת.

"הַכֹּל מְטַמְּאִין בִּנְגָעִים" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי קָטָן. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "אִישׁ צָרוּעַ" כְּתִיב — אִישׁ אִין, קָטָן לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! אָדָם "כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ", מִכָּל מָקוֹם.

וְאֶלָּא "אִישׁ" לְמָה לִי? לְכִדְתַנְיָא: "אִישׁ" — אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ, אִשָּׁה מִנַּיִן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהִצְרוּעַ" — הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם.

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ"? לָעִנְיָן שֶׁל מַטָּה — אִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת.

"הַכֹּל רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים", "הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים" — לְאֵתּוֹיֵי מַאי? לְאֵתּוֹיֵי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן וּבִשְׁמוֹתֵיהֶן.

וְהָאָמַר מַר: אֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן וּבִשְׁמוֹתֵיהֶן — אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים! אָמַר רָבִינָא: לָא קַשְׁיָא, הָא דְּמַסְבְּרִי לֵיהּ וְסָבַר, הָא דְּמַסְבְּרִי לֵיהּ וְלָא סָבַר.

"הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ" — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְרַבִּי יְהוּדָה לְאֵתוֹיֵי קָטָן, וּלְרַבָּנַן לְאֵתוֹיֵי אִשָּׁה.
דִּתְנַן: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן; רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן, וּפוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבַאֲנְדְּרוֹגִינוֹס.
"הַכֹּל כְּשֵׁירִין לְהַזּוֹת" — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי עֶרֶל, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עֶרֶל שֶׁהִזָּה — הַזָּאָתוֹ כְּשֵׁרָה.
"הַכֹּל שׁוֹחֲטִין" — לְאֵתוֹיֵי מַאי? חָדָא לְאֵתוֹיֵי כּוּתִי, וַחֲדָא לְאֵתוֹיֵי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד.
"הַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל" — לְאֵתוֹיֵי מַאי?

דף ג:

לְאֵתוֹיֵי עֲבָדִים, וּלְמַאן דְּתָנֵי עֲבָדִים בְּהֶדְיָא, לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי מִנְוֶה הַיָּפֶה לְנָוֶה הָרָעָה.
"וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין" — לְאֵתוֹיֵי עֶבֶד שֶׁבָּרַח מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ.
"הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם" — לְאֵתוֹיֵי מִנְוֶה הַיָּפֶה לְנָוֶה הָרָעָה, "וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין" — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי מִנְוֶה הָרָעָה לְנָוֶה הַיָּפֶה.
הַכֹּל חַיָּיבִין בְּסוּכָּה, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! אִי הָנֵי לָא מְחַיְּיבִי, מַאן מְחַיְּיבִי?
כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ", וְאָמַר מָר "תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" כְּעֵין תְּדוּרוּ, מָה דִּירָה — אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, אַף סוּכָּה — אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, וְהָנֵי כֹּהֲנִים הוֹאִיל וּבְנֵי עֲבוֹדָה נִינְהוּ — לָא לִיחַיְּיבוּ.
קָא מַשְׁמַע לַן: נְהִי דִּפְטִירִי בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה, בְּלֹא שְׁעַת עֲבוֹדָה חַיּוֹבֵי מִיחַיְּיבִי, מִידֵּי דְּהַוָּה אַהוֹלְכֵי דְּרָכִים, דְּאָמַר מָר: הוֹלְכֵי דְּרָכִים בַּיּוֹם פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּיּוֹם, וְחַיָּיבִים בַּלַּיְלָה.
הַכֹּל חַיָּיבִין בְּצִיצִית, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא!
כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז... גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ", מַאן דְּלָא אִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבֵּיהּ בִּלְבִישָׁה הוּא דִּמְחַיַּיב בְּמִצְוַת צִיצִית, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבֵּיהוּ, לָא לִיחַיְּיבוּ.
קָא מַשְׁמַע לַן: נְהִי דְּאִישְׁתְּרִי בְּעִידָּן עֲבוֹדָה, בְּלָא עִידָּן עֲבוֹדָה לָא אִישְׁתְּרִי.
הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְפִילִּין, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בְּמִצְוָה דְּיָד אִיתֵיהּ בְּמִצְוָה דְּרֹאשׁ.
וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְלֵיתַנְהוּ בְּמִצְוָה דְּיָד, דִּכְתִיב "יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ", שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ וּבֵין בְּשָׂרוֹ, אֵימָא בְּמִצְוָה דְּרֹאשׁ נָמֵי לָא לִיחַיְּיבוּ.
קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא מְעַכְּבִי אַהֲדֵדֵי, כִּדְתָנַן: תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל יָד.

ומַאי שְׁנָא דְּיָד, דִּכְתִיב ״יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ״? רֹאשׁ נָמֵי, כְּתִיב ״וְשַׂמְתִּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ״! תָּנָא: שְׁעָרוֹ הָיָה נִרְאֶה בֵּין צִיץ לְמִצְנֶפֶת, שֶׁשָּׁם מַנִּיחַ תְּפִילִּין.

הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב ״יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם״, מַאן דְּלֵיתֵיהּ אֶלָּא בִּתְקִיעָה דְּחַד יוֹמָא חַיָּיב.

וְהֲנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְאִיתַּנְהוּ בִּתְקִיעָה כּוּלֵּיהּ שַׁתָּא, דִּכְתִיב: ״וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם״, אֵימָא לָא לִיחַיְּיבוּ. מִי דָּמֵי? הָתָם חֲצוֹצְרוֹת, הָכָא שׁוֹפָר!

אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הוֹאִיל וּתְנַן: שָׁוֶה הַיּוֹבֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לַתְּקִיעָה וְלַבְּרָכוֹת, דְּאִיתֵיהּ בְּמִצְוַת יוֹבֵל — אִיתֵיהּ בְּמִצְוַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּלֵיתֵיהּ בְּמִצְוַת יוֹבֵל — לֵיתֵיהּ בְּמִצְוַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהֲנֵי כֹּהֲנֵי הוֹאִיל וְלֵיתַנְהוּ בְּמִצְוַת דְּיוֹבֵל, דְּתְנַן: כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מוֹכְרִין לְעוֹלָם

דף ד.

וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם, אֵימָא בְּמִצְוַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה נָמֵי לָא לִיחַיְּיבוּ, קַמַשְׁמַע לַן: נְהִי דְּלֵיתַנְהוּ בְּהַשְׁמָטַת קַרְקַע בְּהַשְׁמָטַת כְּסָפִים — בְּשִׁילּוּחַ עֲבָדִים מִיהָא אִיתַּנְהוּ.

הַכֹּל חַיָּיבִים בְּמִקְרָא מְגִילָּה, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא לִיבַּטֵּיל עֲבוֹדָתָם, וְכִדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם, וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָן, וְיִשְׂרְאֵל בְּמַעֲמָדָן — מְבַטְּלִין עֲבוֹדָתָם וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה.

הַכֹּל חַיָּיבִין בְּזִימּוּן, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּקָאָכְלִי קָדְשִׁים. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: ״וְאָכְלוּ אוֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא כַּפָּרָה הִיא. קָא מַשְׁמַע לַן, ״וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא אִיתַּנְהוּ.

הַכֹּל מִצְטָרְפִין לְזִימּוּן, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּקָאָכְלִי כֹּהֲנִים תְּרוּמָה אוֹ קָדָשִׁים, וְזָר קָאָכֵיל חוּלִּין.

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְאִי בָּעֵי זָר לְמֵיכַל בַּהֲדֵי כֹּהֵן לָא מָצֵי אָכֵיל, אֵימָא לָא לִיצְטָרֵף, קָא מַשְׁמַע לַן: נְהִי דְּזָר בַּהֲדֵי כֹּהֵן לָא מָצֵי אָכֵיל, כֹּהֵן בַּהֲדֵי זָר מָצֵי אָכֵיל.

הַכֹּל מַעֲרִיכִין, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! אָמַר רָבָא: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְבֶן בּוּכְרִי, דְּתְנַן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיַבְנֶה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא. אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: לֹא כֵן, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן: ״וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל״.

הוֹאִיל וְעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ הֵם, הֵיאַךְ הֵם נֶאֱכָלִין?

וּלְבֶן בּוּכְרִי נָמֵי, כֵּיוָן דְּלִכְתְּחִילָּה לָא מִיחַיְּיבִי לְאֵיתוֹיֵי, כִּי מַיְיתֵי נָמֵי — חוֹטֵא הוּא, דְּקָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לָעֲזָרָה! דְּמַיְיתֵי לְהוּ וּמָסַר לַצַּבּוּר.

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בִּשְׁקָלִים — אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְלֵיתַנְהוּ בִּשְׁקָלִים — לֵיתַנְהוּ בַּעֲרָכִין, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הַאי "וְכָל עֶרְכְּךָ", לְכָל עֲרָכִין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פְּחוּתִין מִסֶּלַע הוּא דַּאֲתָא!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בְּפִדְיוֹן הַבֵּן — אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, וְהָנֵי כֹּהֲנִים הוֹאִיל וְלֵיתַנְהוּ בְּפִדְיוֹן הַבֵּן — לֵיתַנְהוּ בַּעֲרָכִין, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, גַּבֵּי אֵיל אָשָׁם, דִּכְתִיב: "וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַה' אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ", הָכִי נָמֵי דְּכָל דְּאִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין אִיתֵיהּ בְּאֵיל הָאָשָׁם, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס דְּלֵיתַנְהוּ בַּעֲרָכִין לֵיתַנְהוּ בְּאֵיל הָאָשָׁם?

אֶלָּא אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב אַשִׁי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הוֹאִיל וּכְתִיב "וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן", וְלֹא כֹּהֵן לִפְנֵי כֹּהֵן, קָא מַשְׁמַע לַן.

"נֶעֱרָכִין" — לְאַתּוֹיֵי מְנוּוָל וּמוּכֶּה שְׁחִין. מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

דְּתָנוּ רַבָּנָן: "בְּעֶרְכְּךָ" — לְהָבִיא עֵרֶךְ סָתוּם. דָּבָר אַחֵר: "בְּעֶרְכְּךָ" — עֵרֶךְ כּוּלּוֹ הוּא נוֹתֵן, וְלֹא עֵרֶךְ אֵבָרִים.

יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא אַף דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר "נְפָשׁוֹת", נְפָשׁוֹת — וְלֹא הַמֵּת.

אוֹצִיא אֶת הַמֵּת, וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַגּוֹסֵס? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהֶעֱמִיד... וְהֶעֱרִיךְ" — כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּהַעֲמָדָה, יֶשְׁנוֹ בְּהַעֲרָכָה, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בְּהַעֲמָדָה, אֵינוֹ בְּהַעֲרָכָה.

דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת", אֵין לִי אֶלָּא אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶחָד, אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ מֵאָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "נְפָשׁוֹת". דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת",

דף ד:

אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה, אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִישׁ, אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִשָּׁה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "נְפָשׁוֹת".

דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת" — לְרַבּוֹת מְנוּוָל וּמוּכֶּה שְׁחִין.

שֶׁיָּכוֹל "נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ": כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּדָמִים — יֶשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בְּדָמִים — אֵינוֹ בַּעֲרָכִין, תַּלְמוּד לוֹמַר "נְפָשׁוֹת".

"וְהָיָה עֶרְכְּךָ" — לְרַבּוֹת טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס לְדָמִים, שֶׁיָּכוֹל: נֶדֶר "בְּעֶרְכְּךָ" — כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין יֶשְׁנוֹ בְּדָמִים, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲרָכִין אֵינוֹ בְּדָמִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה עֶרְכְּךָ".

"הַזָּכָר" — זָכָר, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. יָכוֹל לֹא יְהוּ בְּעֵרֶךְ אִישׁ, אֲבָל יִהְיוּ בְּעֵרֶךְ אִשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר... וְאִם נְקֵבָה הִיא" — זָכָר וַדַּאי, נְקֵבָה וַדַּאִית, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.

אָמַר מָר: "בְּעֶרְכְּךָ" — לְרַבּוֹת עֶרֶךְ סָתוּם. מַאי עֶרֶךְ סָתוּם?

דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר "עֶרֶךְ סָתוּם עָלַי" נוֹתֵן כַּפָּחוֹת שֶׁבָּעֲרָכִין, וְכַמָּה פָּחוֹת שֶׁבָּעֲרָכִין? שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים.

וְאֵימָא חֲמִשִּׁים! תְּפַשְׁתָּהּ מְרוּבֶּה — לֹא תְּפַשְׁתָּהּ, תְּפַשְׁתָּהּ מוּעָט — תְּפַשְׁתָּהּ.

וְאֵימָא שֶׁקֶל, דִּכְתִיב: "וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ"! הָהוּא בְּהֶשֵּׁג יָד הוּא דִּכְתִיב.

וְאֶלָּא קְרָא לְמָה לִי? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ נִידּוֹן בְּהֶשֵּׁג יָד. מַאי טַעְמָא? כְּמִפָּרֵשׁ דָּמֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: נִידּוֹן בְּהֶשֵּׁג יָד. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא כְּמִפָּרֵשׁ דָּמֵי, קָמַשְׁמַע לַן.

דָּבָר אַחֵר: "בְּעֶרְכְּךָ" — עֶרֶךְ כּוּלּוֹ הוּא נוֹתֵן, וְאֵינוֹ נוֹתֵן עֶרֶךְ דְּמֵי אֵבָרִים. וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ לְעֶרֶךְ סְתָם? קְרֵי בֵּיהּ "עֶרֶךְ" "בְּעֶרְכְּךָ".

יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ", "נְפָשׁוֹת" — וְלֹא אֶת הַמֵּת.

וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ! קְרֵי בֵּיהּ "נֶפֶשׁ", "נְפָשׁוֹת".

אוֹצִיא אֶת הַמֵּת, וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַגּוֹסֵס? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהַעֲמִיד וְהֶעֱרִיךְ".

אִי הָכִי, מֵת נָמֵי תִּיפּוֹק לִי מִ"וְהֶעֱמִיד וְהֶעֱרִיךְ"? הָכִי נָמֵי! וְאֶלָּא, "נֶפֶשׁ" "נְפָשׁוֹת" לְמָה לִי? כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר קַמָּן.

דָּבָר אַחֵר, "נְפָשׁוֹת" — אֵין לִי אֶלָּא אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶחָד, אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ מֵאָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "נְפָשׁוֹת".

דָּבָר אַחֵר, "נְפָשׁוֹת" — אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה, אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִישׁ, וְאִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִשָּׁה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נְפָשׁוֹת".

דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת" — לְהָבִיא מְנוּוָּל וּמוּכֶּה שְׁחִין. וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ לְהָנָךְ!

הָנָךְ לָא צְרִיכִי קְרָא, מַאי טַעְמָא? כִּי שָׁקוּל הוּא, וְיָבוֹאוּ כוּלָּם כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא, לִמְנוּוָּל וּמוּכֶּה שְׁחִין הוּא דְּאִצְטְרִיךְ.

וְהָיָה עֶרְכְּךָ — לְרַבּוֹת טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס לְדָמִים. דָּמִים לְמָה לִי קְרָא? לֹא יְהֵא אֶלָּא דְּמֵי דִּיקְלָא, אִילּוּ אָמַר "דְּמֵי דִּיקְלָא" מִי לָא יָהֵיב?

אָמַר רָבָא: לוֹמַר שֶׁנִּידּוֹן בְּכִבּוֹדוֹ.

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ" כְּתִיב, כֹּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין — נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲרָכִין — אֵינוֹ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּדְלָא אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, מִי נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ? וְהָתַנְיָא: "רֹאשׁ עֶבֶד זֶה הֶקְדֵּשׁ" הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוּתָּפִין בּוֹ, "רֹאשׁ עֶבֶד מָכוּר לְךָ" מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶם, "רֹאשׁ חֲמוֹר זֶה הֶקְדֵּשׁ" הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוּתָּפִין בּוֹ, "רֹאשׁ חֲמוֹר מָכוּר לְךָ" מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶם.

"רֹאשׁ פָּרָה מָכוּר לְךָ" — לֹא מָכַר אֶלָּא רֹאשָׁהּ שֶׁל פָּרָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ: "רֹאשׁ פָּרָה הֶקְדֵּשׁ" אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא רֹאשָׁהּ. וְאָמַר רַב פָּפָּא: דְּהָא מִזְדַּבַּן רֵישָׁא דְּתוֹרָא בְּבֵי טַבָּחָא.

וְהָא חֲמוֹר וּפָרָה לֵיתַנְהוּ בַּעֲרָכִין, וְאֵין נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ! וְלִיטַעְמֵיךְ, תִּיקְשֵׁי לָךְ עֶבֶד, דְּאִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, וְאֵין נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ!

אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: הָא בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, הָא בְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת.

בְּמַאי אוֹקֵימְתָּהּ, בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ? אֵימָא סֵיפָא: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר "רֹאשׁ פָּרָה זוֹ הֶקְדֵּשׁ" — אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא רֹאשָׁהּ. אַמַּאי? תִּפְשׁוֹט קְדוּשָּׁה בְּכוּלָּהּ! מִי לָא תַּנְיָא: הָאוֹמֵר

דף ה.

"רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה" — יָכוֹל תְּהֵא כּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ" — מִמֶּנּוּ קוֹדֶשׁ וְלֹא כּוּלָּהּ קוֹדֶשׁ.

יָכוֹל תֵּצֵא לְחוּלִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה" — בַּהֲוָיְיתָהּ תְּהֵא. הָא כֵּיצַד? תִּמְכֹּר לְצוֹרְכֵי עוֹלוֹת, וְדָמֶיהָ חוּלִּין, חוּץ מִדְּמֵי אוֹתוֹ אֵבֶר שֶׁבָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִנַּיִן לָאוֹמֵר "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה", שֶׁכּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ", לְרַבּוֹת אֶת כּוּלָּהּ.

וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין כּוּלָּהּ עוֹלָה, הָנֵי מִילֵּי דְּאַקְדִּישׁ דְּבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, אֲבָל דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ — קָדְשָׁה כּוּלָּהּ.

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא בִּקְדוּשַׁת הַגּוּף, הָא בִּקְדוּשַׁת דָּמִים.

וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר: מַקְדִּישׁ זָכָר לְדָמָיו — קָדוֹשׁ קְדוּשַׁת הַגּוּף!

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאַקְדִּישׁ כּוּלָּהּ, הָא דְּאַקְדִּישׁ חַד אֵבֶר.

חַד אֵבֶר נָמֵי אִיבְּעוֹיֵי אִיבַּעְיָא לַן, דְּבָעֵי רַבָּה: הִקְדִּישׁ אֵבֶר לְדָמָיו, מַהוּ?

כִּי אִיבְּעִי לַן בְּתָם, הָכָא בְּבַעַל מוּם, דּוּמְיָא דַּחֲמוֹר.

בַּעַל מוּם נָמֵי אִיבְּעוֹיֵי אִיבַּעְיָא לַן, דְּבָעֵי רַבָּה: "דְּמֵי רֹאשִׁי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ" מַהוּ? כִּי אִבַּעְיָא לַן מִקַּמֵּי דְּאֶשְׁמְעַהּ לְהָא מַתְנִיתָא, הַשְׁתָּא דְּשַׁמְעַהּ הָא מַתְנִיתָא — לָא מִיבַּעְיָא לַן.

גּוּפָא, בָּעֵי רַבָּה: "דְּמֵי רֹאשִׁי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ" מַהוּ? נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ, אוֹ אֵינוֹ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ?

לָא אַשְׁכְּחַן בְּדָמִים דְּאֵינוֹ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ, אוֹ דִלְמָא לָא אַשְׁכְּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּנִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רָבָא: ״עֶרְכִּי עָלַי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ״ מַהוּ? נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד, אוֹ אֵין נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד? לָא אַשְׁכְּחַן בַּעֲרָכִין דְּאֵין נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד, אוֹ דִלְמָא לָא אַשְׁכְּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּמִיפְּרִיק אֶלָּא בְּשָׁוְיוֹ? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: הִקְדִּישׁ שְׁדֵה אֲחוּזָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: לָא אַשְׁכְּחַן שְׁדֵה אֲחוּזָה דְּמִיפְּרְקָא אֶלָּא ״בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף״, אוֹ דִלְמָא לָא אַשְׁכְּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּמִיפְּרִיק אֶלָּא בְּשָׁוְיוֹ? תֵּיקוּ.

מַתְנִי' פָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ נִידָּר, אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: הַמַּעֲרִיךְ פָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן דָּמָיו, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמַר כְּלוּם.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, יוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֲרָכִין לְפָחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ, וְגָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים; וְרַבָּנַן סָבְרִי: אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: הָאוֹמֵר ״עֶרֶךְ כְּלִי עָלַי״ נוֹתֵן דָּמִים — כְּרַבִּי מֵאִיר. פְּשִׁיטָא דִּכְרַבִּי מֵאִיר אַתְיָא!

מַהוּ דְּתֵימָא, אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן, הָתָם הוּא דְּטָעֵי, סָבַר: כִּי הֵיכִי דְּאִיכָּא עֲרָכִין לְבֶן חוֹדֶשׁ, אִיכָּא נָמֵי לְפָחוֹת מִבֶּן חוֹדֶשׁ.

אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא לְמֵיטְעֵי, וַדַּאי אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֲרֶךְ לִכְלִי, וְגָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים, קָמַשְׁמַע לַן.

דף ה:

וּלְרַבִּי מֵאִיר לְמַאי אִיצְטְרִיךְ?

מַהוּ דְּתֵימָא: טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר הָתָם, דְּגָזַר פָּחוֹת מִבֶּן חוֹדֶשׁ אַטּוּ בֶּן חוֹדֶשׁ, אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא לְמֵיגְזַר — אֵימָא לָא. קָא מַשְׁמַע לַן: טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, לָא שְׁנָא הָכָא וְלָא שְׁנָא הָכָא.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר יוֹסֵף אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב יִיבָא בַּר יוֹסֵי אָמַר רַב: הַמַּקְדִּישׁ בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ נוֹתֵן דָּמֶיהָ? כְּמַאן — כְּרַבִּי מֵאִיר.

הָא אַמְרַהּ רַב חֲדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: הָאוֹמֵר ״עֶרֶךְ כְּלִי עָלַי״ נוֹתֵן דָּמָיו! מַהוּ דְּתֵימָא הָתָם הוּא דְּיוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֲרֶךְ לִכְלִי, וְגָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים.

אֲבָל בְּהֵמָה, דְּבַת מִיקְדַּשׁ הִיא, אֵיכָא לְמֵימַר דְּהָכִי קָאָמַר: אִי אָמֵינָא לֵיהּ לְמַרְהּ מְזַבֵּין לַהּ נִיהֲלִי, תִּיקְדּוֹשׁ לַהּ מֵהַשְׁתָּא וְאַקְרְבַהּ, אֲבָל דְּמֵי לָא קָאָמַר, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב אַשֵׁי: וְהוּא דְּאָמַר "עָלַי", אֲבָל אָמַר "הֲרֵי זוֹ" — לֹא.

מַתְנִי' נָכְרִי — רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נָעֳרָךְ, אֲבָל לֹא מַעֲרִיךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲרִיךְ, אֲבָל לֹא נָעֳרָךְ. וְזֶה וְזֶה מוֹדִים שֶׁנּוֹדְרִין וְנִידְּרִין.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַעֲרִיכִין וְאֵין הַגּוֹיִם מַעֲרִיכִין.

יָכוֹל לֹא יְהוּ נָעֳרָכִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ", דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמִּקְרָא אֶחָד מְרַבֶּה וּמִקְרָא אֶחָד מְמַעֵט, מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר נָעֳרָךְ וְלֹא מַעֲרִיךְ?

מִפְּנֵי שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב בַּנָּעֳרָכִין יוֹתֵר מִבַּמַּעֲרִיכִין, שֶׁהֲרֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נָעֳרָךְ, אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָעֳרָכִין וְאֵין הַגּוֹיִם נָעֳרָכִין; יָכוֹל לֹא יְהוּ מַעֲרִיכִין? תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ".

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמִּקְרָא אֶחָד מְרַבֶּה וּמִקְרָא אֶחָד מְמַעֵט, מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר נָכְרִי מַעֲרִיךְ וְלֹא נָעֳרָךְ? מִפְּנֵי שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב בַּמַּעֲרִיכִין יוֹתֵר מִבַּנָּעֳרָכִין, שֶׁהֲרֵי טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מַעֲרִיכִין אֲבָל לֹא נָעֳרָכִין.

אָמַר רָבָא: הִלְכְתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִסְתַּבְּרָא, טַעְמֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא, טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִסְתַּבְּרָא, הִלְכְתֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא.

הִלְכְתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִסְתַּבְּרָא, דִּכְתִיב: "לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ", טַעְמֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא, דְּקָא מַיְיתֵי לֵיהּ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שֶׁאנִי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דְּלָאו בְּנֵי דַּעָה נִינְהוּ.

טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִסְתַּבְּרָא, דְּקָא מַיְיתֵי לֵיהּ מִטּוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, דְּאַף עַל גַּב דִּבְנֵי דַּעָה נִינְהוּ מַעֲטִינְהוּ רַחֲמָנָא. הִלְכְתֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא, דִּכְתִיב: "לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ".

וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי "לָא לָכֶם וְלָנוּ" מַאי עָבִיד לֵיהּ? אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אַבִּימִי: וְעֶרְכוֹ נִגְנָז.

אֶלָּא מֵעַתָּה, לֹא יִמְעֲלוּ בּוֹ, דִּתְנַן: חָמֵשׁ חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת, וּמְעִילוֹת הַהוֹלְכוֹת לְיָם הַמֶּלַח — לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין!

אַלְמָה תַּנְיָא גַּבֵּי קָדְשֵׁי גוֹיִם: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל בְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת מוֹעֲלִין בָּהֶן?!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מְשׁוּם רִפְיוֹן יָדַיִם הוּא, דִּכְתִיב: ”וַיְהִי עַם הָאָרֶץ מְרַפִּין יְדֵי עַם יְהוּדָה וּמְבַהֲלִים אוֹתָם לִבְנוֹת”.

דף ו.

תָּנָא חָדָא: גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב נְדָבָה לְבֶדֶק הַבַּיִת מְקַבְּלִים הֵימֶנּוּ, וְתַנְיָא אִידַּךְ: אֵין מְקַבְּלִין!
אָמַר רַבִּי אִילָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא קַשְׁיָא, הָא — בַּתְּחִילָּה, הָא — בַּסּוֹף.
דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּתְחִילָּה, אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם. בַּסּוֹף, דָּבָר הַמְסוּיָּם אֵין מְקַבְּלִין, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָּם מְקַבְּלִין. הֵיכִי דָּמֵי דָּבָר הַמְסוּיָּם? אָמַר רַב יוֹסֵף: כְּגוֹן אַמָּה כָּלְיָא עוֹרֵב.
מֵתִיב רַב יוֹסֵף: ”וְאִיגֶּרֶת אֶל אָסָף שׁוֹמֵר הַפַּרְדֵּס אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ וְגוֹ’”. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: שָׁאנֵי מַלְכוּתָא דְּלָא הָדְרָא בֵּיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אִי אָמַר מַלְכוּתָא ”עָקְרָנָא טוּרֵי”, עָקַר טוּרֵי וְלָא הָדַר בֵּיהּ.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: גּוֹי שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה מִכְּרִיוֹ, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִי בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הִפְרִישָׁהּ — תִּינָּתֵן לַכֹּהֵן, וְאִם לָאו — טְעוּנָה גְּנִיזָה, חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא בְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם.
מֵיתִיבִי: גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב קוֹרָה, וְשָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ — בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִם אָמַר: ”בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הִפְרַשְׁתִּיהָ” — יָגוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמּוֹתָר, וְאִם לָאו — טְעוּנָה גְּנִיזָה, חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא בְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם.
טַעְמָא דְּשָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ, דְּבָעֲיָא גְּנִיזָה; הָא אֵין שָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ — לָא בָּעֲיָא גְּנִיזָה!
הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין שָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ נָמֵי בָּעֲיָא גְּנִיזָה, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאַף עַל גַּב דְּשָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ, יָגוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמּוֹתָר, דְּשָׂם שָׂלֹא בְּמָקוֹמוֹ לָאו קָדוֹשׁ.
דִּתְנַן: הָיָה כָּתוּב עַל יְדוֹת הַכֵּלִים וְעַל כַּרְעֵי הַמִּטָּה — הֲרֵי זֶה יָגוֹד וְיִגָּנוֹז.
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבָהוּ: הָאוֹמֵר ”סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה” — מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ. סְבוּר מִינַּהּ: לְעַצְמוֹ — אִין, לְאַחֵר — לָא. אִיתְּמַר: אָמַר רַב אַמֵּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לְאַחֵר.
אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר ”עָלַי”, אֲבָל אָמַר ”הֲרֵי זוֹ” — בְּעֵינַן בָּעֵי לְמֵיתְבַהּ.
מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אַדְרַבָּה, אִיפְּכָא מִיסְתַּבְּרָא — אָמַר ”זוֹ” מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, כִּי הֵיכִי דְּלִיחַיֵּיב בְּאַחֲרָיוּתַהּ, אֲבָל אָמַר ”עָלַי” — לָא! אֶלָּא, לָא שָׁנָא.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: נֶדֶר צְדָקָה, וְאֵין הֶקְדֵּשׁ צְדָקָה. מַאי קָאָמַר? לָא נֶדֶר וְלָא הֶקְדֵּשׁ צְדָקָה! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: צְדָקָה הֲרֵי הִיא בְּבַל תְּאַחֵר, וְאֵינָהּ כְּהֶקְדֵּשׁ, דְּאִילּוּ הֶקְדֵּשׁ אָסִיר לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בֵּיהּ, וְאִילּוּ צְדָקָה שְׁרֵי לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בֵּיהּ.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, אָמַר: אַתּוּן הָכִי מַתְנִיתוּ לַהּ, אֲנַן הָכִי מַתְנֵינַן לַהּ — אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: הָאוֹמֵר ״סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה״ מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ, בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לְאַחֵר, בֵּין אָמַר ״עָלַי״ בֵּין אָמַר ״הֲרֵי זוֹ״.
תָּנוּ רַבָּנַן: ״סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה״ — עַד שֶׁלֹּא בָּאתָה לְיַד גַּבַּאי, מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ; מִשֶּׁבָּאתָה לְיַד גַּבַּאי, אָסוּר לְשַׁנּוֹתָהּ.

דף ו:

אִינִי? וְהָא רַבִּי יַנַּאי יָזֵיף וּפָרַע! שָׁאנֵי רַבִּי יַנַּאי, דְּנִיחָא לֵהּ לְעָנְיִים דִּכְמָה דִּמְשַׁהֵי מְעַשֵּׂה וּמַיְיתֵי לֵהּ.
תָּנוּ רַבָּנַן: יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְנַדֵּב מְנוֹרָה אוֹ נֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת — אָסוּר לְשַׁנּוֹתָהּ. סָבַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לְמֵימַר: לֹא שָׁנָא לְדָבָר הָרְשׁוּת וְלֹא שָׁנָא לְדָבָר מִצְוָה. אֲמַר לֵיהּ רַב אַמֵּי: הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן — לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְדָבָר הָרְשׁוּת, אֲבָל לְדָבָר מִצְוָה מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ.
מִדְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב מְנוֹרָה אוֹ נֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּקַּע שָׁם בְּעֶלֶיהָ — אָסוּר לְשַׁנּוֹתָהּ, מִשֶּׁנִּשְׁתַּקַּע שָׁם בְּעֶלֶיהָ — מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ.
לְמַאי? אִילֵימָא לְדָבָר הָרְשׁוּת, מַאי אִירְיָא גּוֹי? אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי!
אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה, וְטַעְמָא דְּגוֹי הוּא דְּפָעֵי, אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּלָא פָּעֵי — שַׁפִּיר דָּמֵי.
שַׁעֲזֶרֶק טַיְיעָא אִינַּדֵּב שְׁרָגָא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא דְּרַב יְהוּדָה, שַׁנְיֵיהּ רַחֲבָא וְאִיקְּפַד רָבָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שַׁנְיֵיהּ רָבָא וְאִיקְּפַד רַחֲבָא, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: שַׁנְיֵיהּ חַזָּנֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא, וְאִיקְּפַד רַחֲבָא וְאִיקְּפַד רָבָה.
מַאן דְּשַׁנְיֵיהּ סָבַר דְּלָא שְׁכִיחַ, וּמַאן דְּאִיקְּפַד סָבַר זְמָנִין דְּמִקָּרֵי וְאָתֵי.

מַתְנִי׳ הַגּוֹסֵס וְהַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג — לֹא נִידַּר וְלֹא נָעֲרַךְ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: נָעֲרַךְ, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹדַר וּמַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ, וְאִם הִזִּיק — חַיָּיב.

גְּמָ׳ בְּשֶׁלְמָא גּוֹסֵס לֹא נִידַּר — דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא, וְלֹא נָעֲרַךְ — דְּלָאו בַּר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הוּא, אֶלָּא יוֹצֵא לֵיהָרֵג, בְּשֶׁלְמָא לֹא נִידַּר — דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא, אֶלָּא לֹא נָעֲרַךְ אַמַּאי לָא? דְּתַנְיָא: מִנַּיִן הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג וְאָמַר ״עֶרְכִּי עָלַי״, שֶׁלֹּא אָמַר כְּלוּם? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כָּל חֵרֶם לֹא יִפָּדֶה״. יָכוֹל אֲפִילּוּ קוֹדֶם שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִן הָאָדָם״, וְלֹא כָּל הָאָדָם.
וּלְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא, דְּאָמַר נָעֲרַךְ מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין, הַאי ״כָּל חֵרֶם״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: לְפִי שֶׁמָּצִינוּ לַמּוֹתָתִים בִּידֵי שָׁמַיִם שֶׁנּוֹתְנִין מָמוֹן וּמִתְכַּפֵּר לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר ״אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו״, יָכוֹל אַף בִּידֵי אָדָם כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר ״כָּל חֵרֶם לֹא יִפָּדֶה״.

אֵין לִי אֶלָּא מִיתוֹת חֲמוּרוֹת, שֶׁלֹּא נִיתְּנָה שִׁגְגָתָן לְכַפָּרָה, מִיתוֹת קַלּוֹת, שֶׁנִּיתְּנָה שִׁגְגָתָן לְכַפָּרָה, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל חֵרֶם".

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ כּוּ'. וְתַנָּא קַמָּא מִי קָאָמַר דְּלָא?

אֶלָּא, בְּנוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ וּמְקַדִּישׁ — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי — בְּאִם הִזִּיק. תַּנָּא קַמָּא סָבַר: אִם הִזִּיק — אֵינוֹ חַיָּיב בְּתַשְׁלוּמִין, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: אִם הִזִּיק — חַיָּיב בְּתַשְׁלוּמִין.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּמִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין.

רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִלְוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְהָכָא בְּמִלְוָה כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מִלְוָה כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַהָא: הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג, הוּא שֶׁחָבַל בַּאֲחֵרִים — חַיָּיב, אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ — פְּטוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הוּא אִם חָבַל בַּאֲחֵרִים — פָּטוּר, שֶׁלֹּא נִיתַּן לַחֲזָרַת עֲמִידַת בֵּית דִּין.

דף ז.

מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: נִיתַּן לַחֲזָרַת עֲמִידַת בֵּית דִּין?!

אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּמִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין.

רַבָּה אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִלְוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְהָכָא בְּמִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא.

מֵיתִיבִי: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל עָלָיו שׁוֹר וַהֲרָגוֹ — פָּטוּר, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם מֵת הַשּׁוֹר — יוֹרְשֵׁי בַּעַל הַבּוֹר חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם דְּמֵי שׁוֹר לְבַעֲלָיו!

אָמַר רַבִּי אִילָּא אָמַר רַב: כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין, וְהָא "הֲרָגוֹ" קְתָנֵי! אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: כְּשֶׁעָשָׂאוֹ טְרֵיפָה.

וְהָאָמַר רַב נַחְמָן, תְּנֵי חַנָּא: מֵת וּקְבָרוֹ! וְהֵילְכְתָא דְּיֵיתְבִי דַּיָּינֵי אַפּוּמָּא דְּבֵירָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג — מַזִּין עָלָיו מִדַּם חַטָּאתוֹ וּמִדַּם אֲשָׁמוֹ, חָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה — אֵין נִזְקָקִין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְעַנְּין אֶת דִּינוֹ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי! כְּגוֹן שֶׁהָיָה זְבוּחוֹ זְבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

אֲבָל אֵין זְבוּחוֹ זְבוּחַ, מַאי? לָא? אַדְּתָנֵי "חָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֵין נִזְקָקִין לוֹ", לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁהָיָה זָבַח זְבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זָבַח זְבוּחַ — לֹא!

הָכִי נָמֵי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁהָיָה זָבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זָבַח זָבוּחַ — נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁחָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאֵין נִזְקָקִין לוֹ.

מַתְנִי' הָאִשָּׁה שֶׁיָּצְאָה לֵיהָרֵג, אֵין מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. הָאִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר, מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֶרְגָה, נֶהֱנִין בִּשְׁעָרָהּ. בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה, אָסוּרָה בַּהֲנָאָה.

גְּמָ' פְּשִׁיטָא, גּוּפָהּ הֵיאַ! אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה", מָמוֹנָא דְּבַעַל הוּא, וְלָא לֵיפְסְדֵיהּ מִינֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! אָמַר רַבִּי אֶבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר קְרָא "וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם" — לְרַבּוֹת אֶת הַוָּולָד.

וְהַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה! כִּי קָאָמְרִינַן מִ"גַּם".

יָשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּעָקַר, גּוּפָא אַחֲרִינָא הוּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִשָּׁה הַיּוֹצְאָה לֵיהָרֵג, מַכִּין אוֹתָהּ כְּנֶגֶד בֵּית הָרְיוֹן, כְּדֵי שֶׁיָּמוּת הַוָּולָד תְּחִילָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּבֹא לִידֵי נִיוּוּל. לְמֵימְרָא דְּהִיא קָדְמָה וּמֵתָה בְּרִישָׁא? וְהָא קָיְימָא לַן דְּוָולָד מָיֵית בְּרִישָׁא!

דִּתְנַן: תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ נוֹחֵל וּמַנְחִיל, וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת: נוֹחֵל בְּנִכְסֵי הָאֵם לְהַנְחִיל לָאַחִין מִן הָאָב.

דַּוְוקָא בֶּן יוֹם אֶחָד, אֲבָל עוּבָּר — לָא, דְּהוּא מָיֵית בְּרִישָׁא, וְאֵין הַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אִמּוֹ בְּקֶבֶר לְהַנְחִיל לָאַחִין מִן הָאָב!

הָנֵי מִילֵּי לְגַבֵּי מִיתָה, אַיְידֵי דְּוָולָד זוּטְרָא חַיּוּתֵיהּ, עָיְילָא טִיפָּה דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת וּמְחַתֵּךְ לְהוּ לְסִימָנִין, אֲבָל נֶהֱרָגָה — הִיא מֵתָה בְּרִישָׁא.

וְהָא הֲוָה עוֹבָדָא, וּפָרְכִיס עַד תְּלָת פַּרְכוּסֵי! מִידֵּי דְּהֲוֵי אַזְנָב הַלְּטָאָה דְּמִפַּרְכָּסָת.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר וּמֵתָה בְּשַׁבָּת, מְבִיאִין סַכִּין וּמְקָרְעִים אֶת כְּרֵיסָהּ, וּמוֹצִיאִין אֶת הַוָּולָד. פְּשִׁיטָא, מַאי עֲבִיד?

דף ז:

מְחַתֵּךְ בְּבָשָׂר הוּא! אָמַר רַבָּה: לֹא נִצְרְכָה לְהָבִיא סַכִּין דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים.

וּמַאי קַמַשְׁמַע לַן, דְּמִסְפֵּיקָא מְחַלְּלִינַן שַׁבָּתָא? תְּנִינָא: מִי שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת, סָפֵק הוּא שָׁם, סָפֵק אֵינוֹ שָׁם, סָפֵק חַי, סָפֵק מֵת, סָפֵק נָכְרִי, סָפֵק יִשְׂרָאֵל — מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגַּל! מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דַּהֲוָה לֵיהּ חֲזָקָה דְּחַיּוּתָא, אֲבָל הָכָא דְּלָא הֲוָה לֵיהּ חֲזָקָה דְּחַיּוּתָא מֵעִיקָּרָא — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֶרְגָה וְכוּ׳. וְאַמַּאי? אִיסּוּרֵי הֶנָאָה נִינְהוּ! אָמַר רַב: בְּאוֹמֶרֶת ״תְּנוּ שְׂעָרִי לְבִתִּי״. אִילּוּ אָמְרָה ״תְּנוּ יָדִי לְבִתִּי״, מִי יָהֲבִינַן לַהּ?!

אָמַר רַב: בְּפֵאָה נָכְרִית, טַעְמָא דְּאָמְרָה ״תְּנוּ״, הָא לֹא אָמְרָה ״תְּנוּ״ — גּוּפַהּ הוּא וּמִיתְסַר.

וְהָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּבָעֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: שִׁעֵר נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת מַהוּ?

וְאָמַר רָבָא: בְּפֵאָה נָכְרִית לָא קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, כִּי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא דְּתָלֵי בְּסִיכְתָא.

הָכָא דְּמִחַבַּר בַּהּ, טַעְמָא דְּאָמְרָה ״תְּנוּ״, הָא לֹא אָמְרָה ״תְּנוּ״ — גּוּפַהּ הוּא וּמִיתְסַר.

קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְהָא דּוּמְיָא דְּבֶהֱמָה קָתָנֵי, מָה הָתָם גּוּפַיהּ — אַף הָכָא נָמֵי גּוּפַיהּ!

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן: זוֹ מִיתָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ, וְזוֹ גְּמַר דִּינָהּ אוֹסַרְתָּהּ.

תָּנֵי לֵוִי כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תָּנֵי לֵוִי כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק. תָּנֵי לֵוִי כְּוָותֵיהּ דְּרַב: הָאִשָּׁה שֶׁיּוֹצְאָה לֵיהָרֵג וְאָמְרָה: ״תְּנוּ שְׂעָרִי לְבִתִּי״ — נוֹתְנִין, מֵתָה — אֵין נוֹתְנִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמֵּת אָסוּר בַּהֲנָאָה.

פְּשִׁיטָא! אֶלָּא שֶׁנּוֹיֵי הַמֵּת אָסוּר בַּהֲנָאָה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה — נֶהֱנִין בְּשִׂעָרָהּ, בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה — אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה; וּמָה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? זוֹ — מִיתָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ, וְזוֹ — גְּמַר דִּינָהּ אוֹסַרְתָּהּ.

הַדַּרָן עָלָךְ הַכֹּל מַעֲרִיכִין.

מַתְנִי׳ **אֵין נֶעֱרָכִין** פָּחוֹת מִסֶּלַע, וְלֹא יֶתֶר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. כֵּיצַד? נָתַן סֶלַע וְהֶעֱשִׁיר — אֵינוֹ נוֹתֵן כְּלוּם, פָּחוֹת מִסֶּלַע וְהֶעֱשִׁיר — נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע.

הָיוּ בְיָדָיו חֲמֵשׁ סְלָעִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא אַחַת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נוֹתֵן אֶת כּוּלָּן. אֵין נֶעֱרָכִין פָּחוֹת מִסֶּלַע, וְלֹא יֶתֶר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע.

גמ׳ אֵין נֶעֱרָכִין פָּחוֹת מִסֶּלַע. מְנָלַן? דִּכְתִיב: ״וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ״, כָּל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פָּחוּתִין מִשְּׁקָל.

וְלֹא יֶתֶר עַל חֲמִשִּׁים סְלָעִים. דִּכְתִיב: ״חֲמִשִּׁים״.

הָיוּ בְיָדָיו חֲמִשָּׁה כּוּ׳. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? כְּתִיב ״חֲמִשִּׁים״ וּכְתִיב ״שֶׁקֶל״, אוֹ חֲמִשִּׁים אוֹ שֶׁקֶל.

וְרַבָּנַן? הַהוּא, לְכָל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פָּחוּתִים מִשְּׁקָל הוּא דַּאֲתָא, הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ — אָמַר קְרָא: ״אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר״, וַהֲרֵי יָדוֹ מַשֶּׂגֶת.

וְרַבִּי מֵאִיר? הָהוּא ״יַד הַנּוֹדֵר וְלֹא יַד הַנִּידָּר״ הוּא דַּאֲתָא, וְרַבָּנַן, לָאו מִמֵּילָא שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ דְּהֵיכָא דְּיָדוֹ מַשָּׂגֶת שְׁקוֹל מִינֵּיהּ?

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הָיוּ בְּיָדָיו חָמֵשׁ סְלָעִים, וְאָמַר ״עֶרְכִּי עָלַי״, וְחָזַר וְאָמַר ״עֶרְכִּי עָלַי״, וְנָתַן אַרְבַּע לַשְּׁנִיָּה וְאֶחָד לָרִאשׁוֹנָה — יָצָא יְדֵי שְׁתֵּיהֶן.

מַאי טַעְמָא? בַּעַל חוֹב מְאוּחָר שֶׁקְּדַם וְגָבָה — מַה שֶּׁגָּבָה גָּבָה.

בְּעִידָּנָא דְּיָהֵיב לַשְּׁנִיָּה, מְשַׁעְבֵּד לָרִאשׁוֹנָה. בְּעִידָּנָא דְּיָהֵיב לָרִאשׁוֹנָה, תּוּ לֵית לֵיהּ.

דף ח.

נָתַן אַרְבַּע לָרִאשׁוֹנָה וְאַחַת לַשְּׁנִיָּה — יְדֵי שְׁנִיָּה יָצָא, יְדֵי רִאשׁוֹנָה לֹא יָצָא, כּוּלְּהוּ מְשַׁעְבְּדָן לְרִאשׁוֹנָה.

בָּעֵי רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הָיוּ בְּיָדוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים וְאָמַר ״שֵׁנִי עֶרְכִּי עָלַי״ בְּבַת אַחַת, מַהוּ? כֵּיוָן דִּבְבַת אַחַת נָדַר — כִּי הֲדָדֵי תָּפְסָן, יָהֵיב תַּרְתֵּי וּפַלְגָא לְהַאי וְתַרְתֵּי וּפַלְגָא לְהַאי, אוֹ דִלְמָא כּוּלְּהוּ חֲזָיָא לְהַאי וְכוּלְּהוּ חֲזָיָא לְהַאי? תֵּיקוּ.

אֵין בַּעֲרָכִין פְּחוֹת מִסֶּלַע וְלֹא יָתֵר כּוּ'. הָא תּוּ לְמָה לִי?

הָא קְמַשְׁמַע לַן: פְּחוֹת מִסֶּלַע הוּא דְּלֵיכָּא, הָא יָתֵר עַל סֶלַע אִיכָּא; יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים הוּא דְּלֵיכָּא, הָא פְּחוֹת מֵחֲמִשִּׁים אִיכָּא, וּסְתָמָא כְּרַבָּנַן.

מַתְנִי' אֵין ״פָּתַח בְּטוֹעָה״ פְּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: טוֹעָה שֶׁאָמְרָה ״יוֹם אֶחָד טָמֵא רְאִיתִי״, פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר.

״שְׁנֵי יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר.

״שְׁלֹשָׁה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר.

״אַרְבָּעָה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ שִׁשָּׁה עָשָׂר.

״חֲמִשָּׁה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר. ״שִׁשָּׁה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ אַרְבָּעָה עָשָׂר.

״שִׁבְעָה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר.

״שְׁמוֹנָה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ שְׁנֵים עָשָׂר.

״תִּשְׁעָה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ אֶחָד עָשָׂר.

״עֲשָׂרָה יָמִים טָמֵא רְאִיתִי״ — פִּתְחָהּ עֲשָׂרָה. ״אַחַד עָשָׂר״ — פִּתְחָהּ תִּשְׁעָה.

דף ח:

״שְׁנֵים עָשָׂר״ — פִּתְחָהּ שְׁמוֹנָה.

״שְׁלֹשָׁה עָשָׂר״ — פִּתְחָהּ שִׁבְעָה.

שֶׁאֵין פֶּתַח בְּטוֹעָה פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר.
אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרַבָּה: לְמָה לִי כּוּלֵּי הַאי? תֵּימְנֵי שִׁבְעָה וְתִשְׁתְּרֵי!
אָמַר לֵיהּ: לְתַקּוֹנַהּ לִידֵי נְדָה וּפִתְחָהּ קָאָמְרִינַן.
תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל הַטּוֹעוֹת זָבוֹת, מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, חוּץ מִפִּתְחָהּ שִׁבְעָה וּפִתְחָהּ שְׁמוֹנָה, שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל.
אַטוּ כָּל הַטּוֹעוֹת זָבוֹת? וְתוּ, יוֹם אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים בַּת אֵיתוֹיֵי קָרְבָּן הֵיא?
אֶלָּא, כָּל זָבוֹת הַטּוֹעוֹת מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, חוּץ מִפִּתְחָהּ שִׁבְעָה, וּפִתְחָהּ שְׁמוֹנָה, שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל.
מַתְנִי' אֵין בִּנְגָעִים פָּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה שְׁבוּעוֹת.
גְּמָ' פָּחוֹת מִשָּׁבוּעַ — נִגְעֵי אָדָם, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה שְׁבוּעוֹת — נִגְעֵי בָּתִּים.
אָמַר רַב פָּפָּא: "צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל" — אֵלּוּ נִגְעֵי אָדָם, "מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה" — אֵלּוּ נִגְעֵי בָּתִּים.
פְּשָׁטֵיהּ דִּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? אָמַר רַב יְהוּדָה: אִלְמָלֵא "צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל" — מִי יוּכַל לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ "מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה". רַבָּה אָמַר: "צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל" — מִפְּנֵי שֶׁ"מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה".
בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בִּדְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאִיתְּמַר: רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כּוֹבֵשׁ, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: נוֹשֵׂא.
רַבָּה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְרַב יְהוּדָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא.
מַתְנִי' אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים הַמְעוּבָּרִים בְּשָׁנָה, וְלֹא נִרְאָה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵין נֶאֱכָלִין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים אֵין נֶאֱכָל פָּחוֹת מִתִּשְׁעָה, וְלֹא יָתֵר עַל אַחַד עָשָׂר.
אֵין קֶטֶן נִימּוֹל פָּחוֹת מִשְּׁמוֹנָה, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנֵים עָשָׂר.
גְּמָ' מַאי "לֹא נִרְאָה יָתֵר עַל שְׁמֹנָה"? אָמַר רַב הוּנָא: לֹא נִרְאָה לַחֲכָמִים לְעַבֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. מַאי שְׁנָא תִּשְׁעָה דְּלָא? אִם כֵּן

דף ט.

קְדֵים אָתֵי סֵיהֲרָא תְּלָתָא יוֹמֵי! הַשְׁתָּא נָמֵי קָא קָדֵים אָתֵי תְּרֵי יוֹמֵי.
כִּדְאָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת, הָכָא נָמֵי כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ מְעוּבֶּרֶת, וְעִיבּוּר שָׁנָה חוֹדֶשׁ. דַּל יַרְחָא מַלְיָא בַּהֲדֵי יַרְחָא חַסִּירָא, וְאַבַּתִּי חַד יוֹמָא! לָא אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאִינָשֵׁי.

עוּלָּא אָמַר: לֹא נִרְאָה לַחֲכָמִים לְחַסֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה, וּמַאי טַעְמָא קְאָמַר — מָה טַעַם אֵין פּוֹחֲתִים מֵאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים הַמְעוּבָּרִים בְּשָׁנָה — מִשּׁוּם דְּלֹא נִרְאָה לַחֲכָמִים לְחַסֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה.

מַאי שְׁנָא תִּשְׁעָה דְּלָא, דְּאִם כֵּן מְיַיתְּרָא סֵיהֲרָא תְּלָתָא יוֹמֵי, הַשְׁתָּא נָמֵי קָא מְיַיתְּרָא תְּרֵי יוֹמֵי!

כִּדְאָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת, הָכָא נָמֵי כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ מְעוּבֶּרֶת, דַּל יַרְחָא חַסִּירָא בַּהֲדֵי יַרְחָא מַלְיָא.

וְאַכַּתִּי אֵיכָּא חַד יוֹמָא, סָבְרִי: אִיתְחֲזוֹיֵי אִיתְחֲזִי וַאֲנַן לָאו אַדַּעְתִּין.

דף ט:

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּעִיבּוּר שָׁנָה, דְּתַנְיָא: כַּמָּה עִיבּוּר שָׁנָה — שְׁלֹשִׁים, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חוֹדֶשׁ.

מֵיתִיבִי: אֵין עֲצֶרֶת חָלָה אֶלָּא בְּיוֹם הָנֶף, וְאֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָלָה אֶלָּא אוֹ בְּיוֹם הָנֶף אוֹ לְאוֹר עִיבּוּרוֹ. בְּשִׁלְמָא לְעוּלָּא, דִּשְׁמוֹנָה חֲסִירִין עָבְדִינַן, מֵעוּבָּרִין לָא עָבְדִינַן — מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ.

שְׁנֵיהֶן חָסֵר — בְּיוֹם הָנֶף.

אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר — לְאוֹר עִיבּוּרוֹ.

אֶלָּא לְרַב הוּנָא דְּאָמַר: עָבְדִינַן מְעוּבָּרִין, הָא זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַתְּ לְאוֹר אוֹר עִיבּוּרוֹ!

אָמַר לְךָ רַב הוּנָא: וּלְעוּלָּא מִי נִיחָא? שְׁמוֹנָה הוּא דְּלָא עָבְדִינַן, הָא שִׁבְעָה עָבְדִינַן. שִׁבְעָה זִימְנִין דְּלָא עָבְדִינַן בְּסִיתְוָא וְעָבְדִינַן בְּקַיְיטָא, וְהָא הֲוָה לְאוֹר אוֹר עִיבּוּרוֹ!

אֶלָּא, הָא מַנִּי? אָחֵרִים הִיא, דְּתַנְיָא: אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת, וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים בִּלְבַד, וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת — חֲמִשָּׁה.

סוֹף סוֹף, לַאֲחֵרִים, בְּיוֹם הָנֶף — לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ!

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת, וְעִיבּוּר שָׁנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, דַּל יַרְחָא לְבַהֲדֵי יַרְחָא, דְּמַשְׁכַּחַתְּ לָהּ בְּיוֹם הָנֶף.

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרָבָא: "אֲחֵרִים", מְנָיְנָא אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן? הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּלָא בָּעֵינַן מִצְוָה לְקַדֵּשׁ עַל פִּי הָרְאָיָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא וְהָאִיכָּא יוֹמָא דְּשָׁעֵי, וְיוֹמָא דִּתְלָתִין שְׁנֵי, כֵּיוָן דְּלֵיתֵיהּ בְּכֹל שַׁתָּא לָא קָא חָשֵׁיב.

וְאַף שְׁמוּאֵל סָבַר לַהּ כְּרַב הוּנָא, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין שְׁנַת לְבָנָה פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם יוֹם, וְלֹא יְתֵירָה עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה יוֹם.

הָא כֵּיצַד? שְׁנֵיהֶם מְלֵאִין — שִׁשָּׁה, שְׁנֵיהֶם חֲסֵירִין — שְׁנַיִם, אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר — אַרְבָּעָה.

מֵיתִיבִי: הֲרֵינִי נָזִיר ״כִּימוֹת הַחַמָּה״ — מוֹנֶה נְזִירוּת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. ״כִּימוֹת הַלְּבָנָה״ — מוֹנֶה נְזִירוּת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה יָמִים, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַלְּבָנָה. וְאִם אִיתָא, זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ שִׁשָּׁה!

בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְרוֹב שָׁנִים.

וְאַף רַבִּי סָבַר כְּרַב הוּנָא, דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה וְעָשָׂה רַבִּי (כְּרַב הוּנָא) תִּשְׁעָה חֲסֵירִים, וְנִרְאָה חוֹדֶשׁ בִּזְמָנוֹ, וְהָיָה רַבִּי תָּמֵיהַּ וְאוֹמֵר: עֲשִׂינוּ תִּשְׁעָה חֲסֵירִין וְנִרְאָה חוֹדֶשׁ בִּזְמָנוֹ! אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי: שֶׁמָּא שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת הָיְתָה?

דף י.

וְעִיבּוּר שָׁנָה שִׁלְשִׁים (אישתקד) [וְאִישְׁתְּקַד] עֲשִׂינוּ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִין, דֵּיל תִּלְתָא לְבַהֲדֵי תִּלְתָא וְקָם לֵיהּ בְּדוּכְתֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: נַר יִשְׂרָאֵל! כֵּן הַוָה.

מַתְנִי׳ אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי נְבָלִים, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שִׁשָּׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי חֲלִילִין, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר, וּבִשְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה הֻחְלִיל מַכָּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: בִּשְׁחִיטַת פֶּסַח רִאשׁוֹן, וּבִשְׁחִיטַת פֶּסַח שֵׁנִי, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּבְיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וּבְשִׁמּוֹנַת יְמֵי הֶחָג. וְלֹא הָיָה מַכָּה בְּאַבּוּב שֶׁל נְחשֶׁת, אֶלָּא בְּאַבּוּב שֶׁל קָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב; וְלֹא הָיָה מְחַלֵּק אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַלֵּיק יָפֶה.

וְעַבְדֵי כֹּהֲנִים הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית פְּגָרִים וּבֵית צִיפְּרָא מֵעֶמָּאוּם הָיוּ מַשִּׁיאִין לַכְּהוּנָּה; רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לְוִיִּם הָיוּ.

גמ׳: מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִפְחוֹת מִשֶּׁבַע, וְלֹא יוֹסִיף עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה חֲדָא הִיא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: תְּקִיעָה לְחוּד, וּתְרוּעָה לְחוּד, וּתְקִיעָה לְחוּד.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? כְּתִיב ״וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה״, וּכְתִיב ״תְּרוּעָה יִתְקְעוּ״ (לָכֶם), שְׁמַע מִינַּהּ: תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה — חֲדָא הִיא. וְרַבָּנַן? הַהוּא לִכְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּכְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ הוּא דַּאֲתָא.

וְרַבָּנַן מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב: "וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקָעוּ וְלֹא תָרִיעוּ", וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה חָדָא הִיא, אָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד פַּלְגָא דְּמִצְוָה? וְרַבִּי יְהוּדָה — סִימָנָא בְּעָלְמָא הוּא.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: אֵין בֵּין תְּקִיעָה לִתְרוּעָה וְלֹא כְּלוּם? כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוּדָה. פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתֵימָא: אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן אָתְיָא, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: שָׁמַע תִּשְׁמַע תְּקִיעוֹת בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת בַּיּוֹם — יָצָא. קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! אִם כֵּן, מַאי "וְלֹא כְּלוּם"?

שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה מַכֶּה בֶּחָלִיל וְכוּ'. מַאי שְׁנָא הָנֵי? הוֹאִיל וְיָחִיד גּוֹמֵר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: שְׁמוֹנָה עָשָׂר יָמִים שֶׁהַיָּחִיד גּוֹמֵר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל: שְׁמוֹנָה יְמֵי הַחַג, וּשְׁמוֹנָה יְמֵי חֲנוּכָּה, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְיוֹם טוֹב (הָרִאשׁוֹן) שֶׁל עֲצֶרֶת; וּבְגוֹלָה עֶשְׂרִים וְאֶחָד: תִּשְׁעָה יְמֵי הַחַג, וּשְׁמוֹנָה יְמֵי חֲנוּכָּה, וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל פֶּסַח, וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל עֲצֶרֶת.

מַאי שְׁנָא בְּחַג דְּאָמְרִינַן כֹּל יוֹמָא, וּמַאי שְׁנָא בְּפֶסַח דְּלָא אָמְרִינַן

דף י:

כֹּל יוֹמָא? דְּחַג חֲלוּקִין בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן, דְּפֶסַח אֵין חֲלוּקִין בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן.

שַׁבָּת דַּחֲלוּקָה בְּקָרְבְּנוֹתֶיהָ, לֵימָא! לָא אִיקְּרִי "מוֹעֵד".

רֹאשׁ חוֹדֶשׁ דְּאִיקְּרִי "מוֹעֵד", לֵימָא! לָא אִיקַּדִּישׁ בַּעֲשַׂיִת מְלָאכָה, דִּכְתִיב: "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג" — לַיְלָה הַמְקוּדָּשׁ לֶחָג טָעוּן שִׁירָה, וְשֶׁאֵין מְקוּדָּשׁ לֶחָג אֵין טָעוּן שִׁירָה.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, דְּאִיקְּרוֹ "מוֹעֵד", וְאִיקַּדּוּשׁ בַּעֲשַׂיִת מְלָאכָה, לֵימָא! מִשּׁוּם דְּרַבִּי אֲבָהוּ.

דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי מָה אֵין יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנֶיךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים? אָמַר לָהֶן: אֶפְשָׁר, מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַדִּין, וְסִפְרֵי חַיִּים וְסִפְרֵי מֵתִים פְּתוּחִין לְפָנָיו, וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי?

וְהָא חֲנוּכָּה דְּלָא הָכִי וְלָא הָכִי, וְקָאָמַר! מִשּׁוּם נִיסָּא. פּוּרִים דְּאִיכָּא נִיסָּא, לֵימָא! אָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה עַל נֵס שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וַהֲרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּנֵס שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ הוּא, וְאָמְרִינַן הַלֵּל! כְּדְתַנְיָא: עַד שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ — הוּכְשְׁרוּ כָּל הָאֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה, מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לְאָרֶץ — לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל אֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה.

רַב נַחְמָן אָמַר: קְרֵיתָהּ זוֹ הִיא הַלֵּילָא. רָבָא אָמַר: בִּשְׁלָמָא הָתָם "הַלְלוּ עַבְדֵי ה'" — וְלֹא עַבְדֵי פַּרְעֹה, הָכָא "הַלְלוּ עַבְדֵי ה'" — וְלֹא עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ? אַכַּתִּי עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲנַן!
וּלְרַב נַחְמָן דְּאָמַר: קְרֵיתָהּ זוֹ הִיא הַלֵּילָא, הָתַנְיָא: מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל אֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה, כֵּיוָן שֶׁגָּלוּ חָזְרוּ לְהֶיתֵּירָן הָרִאשׁוֹן.
לֹא הָיָה מַכֶּה בְּאַבּוּב שֶׁל נְחוֹשֶׁת וְכוּ'. פָּתַח בְּחָלִיל וּמְסַיֵּים בְּאַבּוּב. אָמַר רַב פָּפָּא: הַיְינוּ חָלִיל הַיְינוּ אַבּוּב, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "חָלִיל"? דַּחֲלֵי קָלֵיהּ.
תָּנוּ רַבָּנָן: אַבּוּב הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, חָלָק הָיָה, דַּק הָיָה, שֶׁל קָנֶה הָיָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיָה. צָוָּה הַמֶּלֶךְ וְצִיפּוּהוּ זָהָב, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, נָטְלוּ אֶת צִפּוּיוֹ וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שֶׁהָיָה.
צִלְצוֹל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁל נְחוֹשֶׁת הָיָה, וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, וְנִפְגַּם, וְשָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אוּמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם וְתִקְּנוּהוּ, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, נָטְלוּ אֶת תִּיקוּנוֹ וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שֶׁהָיָה.
מַכְתֶּשֶׁת הָיְתָה בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁל נְחוֹשֶׁת הָיְתָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיְתָה, וְהָיְתָה מְפַטֶּמֶת אֶת הַבְּשָׂמִים, נִתְפַּגְּמָה וְהֵבִיאוּ אוּמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם וְתִיקְּנוּהָ, וְלֹא הָיְתָה מְפַטֶּמֶת כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה, נָטְלוּ אֶת תִּיקוּנָהּ וְהָיְתָה מְפַטֶּמֶת כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה.
אֵלּוּ שְׁנֵי כֵלִים נִשְׁתַּיְּירוּ מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וְנִתְפַּגְּמוּ וְלֹא הָיָה לָהֶם אֲרוּכָה, וַעֲלֵיהֶם אָמַר דָּוִד: "נְחוֹשֶׁת מְמוֹרָט", "נְחוֹשֶׁת מָמוֹרָק", וַעֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר: "וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מוּצָהָב שְׁנַיִם חֲמוּדוֹת מְזָהָב".
רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: כָּל אֶחָד וְאֶחָד שָׁקוּל כִּשְׁנַיִם שֶׁל זָהָב, וְחַד אָמַר: שְׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין כְּאֶחָד שֶׁל זָהָב. תְּנֵי רַב יוֹסֵף: שְׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין כְּאֶחָד שֶׁל זָהָב.
תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שְׁנַיִם הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁנַיִם", אַל תִּיקְרֵי "שְׁנַיִם" אֶלָּא "שְׁנַיִּים".
תְּנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: שִׁילּוֹחַ הָיָה מְקַלֵּחַ מַיִם בִּכְאִיסָר, צָוָּה הַמֶּלֶךְ וְהִרְחִיבוּהוּ כְּדֵי שֶׁיִּתְרַבּוּ מֵימָיו, וְנִתְמַעֲטוּ, וְחָזְרוּ וּמִיעֲטוּהוּ וְהָיָה מְקַלֵּחַ מַיִם, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל יִתְהַלֵּל גִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ".
וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הִרְדּוּלִים לֹא הָיָה בְּמִקְדָּשׁ. מַאי הִרְדּוּלִים? אָמַר אַבָּיֵי: טַבְלָא גּוּרְגְּדָנָא, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב וּמְעָרְבֵב אֶת הַנְּעִימָה.
אָמַר רָבָא בַּר שֵׁילָא אָמַר רַב מַתְנָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַגְרֵיפָה הָיְתָה בַּמִּקְדָּשׁ,

דף יא.

עֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ בָהּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא עֲשָׂרָה מִינֵי זֶמֶר, נִמְצֵאת כּוּלָּהּ מוֹצִיאָה מֵאָה מִינֵי זֶמֶר. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: הִיא אַמָּה וּגְבוֹהָּ אַמָּה, וְקַתָּא יוֹצֵא הֵימֶנָּה, וַעֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ

בָּהּ, כָּל אֶחָד מוֹצִיא מֵאָה מִינֵי זֶמֶר, נִמְצָאת כּוּלָּהּ מוֹצִיאָה אֶלֶף מִינֵי זֶמֶר. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְסִימָנֵיךְ מַתְנִיתָא גּוּזְמָא.

וְעַבְדֵי כּוֹכָבִים הָיוּ כּוּ'. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, וּכְלֵי לְבַסּוֹמֵי קָלָא הוּא דַּעֲבִידָא, וּמַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי!

וְתִסְבְּרָא? רַבִּי יוֹסֵי מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה — עֲבָדִים סַגִּיא, אִי קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי — לְוִיִּם בָּעֵינַן!

לְעוֹלָם קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, וְהָכָא בְּמַעֲלִין מִדּוּכָן לְיוּחֲסִין וּלְמַעֲשְׂרוֹת קָמִיפַּלְגִי.

מַאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ, קָסָבַר: אֵין מַעֲלִין מִדּוּכָן לֹא לְיוּחֲסִין וְלֹא לְמַעֲשְׂרוֹת. מַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוּכָן בֵּין לְיוּחֲסִין בֵּין לְמַעֲשְׂרוֹת. וּלְמַאן דְּאָמַר יִשְׂרְאֵלִים הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוּכָן לְיוּחֲסִין וְלֹא לְמַעֲשְׂרוֹת.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשִּׁיר מְעַכֵּב אֶת הַקָּרְבָּן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְעַכֵּב.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? דְּאָמַר קְרָא: "וְאָתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מָה כַּפָּרָה מְעַכֶּבֶת, אַף שִׁירָה מְעַכֶּבֶת.

וְרַבָּנַן? הָהוּא לְאִידַּךְ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מָה כַּפָּרָה בַּיּוֹם, אַף שִׁירָה בַּיּוֹם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מִנַּיִן לְעִיקַּר שִׁירָה מִן הַתּוֹרָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁרַת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהָיו", אֵיזֶהוּ שֵׁירוּת שֶׁבְּשֵׁם? הֱוֵי אוֹמֵר: זֹה שִׁירָה.

וְאֵימָא נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם! מִדִּכְתִיב: "לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ", מִכְּלָל דִּבְרָכַת כֹּהֲנִים לְאוֹ שֵׁירוּת הִיא.

רַב מַתְנָה אָמַר מֵהָכָא: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב", אֵיזוֹ הִיא עֲבוֹדָה שֶׁבְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב? הֱוֵי אוֹמֵר: זֹה שִׁירָה. וְאֵימָא דִּבְרֵי תוֹרָה, דִּכְתִיב: "פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב"! "מְשַׂמְּחֵי לֵב" אִיקְּרִי, "טוֹב" לָא אִיקְּרִי.

וְאֵימָא בִּכּוּרִים, דִּכְתִיב: "וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב"! "טוֹב" אִיקְּרִי, "טוּב לֵבָב" לָא אִיקְּרִי.

אָמַר רַב מַתְנָה: מִנַּיִן לַבִּיכּוּרִים שֶׁטְּעוּנִין שִׁירָה? אָתְיָא "טוֹב" "טוֹב" מֵהָכָא.

אִינִי? וְהָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְתֹאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחֱדַלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים", אִם אֲנָשִׁים מְשַׂמֵּחַ, אֱלֹהִים בַּמֶּה מְשַׂמֵּחַ? מִכָּאן שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן.

מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, כִּדְתָנֵי רַבִּי יוֹסֵי: "פְּרִי אַתָּה מֵבִיא, וְאִי אַתָּה מֵבִיא מַשְׁקִין"; הֵבִיא עֲנָבִים וּדְרָכָן, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תָּבִיא".

חִזְקִיָּה אָמַר מֵהָכָא: "וּכְנַנְיָהוּ שַׂר הַלְוִיִּם יָשׁוֹר בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא", אַל תִּיקְרֵי "יָשׁוֹר" אֶלָּא "יָשִׁיר".

בִּלְוָוטֵי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵהָכָא: ״לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה״, אֵיזֶהוּ עֲבוֹדָה שֶׁצְּרִיכָה עֲבוֹדָה? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ שִׁירָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא: ״שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל״. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא: ״הֵם יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ בְּגַאוֹן ה׳ צָהֲלוּ מִיָּם״.

וְתַנָּא מַיְיתֵי לַהּ מֵהָכָא: ״וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ״, מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר ״בַּכָּתֵף״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁ״יִּשְׂאוּ״? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״יִּשָּׂאוּ״? אֵין ״יִּשְׂאוּ״ אֶלָּא לְשׁוֹן שִׁירָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף״, וְאוֹמֵר: ״יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ וְגוֹ׳״.

חֲנַנְיָא בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מֵהָכָא: ״מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל״,

דף יא:

עַל עִסְקֵי קוֹל. רַב אָשֵׁי אָמַר, מֵהָכָא: ״וַיְהִי כְּאֶחָד לְמְחַצְּצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד״.

רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר מֵהָכָא: ״וְלֹא יָמוּתוּ גַּם הֵם גַּם אַתֶּם״ — מָה אַתֶּם בַּעֲבוֹדַת מִזְבֵּחַ, אַף הֵם בַּעֲבוֹדַת מִזְבֵּחַ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: ״וְלֹא יָמוּתוּ גַּם הֵם גַּם אַתֶּם״ — אַתֶּם בְּשֶׁלָּהֶם וְהֵם בְּשֶׁלָּכֶם בְּמִיתָה, הֵם בְּשֶׁלָּהֶם אֵינָן בְּמִיתָה אֶלָּא בְּאַזְהָרָה.

אָמַר אַבָּיֵי: נְקִיטִינַן, מְשׁוֹרֵר שֶׁשִּׁשִּׁיעַר בְּשֶׁל חֲבִירוֹ בְּמִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֶדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ׳ וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת״. מַאי זָר? אִילֵימָא זָר מַמָּשׁ — הָכְתִיב חָדָא זִימְנָא! אֶלָּא לָאו זָר דְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה.

מֵיתִיבִי: מְשׁוֹרֵר שֶׁשִּׁשִּׁיעַר וּמְשׁוֹעֵר שֶׁשּׁוֹרֵר, אֵינָן בְּמִיתָה אֶלָּא בְּאַזְהָרָה!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר חֲנַנְיָה שֶׁהָלַךְ לְסַיֵּיעַ בְּהַגָּפַת דְּלָתוֹת אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא, אָמַר לוֹ: בְּנִי, חֲזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ, שֶׁאַתָּה מִן הַמְשׁוֹרְרִים וְלֹא מִן הַמְשׁוֹעֲרִים.

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: מִיתָה הִיא, וּגְזָרוּ בַּהּ רַבָּנַן, וּמָר סָבַר: אַזְהָרָה הִיא, וְלָא גְּזָרוּ בַּהּ?

דְּכוּלֵי עָלְמָא אַזְהָרָה הִיא, מָר סָבַר: מְסַיֵּיעַ גְּזָרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן, וּמָר סָבַר: לָא גְּזָרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

בָּעֵי רַבִּי אָבִין: עוֹלַת נְדָבַת צִיבּוּר טְעוּנָה שִׁירָה אוֹ אֵינָהּ טְעוּנָה שִׁירָה? ״עוֹלֹתֵיכֶם״ אָמַר רַחֲמָנָא, אַחַת עוֹלַת חוֹבָה וְאַחַת עוֹלַת נְדָבָה, אוֹ דִלְמָא ״עוֹלוֹתֵיכֶם״ דְּכוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל קָאָמַר רַחֲמָנָא?

תָּא שְׁמַע, וַיֹּאמֶר: ״חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר ה׳ וְהַחֲצוֹצְרוֹת עַל יְדֵי כְּלֵי שִׁיר דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל״. הַאי שִׁירָה מַאי עֲבִידְתַּהּ? אִילֵימָא דְּעוֹלַת חוֹבָה, לְמָה לֵיהּ אִימְלוֹכֵי? אֶלָּא לָאו דְּעוֹלַת נְדָבָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא, עוֹלַת רֹאשׁ חוֹדֶשׁ הָוְה, וְקָא מִיבַּעְיָא לְהוּ מִי הוּקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ דְּלִיקְרֵב אוֹ לָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָכְתִיב ״בַּיּוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְגוֹ׳״, ״וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ״!

אֶלָּא אָמַר רָמֵי בְּרֵיהּ דְּרַב יֵיבָא: כֶּבֶשׂ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר קָמִיבַּעְיָא לְהוּ, מִי קָבַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ דְּלִיקְרֵיב אוֹ לָא?

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַוְיָא: וְלִיחְזֵי פֶּסַח הֵיכִי עָבֵיד, מַצָּה הֵיכִי אָכֵיל!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: מִידֵּי דְּהָוֶה אַשְׁלִיחָא דְּצִיבּוּרָא דְּמִמְלִיךְ. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, אֲפִילּוּ תֵּימָא עוֹלַת חוֹבָה, מִידֵּי דְּהָוֶה אַשְׁלִיחָא דְּצִיבּוּרָא דְּמִמְלִיךְ.

תָּא שְׁמַע: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם זַכַּאי, וְחוֹבָה לְיוֹם חַיָּיב.

אָמְרוּ: כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב הָיָה, וּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיָה, וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית הָיְתָה, וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב הָיְתָה, וְהָיוּ כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם עוֹמְדִים עַל דּוּכָנָן וְאוֹמְרִים שִׁירָה, וּמָה שִׁירָה אָמְרוּ? ״וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם״, וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר ״יַצְמִיתֵם ה׳ אֱלֹהֵינוּ״ עַד שֶׁבָּאוּ גּוֹיִם וּכְבָשׁוּם, וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה.

הַאי שִׁירָה מַאי עֲבִידְתַּיהּ? אִילֵּימָא דְּעוֹלַת חוֹבָה, מִי הֲוַאי? בְּשַׁבְּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בְּטֵל הַתָּמִיד! אֶלָּא לָאו דְּעוֹלַת נְדָבָה.

וְתִסְבְּרָא?! מַאי שְׁנָא דְּעוֹלַת חוֹבָה דְּלָא הֲוַאי, וּמַאי שְׁנָא דְּעוֹלַת נְדָבָה דַּהֲוַאי? הָא לָא קַשְׁיָא: בֶּן בָּקָר אַקְרַאי בְּעַלְמָא הוּא דְּאִיתְרְמִיא לְהוּ.

אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: וְתִסְבְּרָא, שִׁירָה דְּיוֹמֵיהּ ״לַה׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ״, וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם — בְּשִׁיר דְּאַרְבְּעָה בְּשַׁבָּת הוּא! אֶלָּא אִילֶּיָיא בְּעַלְמָא הוּא דְּנָפַל לְהוּ בְּפוּמַּיְיהוּ.

וְהָא ״עוֹמְדִין עַל דּוּכָנָן״ קָתָנֵי! כִּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: אוֹמֵר שֶׁלֹּא עַל הַקָּרְבָּן. אִי הָכִי, בְּעוֹלַת נְדָבָה נָמֵי לֵימָא? נָפֵיק מִינַּהּ חוּרְבָּא.

מַאי הָוָה עֲלַהּ? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: ״עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם״.

מָה עוֹלָה קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים — אַף שְׁלָמִים קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וּמָה שְׁלָמִים קְבוּעַ לָהֶם זְמַן — אַף עוֹלָה קְבוּעַ לָהּ זְמַן.

דף יב.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: נְסָכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן טְעוּנִין שִׁירָה אוֹ אֵין טְעוּנִין שִׁירָה? כֵּיוָן דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: ״מִנַּיִן שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן״ — אָמְרִינַן, אוֹ דִלְמָא עַל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אָמְרִינַן, אַשְׁתִּייָה לְחוֹדָהּ לָא אָמְרִינַן?

תָּא שְׁמַע: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם זַכַּאי וְכוּ׳.
הַאי שִׁירָה מַאי עֲבִידְתַּיהּ? אִילֵימָא דְּעוֹלַת חוֹבָה, מִי הֲוָה? בְּשַׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בָּטַל הַתָּמִיד! וְאֶלָּא דְּעוֹלַת נְדָבָה — וְהָא תָּנֵי רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא דְּלָא צְרִיכָא! אֶלָּא לָאו דְּנָסְכִין.
אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: וְתִסְבְּרָא?! שִׁירָה דְּיוֹמֵיהּ "לַה׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", "וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם" בְּשִׁירָה דְּאַרְבְּעָה בְּשַׁבָּא הוּא! אֶלָּא אִילְעָא בְּעָלְמָא הוּא דְּנָפַל לְהוּ בְּפוּמַיְיהוּ.
וְהָא "עוֹמְדִים עַל דּוּכָנָן" קָתָנֵי! כְּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אוֹמֵר שִׁירָה שֶׁלֹּא עַל הַקָּרְבָּן. אִי הָכִי, בִּנְסָכִים נָמֵי לֵימָא! נָפֵיק מִינֵּיהּ חוּרְבָּא.
גּוּפָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם זַכַּאי וְכוּ׳.
בְּרִאשׁוֹנָה, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? וְהָכְתִיב: "בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הוּכְּתָה הָעִיר"! אֵיזוֹ הִיא שָׁנָה שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה יוֹבֵל.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּחַד בְּשָׁבוּעַ חָרוּב, מֵחַד בְּשָׁבוּעַ לְחַד בְּשָׁבוּעַ — תַּמְנֵי, לְחַד בְּשָׁבוּעַ אַחֲרִינָא — חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה הָווֹיְין.
אָמַר רָבִינָא: בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה שֶׁהוּכְּתָה הָעִיר.
אִי הָכִי, "בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה"? עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ הָווֹיְין! דְּאָמַר מָר: גָּלוּ בְּשֶׁבַע, גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה. גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, גָּלוּ בִּתְשַׁע עֶשְׂרֵה.
מִשַּׁב וְעַד תַּמְנֵי סְרֵי — חַד סְרֵי, וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה — עֶשְׂרִים וְשֵׁית הָווֹיְא!
אָמַר לָךְ רָבִינָא: וּלְדִידָךְ מִי נִיחָא? מִכְּדֵי גָּלוּ בְּשֶׁבַע נָמֵי בִּתְשַׁע עֶשְׂרֵה, מִשַּׁב וְעַד תְּשַׁסְרֵי — תַּרְתֵּי סְרֵי, וְאַרְבַּע סְרֵי — עֶשְׂרִים וְשֵׁית הָווֹיְין! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? לְבַר מִשַּׁתָּא דְּגָלוּ בַּהּ. לְדִידִי נָמֵי — לְבַר מִשַּׁתָּא דְּגָלוּ בַּהּ.
מִכָּל מָקוֹם, תְּשַׁסְרֵי לְרָבִינָא קַשְׁיָא!
מִי סָבְרַתְּ שֶׁלֹּשׁ גָּלִיּוֹת הָווּ? גָּלוּ בְּשֶׁבַע לְכִיבּוּשׁ יְהוֹיָקִים, שֶׁהִיא שְׁמוֹנָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר, גָּלוּ בִּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לְכִיבּוּשׁ יְהוֹיָקִים, שֶׁהִיא תִּשַׁע עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְנֶצַּר.
דְּאָמַר מָר: שָׁנָה רִאשׁוֹנָה כִּיבֵּשׁ נִינְוֵה,

דף יב:

שְׁנִיָּה עָלָה וְכִיבֵּשׁ יְהוֹיָקִים.
וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה.

וּשְׁנַיִם בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? מִכְּדֵי בַּיִת שֵׁנִי כַּמָּה קָם? אַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִים. אַרְבַּע מְאָה — תְּמָנְיָא יוֹבְלֵי, אַרְבְּסָרֵי — תְּרֵי שָׁבוּעַ, פָּשׁוּ לְהוּ שֵׁית, הָוֶה לֵיהּ בְּשִׁיתָּא בַּשָּׁבוּעַ.

הָא מַנְיָא? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: ״שְׁנַת חֲמִשִּׁים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן״, אֵיתֵי תְּמָנְיָא מִתְּמָנְיָא יוֹבְלֵי, וְהָנֵי שֵׁית — הָוֵי אַרְבֵּיסַר, אִישְׁתְּכַח דִּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית חֲרוּב.

אִי רַבִּי יְהוּדָה, בָּרִאשׁוֹנָה לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ! דְּתַנְיָא: שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹבְלוֹת מָנוּ יִשְׂרָאֵל מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ וְעַד שֶׁיָּצְאוּ, וְאִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר מִשֶּׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ מָנוּ, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן — נִמְצָא בַּיִת חָרֵב בִּתְחִילַת יוֹבֵל, וְאִי אַתָּה מוֹצֵא ״בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר״.

אֶלָּא צֵא מֵהֶם שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ, וְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ, וְאַתָּה מוֹצֵא ״בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר״.

וְאִי רַבִּי יְהוּדָה, אֵיתֵי שַׁבְסָרֵי מִשַּׁבְסָרֵי יוֹבְלֵי, שְׁדֵי אַהֲנֵי — הָוֶה לֵיהּ בִּתְלָתָא בַּשָּׁבוּעַ!

הָנָךְ שְׁנֵי דְּאַגְּלִינְהוּ סַנְחֵרִיב, עַד דַּאֲתָא יִרְמְיָה אַהְדְּרִינְהוּ — לָא קָחֲשִׁיב לְהוּ.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבָּנָן, וְכִי קָתָנֵי ״וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה״ — אַשְּׁאָרָא.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב בַּשְּׁנִיָּה מִי הֲוָאי?

וְהָתַנְיָא: אַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת עָלוּ מִן הַגּוֹלָה — יְדַעְיָה וְחָרִים פַּשְׁחוּר וְאִימֵּר, עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וְחִילְּקוּם לְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת, בְּלֻלּוּם וּנְתָנוּם בַּקַּלְפֵּי, בָּא יְדַעְיָה וְנָטַל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירָיו שֵׁשׁ,

דף יג.

בָּא חָרִים וְנָטַל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירָיו שֵׁשׁ, וְכֵן פַּשְׁחוּר וְכֵן אִימֵּר. הִתְקִינוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁאֲפִילּוּ יְהוֹיָרִיב רֹאשׁ מִשְׁמָרוֹת עוֹלָה — לֹא יְדַחֶה יְדַעְיָה מִמְּקוֹמוֹ, אֶלָּא יְדַעְיָה עִיקָּר וְיהוֹיָרִיב טָפֵל לוֹ, אֶלָּא אַשְּׁאָרָא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: הָנָךְ שֵׁית שְׁנֵי עַד דְּסָלֵיק עֶזְרָא וּמְקַדֵּישׁ לָא קָא חָשֵׁיב לְהוּ,

דִּכְתִיב: ״בֵּאדַיִן בְּטַלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִּי בִּירוּשְׁלֶם״, וּכְתִיב: ״וְשֵׁיצִיא בַּיְתָא דְּנָא עַד יוֹם תְּלָתָא לְיַרַח אֲדָר דְּהִיא שְׁנַת שֵׁית לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא״.

וְתָנָא: בְּאוֹתוֹ זְמַן לְשָׁנָה הַבָּאָה עָלָה עֶזְרָא וְגָלוּתוֹ עִמּוֹ, דִּכְתִיב: ״וַיַּבֵּא יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לַמֶּלֶךְ״.

גּוּפָא: שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹבְלוֹת מָנוּ יִשְׂרָאֵל מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ וְעַד שֶׁיָּצְאוּ, וְאִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר מִשֶּׁנִּכְנְסוּ מָנוּ, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר מִשֶּׁנִּכְנְסוּ מָנוּ, נִמְצָא בַּיִת חָרֵב בִּתְחִלַּת יוֹבֵל, וְאִי אַתָּה מוֹצֵא ״בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר״ וְכוּ׳.

שֶׁבַּע שֶׁכִּיבְּשׁוּ מְנָלַן? דְּקָאָמַר כָּלֵב: "בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה [אָנֹכִי] בְּשָׁלְחִי אוֹתִי מֹשֶׁה עֶבֶד ה' מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ, וְעַתָּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים".
וְאָמַר מָר: שָׁנָה רִאשׁוֹנָה עָשָׂה מֹשֶׁה מִשְׁכָּן, שְׁנִיָּה הוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְשָׁלַח מְרַגְּלִים, כִּי עֲבוּר יַרְדֵּן כָּלֵב בַּר כַּמָּה הֲוֵי? בַּר תְּמָנֵן נְכֵי תַּרְתֵּין, כִּי קָא מְפַלֵּיג נַחֲלוֹת קָאָמַר: "בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי", אִישְׁתְּכַח דְּשֶׁבַע כִּיבְּשׁוּ.
וְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ מְנָלַן? אִיבָּעֵית אֵימָא: מִדְּשֶׁבַע כִּיבְּשׁוּ שֶׁבַע חִילְּקוּ, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִדְּלָא מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ "אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר".

מַתְנִי' אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טָלְאִים הַמְבוּקָּרִין בִּלְשָׁכַת הַטְּלָאִים, כְּדֵי לַשַּׁבָּת וּלְיָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, מִתִּשְׁעָה כְּנוֹרוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם, וְהַצִּלְצָל לְבַד.

גְּמָ' תְּמִידִין וּמוּסָפִין טוּבָא הֲווֹ!
תַּנָּא בְּעַלְמָא קָאֵי, וְאַתְּמִידִין לְחוֹדֵיהּ קָאֵי, וּמַאי "כְּדֵי לַשַּׁבָּת וּלְיָמִים טוֹבִים" — סִימָנָא בְּעָלְמָא, וְהָכִי קָאָמַר: אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טָלְאִים

דף יג:

הַמְבוּקָּרִים בִּלְשָׁכַת הַטְּלָאִים אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, וּמַנִּי — בֶּן בַּג בַּג הֵיא, דְּתַנְיָא: בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר, מִנַּיִן לַתָּמִיד שֶׁטָּעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה?
תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן", מָה לְהַלָּן טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, אַף כָּאן טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה.
דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי "כְּדֵי לַשַּׁבָּת", וְלָא קָתָנֵי "לַשַּׁבָּת", שְׁמַע מִינַּהּ.
מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת וּמוֹסִיפִין וְכוּ'. וְעַד כַּמָּה? אָמַר רַב הוּנָא, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב זַבְדִּי אָמַר רַב הוּנָא: עַד מֵאָה וְעֶשְׂרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים מַחְצְרִים בַּחֲצוֹצְרוֹת".
מִתִּשְׁעָה כְּנוֹרוֹת וְכוּ' וְצִלְצָל לְבַד. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב אַסִּי, דְּאָמַר קְרָא: "וְאָסַף בַּמְצִלְתַּיִם לְהַשְׁמִיעַ". מְצִלְתַּיִם תְּרֵי הֲווּ! כֵּיוָן דַּחֲדָא עֲבִידְתָּא עֲבִידִי, וְחַד גַּבְרָא עָבֵיד בְּהוּ — קְרֵי לְהוּ חַד.

מַתְנִי' אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנַיִם עָשָׂר לְוִיִּם עוֹמְדִין עַל הַדּוּכָן, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. אֵין הַקָּטָן נִכְנָס לַעֲזָרָה לַעֲבוֹדָה, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם אוֹמְרִים בַּשִּׁיר, וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִים בְּנֵבֶל וּבְכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה, כְּדֵי לִיתֵּן תֶּבֶל בַּנְּעִימָה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין עוֹלִין לַמַּנְיָן, וְאֵין עוֹלִין לַדּוּכָן, אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִין, וְרָאשֵׁיהֶן בֵּין רַגְלֵי הַלְוִיִּם, וְצַוָּארֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נִקְרָאִין.

גְּמָ' הָנֵי כְּנֶגֶד מִי? אָמַר רַב פָּפָּא: כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת [וּשְׁנֵי] נְבָלִים וְצִלְצָל אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר: "הוּא וּבָנָיו וְאֶחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר".

אֵין הַקְּטָן נִכְנָס לְעֲזָרָה לַעֲבוֹדָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם כּוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ בָּנָיו וְאֶחָיו קַדְמִיאֵל וּבָנָיו בְּנֵי יְהוּדָה כְּאֶחָד לְנַצֵּחַ עַל עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה בְּבֵית הָאֱלֹהִים וְגוֹ'".

לֹא הָיוּ אוֹמְרִים לֹא בְּנֶבֶל וְלֹא בְּכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה כּוּ'. לְמֵימְרָא דְּנֶבֶל לְחוּד וְכִנּוֹר לְחוּד? לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּנּוֹר שֶׁל מִקְדָּשׁ שֶׁל שִׁבְעַת נִימִין הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׂבַּע שְׂמָחוֹת פָּנֶיךָ", אַל תִּיקְרֵי "שׂוֹבַע" אֶלָּא "שֶׂבַע".

וְשֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ שְׁמוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית", עַל נִימָא שְׁמִינִית.

שֶׁל עוֹלָם הַבָּא עֶשֶׂר, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר".

וְאוֹמֵר: "הוֹדוּ לַה' בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ"!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, לָעוֹלָם הַבָּא, אַיְידֵי דִּנְפִישֵׁי נִימִין דִּידֵיהּ, נְפִישׁ קָלֵיהּ כִּי נֵבֶל, קְרֵי לֵיהּ "נֵבֶל".

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין עוֹלִין מִן הַמַּנְיָן כּוּ'. תָּנָא: וְסוֹעֲדֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נִקְרָאִין. וְתַנָּא דִּידַן? כֵּיוָן דְּהַנֵּי קְטִין קָלֵייהוּ, וְהַנֵּי עָב קָלֵייהוּ, הָנֵי מְקַטְּטִי וְהַנֵּי לָא מְקַטְּטִי, קְרֵי לְהוּ "צוֹעֲרֵי".

הֲדַרַן עֲלָךְ אֵין נָעֲרָכִין.

מַתְנִי' **יֵשׁ בַּעֲרָכִין** לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, וּבִשְׁדֵה אֲחוּזָה לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, וּבְשׁוֹר הַמּוּעָד שֶׁהֵמִית הָעֶבֶד לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, בָּאוֹנֵס וּבְמַפְתֶּה וּבַמּוֹצִיא שֵׁם רַע לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר.

יֵשׁ בַּעֲרָכִין לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הַנָּאֶה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְאֶת הַכָּעוּר שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע, וְאִם אָמַר: "הֲרֵי דָּמָיו עָלַי", נוֹתֵן אֶת שָׁוְויוֹ.

גְּמָ' יֵשׁ בַּעֲרָכִין לְהָקֵל וְכוּ' וּלְהַחְמִיר כֵּיצַד אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ כּוּ'. בְּיִשְׂרָאֵל — אִין, בַּגּוֹיִם — לָא.

לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּתַנַּן: גּוֹי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נָעֳרָךְ, אֲבָל לֹא מַעֲרִיךְ? אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ גּוֹי נָמֵי, אֶלָּא

דף יד.

מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָמַשְׁמַע לַן, כִּדְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיֹּאמַר ״כַּמָּה נָאֶה גּוֹי זֶה״.

וְלִיתְנֵי ״אֶת הַנָּאֶה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְאֶת הַכָּעוּר שֶׁבַּגּוֹיִם״! בְּחַד אוּמָּה קָמְיְירֵי, בְּתְרֵי אוּמֵּי לָא מַיְירֵי.

וְלָא? וְהָא קָתָנֵי: הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּכְּהוּנָּה וְאֶת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל! הָתָם חַד אוּמָּה הוּא, אֶלָּא מִקְדִּישׁ הוּא דְּקַדִּישִׁי כֹּהֲנִים טָפֵי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, אַיְידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא ״שִׂדֶּה אֲחוּזָּה״, דְּבְיִשְׂרָאֵל הוּא דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, בְּגוֹי לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, דְּלָאו בְּנֵי אֲחוּזָּה נִינְהוּ, מִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי לַהּ בְּיִשְׂרָאֵל.

מַתְנִי׳ בִּשְׂדֶה אֲחוּזָּה לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בְּחוֹלַת הַמָּחוֹז, וְאֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בַּפַּרְדֵּיסוֹת סְבַסְטֵי, נוֹתֵן זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף, וּבִשְׂדֶה מִקְנָה נוֹתֵן אֶת שָׁוְויוֹ.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: אֶחָד שְׂדֶה מִקְנָה וְאֶחָד שְׂדֶה אֲחוּזָּה, מָה בֵּין שְׂדֶה אֲחוּזָּה לִשְׂדֶה מִקְנָה? שֶׁבִּשְׂדֶה אֲחוּזָּה הוּא נוֹתֵן חוֹמֶשׁ, וּבִשְׂדֶה מִקְנָה אֵינוֹ נוֹתֵן חוֹמֶשׁ.

גְּמָ׳ אָמַר רַב הוּנָא: הִקְדִּישׁ שְׂדֶה מְלֵיאָה אִילָנוֹת, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶן — פּוֹדֶה אִילָנוֹת בְּשָׁוְויָן, וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה קַרְקַע בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. אַלְמָא קָסָבַר רַב הוּנָא: אָדָם מַקְדִּישׁ — בְּעַיִן יָפָה מַקְדִּישׁ.

אִיתְּיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בְּחוֹלַת הַמָּחוֹז, וְאֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בְּפַרְדֵּיסוֹת סְבַסְטֵי, נוֹתֵן בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף! אָמַר לֵיהּ: רְאוּיָה לְפַרְדֵּיסוֹת קְאָמֵינָא.

אִיתְּיבֵיהּ: ״בֵּית זֶרַע״ — אֵין לִי אֶלָּא בֵּית זֶרַע, שְׂדֵה גְּפָנִים וּשְׂדֵה קָנִים וּשְׂדֵה אִילָנוֹת מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר ״שָׂדֶה״ מִכָּל מָקוֹם, אָמַר לֵיהּ: הָכָא נָמֵי פּוֹדֶה וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה.

אִיתְּיבֵיהּ: הִקְדִּישׁ שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מִמַּטַּע עֲשָׂרָה לְבֵית סְאָה — הֲרֵי זֶה הִקְדִּישׁ אֶת הַקַּרְקַע וְאֶת הָאִילָנוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה — פּוֹדֶה בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף.

פָּחוֹת מִיכֵּן, אוֹ יֶתֶר עַל כֵּן, אוֹ שֶׁהִקְדִּישָׁן בְּזֶה אַחַר זֶה — הֲרֵי זֶה לֹא הִקְדִּישׁ לֹא אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא אֶת הָאִילָנוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ הִקְדִּישׁ אִילָנוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ קַרְקַע, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה — פּוֹדֶה אֶת הָאִילָנוֹת בְּשָׁוְויֵהֶן, וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה קַרְקַע: בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף!

וְכִי תֵּימָא: הָכָא נָמֵי פּוֹדֶה וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה, הָא מִדְּסֵיפָא פּוֹדֶה וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לָאו!

אֶלָּא, הָא מַנִּי? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: מַקְדִּישׁ בְּעֵין רָעָה מַקְדִּישׁ. דְּתַנְיָא: הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה — הִקְדִּישׁ אֶת כּוּלָּהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא חָרוּב הַמּוּרְכָּב וְסַדַּן הַשִּׁקְמָה.

אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָא סֵיפָא: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ הִקְדִּישׁ אֵילָנוֹתָיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ קַרְקַע, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה — פּוֹדֶה אֶת הָאֵילָנוֹת בְּשָׁוְויֵהֶן, וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף.

וְאִי רַבִּי שִׁמְעוֹן — לֵיזִיל בָּתַר פִּדְיוֹן, וְלִיפְרְקוּ אַגַּב אַרְעָיְיהוּ, דְּהָא שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָזִיל בָּתַר פִּדְיוֹן!

דְּתַנְיָא: מְנַיִן לְלוֹקֵחַ שֶׂדֶה מֵאֲבִיו וְהִקְדִּישָׁהּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, מְנַיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ".

שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, יְצָתָה זוֹ שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְנַיִן לַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו, וּמֵת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ, מְנַיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה?

דף יד:

תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ" — שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שְׂדֵה אֲחוּזָה, יְצָתָה זוֹ שֶׁהִיא שְׂדֵה אֲחוּזָה.

אִילּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲפִילּוּ הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָב — שְׂדֵה אֲחוּזָה הָוְיָא.

מַאי טַעְמָא? אִי מִשּׁוּם קְרָא — קְרָא לְכִדְרַבִּי מֵאִיר הוּא דַּאֲתָא!

אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָזִיל בָּתַר פִּדְיוֹן?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן קְרָא אַשְׁכַּחוּ וּדְרוּשׁ.

אִם כֵּן, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא אֲחֻזָּתוֹ", מַאי "מִשְּׂדֵה" — שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: הִקְדִּישׁ טָרָשִׁין — פּוֹדֶן בְּשָׁוְויָן, מַאי טַעְמָא? "בֵּית זֶרַע" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָנֵי לָאו בְּנֵי זְרִיעָה נִינְהוּ.

לֹא גְּאָלָן — יוֹצְאִין [לַכֹּהֲנִים] בַּיּוֹבֵל, מַאי טַעְמָא? "שָׂדֶה" אָמַר רַחֲמָנָא, כֹּל דְּהוּ.

מָכַר טָרָשִׁין — נִגְאָלִין פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, מַאי טַעְמָא? "מִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי לָאו בְּנֵי תְבוּאָה נִינְהוּ. לֹא גְּאָלָן — (חוֹזֶרֶת) [חוֹזֶרִין] לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל, מַאי טַעְמָא? "וְשָׁב לַאֲחוּזָּתוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי נָמֵי אֲחוּזָּה הִיא.

הִקְדִּישׁ אִילָנוֹת — (פּוֹדֶה) [פּוֹדָן] בְּשָׁוְויֵהֶן, מַאי טַעְמָא? "בֵּית זֶרַע" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא אִילָנוֹת. לֹא גְּאָלָן — אֵין יוֹצְאִין לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, "וְהָיָה הַשָּׂדֶה" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא אִילָנוֹת.

מָכַר אִילָנוֹת — אֵין נִגְאָלִין פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, מַאי טַעְמָא? "שְׁנֵי תְבוּאוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָנֵי בְּנֵי תְבוּאוֹת נִינְהוּ. לֹא גְּאָלָן — אֵין חוֹזֶרֶת לַבְּעָלִים בְּיוֹבֵל, מַאי טַעְמָא? "וְשָׁב לַאֲחוּזָּתוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא אִילָנוֹת.

אָמַר מָר: הִקְדִּישׁ אִילָנוֹת — (פּוֹדֶה) [פּוֹדָן] בְּשָׁוְויִן. אַמַּאי? וְלִיקְדְּשׁוּ אַגַּב אַרְעַיְיהוּ, וְלִיפְרְקוּהּ אַגַּב אַרְעַיְיהוּ!

וְכִי תֵּימָא: אִילָנוֹת אַקְדּוֹשׁ, אַרְעָא לָא אַקְדּוֹשׁ — וְהָאָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: מַאן דְּמָזַבֵּן לֵיהּ דִּקְלָא לְחַבְרֵיהּ, קָנֵי לֵיהּ מִשִּׁיפּוֹלָא וְעַד תְּהוֹמָא! לָאו מִי אִיתְּמַר עֲלֵיהּ: בְּבָא מְחַמַּת טַעֲנָה!

שְׂדֵה מִקְנָה נוֹתֵן שָׁוְויוֹ. תְּנוּ רַבָּנַן: "בְּמִכְסַת" — מַה בָּא לִלְמוֹד? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף", יָכוֹל אַף שְׂדֵה מִקְנָה כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִכְסַת".

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "וְחִשַּׁב", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְחִשַּׁב", מָה לְהַלָּן דָּבָר קָצוּב, אַף כָּאן דָּבָר קָצוּב.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: רַבָּנַן אִית לְהוּ גְּזֵירָה שָׁוָה, וּמַפְקִין לֵיהּ לְחוֹמֶשׁ, אוֹ דִלְמָא לֵית לְהוּ גְּזֵירָה שָׁוָה, וְלֵית לְהוּ לְחוֹמֶשׁ?

אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא לֵית לְהוּ גְּזֵירָה שָׁוָה, מִדְּגַלִּי רַחֲמָנָא חוֹמֶשׁ גַּבֵּי שְׂדֵה אֲחוּזָּה וְגַבֵּי מַקְדִּישׁ בֵּיתוֹ, הָוֹ לֵיהּ שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין.

וּלְמַאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין, מִדְּגַלִּי רַחֲמָנָא חוֹמֶשׁ בְּמַעֲשֵׂר, בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה — הָוֹה לֵיהּ טוּבָא, וְאֵין מְלַמְּדִין.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא, וְלָא מִסַּעְמֵיהּ. תַּנְיָא: "בְּמִכְסַת הָעֶרְכֶּךָ" — הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לָעֲרָכִין, מָה עֲרָכִין אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, אַף שְׂדֵה מִקְנָה אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

מַתְנִי' בְּשׁוֹר הַמּוּעָד שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד לְהַקֵּל וּלְהַחֲמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד שֶׁהֵמִית אֶת הַנָּאֶה שֶׁבָּעֲבָדִים וְאֶת הַכָּעוּר שֶׁבָּעֲבָדִים — נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סֶלַע. הֵמִית בֶּן חוֹרִין — נוֹתֵן שָׁוְויוֹ. חָבַל בְּזֶה וּבָזֶה — נוֹתֵן נֶזֶק שָׁלֵם.

גְּמָ' בְּמוּעָד — אִין, בְּתָם — לָא. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּתָנַן: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף תָּם שֶׁחָבַל בָּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא, הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ תֵּם נָמֵי, וְאֵיידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא ״הֵמִית עֶבֶד״ ״הֵמִית בֶּן חוֹרִין״, דִּבְמוּעָד הוּא דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, בְּתָם לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, מִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי מוּעָד.

מַתְנִי׳ בְּאוֹנֵס וּבְמַפְתֶּה לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד שֶׁאָנַס וּפִיתָּה אֶת גְּדוֹלָה שֶׁבַּכְּהוּנָּה וְאֶת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּיִשְׂרְאֵל — נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סְלָעִים, וְהַבּוֹשֶׁת וְהַפְּגָם — הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמְתְבַּיֵּישׁ.

גְּמָ׳ אַמַּאי? אֵימָא: ״חֲמִשִּׁים סְלָעִים״ אָמַר רַחֲמָנָא מִכֹּל מִילֵּי!

אָמַר רַב זְעֵירָא: יֹאמְרוּ, בָּעַל בַּת מְלָכִים חֲמִשִּׁים, בָּעַל בַּת הֶדְיוֹטוֹת חֲמִשִּׁים?

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי הָכִי, גַּבֵּי עֶבֶד נָמֵי, יֹאמְרוּ: עֶבֶד נוֹקֵב מַרְגָּלִית — שְׁלֹשִׁים, עֶבֶד עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מַחַט — שְׁלֹשִׁים? אֶלָּא אָמַר רַב זְעֵירָא:

דף טו.

אִילּוּ בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם, אֶחָד שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ וְאֶחָד כְּדַרְכָּהּ, יֹאמְרוּ: בָּעַל פְּגוּמָה — חֲמִשִּׁים, בָּעַל שְׁלֵמָה — חֲמִשִּׁים?

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי הָכִי, גַּבֵּי עֶבֶד נָמֵי יֹאמְרוּ: עֶבֶד בָּרִיא — שְׁלֹשִׁים, עֶבֶד מוּכֶּה שְׁחִין — שְׁלֹשִׁים!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא ״תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ״, מִכְּלָל דְּאִיכָּא בּוֹשֶׁת וּפְגָם.

רָבָא אָמַר, דְּאָמַר קְרָא: ״וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ וְגוֹ׳״, הֲנָאַת שְׁכִיבָה חֲמִשִּׁים, מִכְּלָל דְּאִיכָּא מִילְּתָא אַחֲרִיתִי, וּמַאי נִיהוּ? בּוֹשֶׁת וּפְגָם.

מַתְנִי׳ בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד שֶׁהוֹצִיא שֵׁם רַע עַל גְּדוֹלָה שֶׁבַּכְּהוּנָּה וְעַל קְטַנָּה שֶׁבְּיִשְׂרְאֵל — נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע.

נִמְצָא הָאוֹמֵר בְּפִיו חָמוּר מִן הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין עַל אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר אֶלָּא עַל לָשׁוֹן הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר ״וַיְנַסּוּ אוֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְגוֹ׳״.

גְּמָ׳ מִמַּאי? דִּלְמָא מִשּׁוּם דְּקָא גָּרִים לַהּ קְטָלָא, דִּכְתִיב: ״וְאִם אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר וְגוֹ׳ וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעֲרָה וְגוֹ׳״!

אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע״, עַל שֵׁם רַע שֶׁהוֹצִיא.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין וְכוּ׳. מַאי דִּלְמָא דְּאַכַּתִּי לָא מְלָא סְאָתָן, דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִפְרָע מִן הָאָדָם עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא סְאָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּמַלֹּאת סְפֹקוֹ יֵצֵר לוֹ״.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אָמַר קְרָא: ״וַיְנַסּוּ אוֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים״, עַל זֶה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ שֶׁל לָשׁוֹן הָרָע, מְנָלַן? מִמְּרַגְּלִים; וּמָה הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע עַל עֵצִים וַאֲבָנִים כָּךְ, הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע עַל חֲבֵירוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!
מַמַּאי? דִּילְמָא מִשּׁוּם דְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: דָּבָר גָּדוֹל דִּבְּרוּ מְרַגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, דִּכְתִיב: "כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ", אַל תִּיקְרֵי "כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ" אֶלָּא "מִמֶּנּוּ", כְּבָיְכוֹל, בַּעַל הַבַּיִת אֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא כֵּלָיו מִשָּׁם.
אֶלָּא אָמַר רַבָּה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אָמַר קְרָא: "וַיָּמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה", עַל דִּבַּת הָאָרֶץ שֶׁהוֹצִיאוּ.
תַּנְיָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֶשֶׂר נִסְיוֹנוֹת נִיסּוּ אֲבוֹתֵינוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שְׁנַיִם בַּיָּם, וּשְׁנַיִם בַּמַּיִם, שְׁנַיִם בַּמָּן, שְׁנַיִם בַּשְּׂלָיו, אַחַת בָּע�ֶגֶל, וְאַחַת בְּמִדְבַּר פָּארָן.
שְׁנַיִם בַּיָּם: אַחַת בַּיְּרִידָה וְאַחַת בָּעֲלִיָּיה. בַּיְּרִידָה — דִּכְתִיב "הַמִּבְלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם". בָּעֲלִיָּיה — כִּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר מִקְטַנֵּי אֲמָנָה הָיוּ, כִּדְרַבָּה בַּר מָרִי, דְּאָמַר רַבָּה בַּר מָרִי: מַאי דִּכְתִיב "וַיַּמְרוּ עַל יָם בְּיַם סוּף וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ"? מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מַמְרִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁאָנוּ עוֹלִים מִצַּד זֶה כָּךְ מִצְרִים עוֹלִים מִצַּד אַחֵר.
אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁר שֶׁל יָם: פְּלוֹט אוֹתָם לַיַּבָּשָׁה! אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁנּוֹתֵן לוֹ רַבּוֹ מַתָּנָה וְחוֹזֵר וְנוֹטְלָהּ הֵימֶנּוּ? אָמַר לוֹ: אֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֶחָד וּמֶחֱצָה שֶׁבָּהֶם.
אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁתּוֹבֵעַ אֶת רַבּוֹ? אָמַר לוֹ: נַחַל קִישׁוֹן יִהְיֶה עֶרֶב, מִיָּד פְּלָטָן לַיַּבָּשָׁה, דִּכְתִיב: "וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל וְגוֹ'"
שְׁנַיִם בַּמַּיִם — בְּמָרָה וּבִרְפִידִים. בְּמָרָה, דִּכְתִיב: "וַיָּבוֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת", וּכְתִיב: "וַיִּלֹּן הָעָם עַל מֹשֶׁה".
בִּרְפִידִים — דִּכְתִיב: "וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִים וְאֵין מַיִם לִשְׁתּוֹת", וּכְתִיב: "וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה".
שְׁנַיִם בַּמָּן — דִּכְתִיב:

דף טו:

"אַל תֵּצְאוּ" וַיֵּצְאוּ, "אַל תּוֹתִירוּ" וַיּוֹתִירוּ.
שְׁנַיִם בַּשְּׂלָיו [בִּשְׂלָיו] — רִאשׁוֹן וּבִשְׂלָיו שֵׁנִי. בִּשְׂלָיו רִאשׁוֹן — "בְּשִׁבְתְּכֶם עַל סִיר הַבָּשָׂר". בִּשְׂלָיו שֵׁנִי — "וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ".
בָּעֶגֶל — כִּדְאִיתֵיהּ, בְּמִדְבַּר פָּארָן — כִּדְאִיתֵיהּ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא: מַאי דִּכְתִיב "מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה"? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַלָּשׁוֹן: כָּל אֵבָרָיו שֶׁל אָדָם זְקוּפִים וְאַתְּ מוּטָל, כָּל

אֲבָרָיו שֶׁל אָדָם מִבַּחוּץ וְאַתָּה מִבִּפְנִים, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהִקַּפְתִּי לְךָ שְׁתֵּי חוֹמוֹת, אַחַת שֶׁל עֶצֶם וְאַחַת שֶׁל בָּשָׂר, "מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה"?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע כְּאִילּוּ כָּפַר בָּעִיקָּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ".

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע, נְגָעִים בָּאִים עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית", וּכְתִיב הָתָם: "לַצְמִיתֻת", וּמְתַרְגְּמִינַן: לַחֲלוּטִין.

וּתְנַן: אֵין בֵּין מְצוֹרָע מוּסְגָּר לִמְצוֹרָע מוּחְלָט אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע"? זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרָתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע.

וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב "אִם יִשֹּׂךְ הַנֶּתֶק בְּלֹא לָחַשׂ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן"? לֶעָתִיד לָבֹא מִתְקַבְּצוֹת כָּל הַחַיּוֹת וּבָאוֹת אֵצֶל נָחָשׁ, וְאוֹמְרוֹת: אֲרִי דּוֹרֵס וְאוֹכֵל, זְאֵב טוֹרֵף וְאוֹכֵל, אַתָּה מָה הֶנָּאָה יֵשׁ לְךָ? אוֹמֵר לָהֶם: וְכִי מָה יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן?

וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע מַגְדִּיל עָוֹנוֹת עַד לַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ".

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע רָאוּי לְסוֹקְלוֹ בְּאֶבֶן, כְּתִיב הָכָא "אוֹתוֹ אַצְמִית", וּכְתִיב הָתָם "צָמְתוּ בַבּוֹר חַיַּי וַיַּדּוּ אֶבֶן בִּי".

וְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע, אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לָדוּר בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אֹתוֹ לֹא אוּכָל", אַל תִּיקְרֵי "אוֹתוֹ לֹא אוּכָל" אֶלָּא "אִתּוֹ לֹא אוּכָל", וְאֵיכָא דְּמַתְנֵי לַהּ עַל גַּבֵּי הָרוּחַ.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע, אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגֵיהִנֹּם: אֲנִי עָלַיו מִלְמַעְלָה וְאַתָּה עָלָיו מִלְמַטָּה נִדּוֹנֶנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים", אֵין חֵץ אֶלָּא לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִּבֵּר".

וְאֵין גִּבּוֹר אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא", גַּחֲלֵי רְתָמִים הַיְינוּ גֵּיהִנֹּם.

אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מָה תַּקָּנָתוֹ שֶׁל מְסַפֵּרִי לָשׁוֹן הָרָע? אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא — יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "מַרְפֵּא לָשׁוֹן עֵץ חַיִּים", וְאֵין לָשׁוֹן אֶלָּא לְשׁוֹן הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר: "חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם", וְאֵין עֵץ אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ", וְאִם עַם הָאָרֶץ הוּא יַשְׁפִּיל דַּעְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְסֶלָף בָּהּ שֶׁבֶר (רוח) [בְּרוּחַ]".

רַבִּי אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: סִיפֵּר אֵין לוֹ תַּקָּנָה, שֶׁכְּבָר כִּרְתוֹ דָּוִד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "יִכְרֹת ה' כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת". אֶלָּא מָה תַּקָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי לָשׁוֹן

הָרָע? אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, וְאִם עַם הָאָרֶץ הוּא יַשְׁפִּיל דַּעְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְסֶלֶף בָּהּ שֶׁבֶר (רוח) [בְּרוּחַ]".

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע מַגְדִּיל עָוונוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת, עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. כְּתִיב הָכָא "לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת", וּכְתִיב בַּעֲבוֹדָה זָרָה "אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חַטָּאָה גְדֹלָה".

בְּגִילּוּי עֲרָיוֹת כְּתִיב: "וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת", בִּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּתִיב: "גָּדוֹל עָוֹנִי מִנְּשֹׂא".

"גְּדוֹלוֹת" אֵימָא תַּרְתֵּי! הֵי מִינַּיְיהוּ מַפְקָא?

בְּמַעְרְבָא אָמְרִי: לָשׁוֹן תְּלִיתַאי קָטִיל תְּלִיתַאי, הוֹרֵג לַמְסַפְּרוֹ, וְלַמְקַבְּלוֹ, וְלָאוֹמְרִין עָלָיו.

אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מַאי דִּכְתִיב "מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לָשׁוֹן", וְכִי יֵשׁ יָד לַלָּשׁוֹן? לוֹמַר לְךָ: מָה יָד מְמִיתָה — אַף לָשׁוֹן מְמִיתָה. אִי מָה יָד אֵינָהּ מְמִיתָה אֶלָּא בְּסָמוּךְ לָהּ — אַף לָשׁוֹן אֵינָהּ מְמִיתָה אֶלָּא בְּסָמוּךְ לָהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם".

אִי מָה חֵץ עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אַמָּה, אַף לָשׁוֹן עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אַמָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ".

וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב "חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם", "מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לָשׁוֹן" לָמָּה לִי? הָא קָמַשְׁמַע לַן, דְּקָטֵיל כְּחֵץ.

וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב "חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם", "מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לָשׁוֹן" לָמָּה לִי? לְכִדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: דְּבָעֵי חַיִּים — בְּלִישָׁנֵיהּ, דְּבָעֵי מִיתָה — בְּלִישָׁנֵיהּ.

הֵיכִי דָּמֵי לִישָׁנָא בִּישָׁא? רָבָא אָמַר: כְּגוֹן דְּאָמַר "אִיכָּא נוּרָא בֵּי פְּלָנְיָא". אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מַאי קָא עָבֵיד? גַּלּוּיֵי מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא! אֶלָּא דְּמַפֵּיק בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, דְּאָמַר: "הֵיכָא מִשְׁתְּכַח נוּרָא אֶלָּא בֵּי פְּלָנְיָא".

אָמַר רַבָּה: כֹּל מִילְּתָא דְּמִיתְאַמְרָא בְּאַפֵּי מָרַהּ, לֵית בַּהּ מִשּׁוּם לִישָׁנָא בִּישָׁא. אֲמַר לֵיהּ: כָּל שֶׁכֵּן חוּצְפָּא וְלִישָׁנָא בִּישָׁא! אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לִי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִיָּמַי לֹא אָמְרִתִּי דָּבָר וְחָזַרְתִּי לַאֲחוֹרַי. אָמַר

דף טז.

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: כֹּל מִילְּתָא דְּמִיתְאַמְרָא בְּאַפֵּי תְּלָתָא, לֵית בַּהּ מִשּׁוּם לִישָׁנָא בִּישָׁא. מַאי טַעְמָא? חַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ, וְחַבְרָא דְּחַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: מַאי דִּכְתִיב "מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבּוֹקֶר הַשְׁכֵּם קְלָלָה תֵּחָשֵׁב לוֹ"? כְּגוֹן דְּמִיקְּלֵל לְאוּשְׁפִּיזָא וְטָרְחוּ קַמֵּיהּ שַׁפִּיר, לְמָחָר נָפֵיק יָתֵיב בְּשׁוּקָא וְאָמַר: רַחֲמָנָא נִיבָרְכֵיהּ לְפְלָנְיָא דְּהָכִי טָרַח קַמַּאי, וְשָׁמְעִין אִינָשֵׁי וְאָזְלִין וְאָנְסִין לֵיהּ.

תָּנֵי רַב דִּימִי אֲחוּהּ דְּרַב סָפְרָא: לְעוֹלָם אַל יְסַפֵּר אָדָם בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ טוֹבָתוֹ בָּא לִידֵי רָעָתוֹ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: רַב דִּימִי אֲחוּהּ דְּרַב סָפְרָא חָלַשׁ, עָל רַב סָפְרָא לְשַׁיּוֹלֵי בֵּיהּ. אֲמַר לְהוּ: תֵּיתֵי לִי דְּקָיֵימִי כֹּל דַּאֲמוּר רַבָּנַן. אֲמַר לֵיהּ: הָא מִי מְקָיְימַתְּ — לְעוֹלָם אַל יְסַפֵּר אָדָם בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ שֶׁמִּתּוֹךְ טוֹבָתוֹ בָּא לִידֵי גְּנוּתוֹ? אֲמַר לְהוּ: לָא שְׁמִיעָא לִי, וְאִי הֲוָה שְׁמִיעָא לִי — קָיֵימְתַּהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נֶעֱנָשִׁים בָּאִין — עַל לָשׁוֹן הָרָע, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ, וְעַל הַגָּזֵל, וְעַל צָרוּת הָעַיִן.

עַל לָשׁוֹן הָרָע — דִּכְתִיב: ”מְלַשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית“.

עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים — דִּכְתִיב ”וְאַל יִכְרֹת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצֹרָע וְגוֹ׳“.

וְעַל שְׁבוּעַת שָׁוְא — דִּכְתִיב: ”וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֶל קַח כִּכָּרָיִם“, וּכְתִיב: ”וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק בְּךָ וְגוֹ׳“.

וְעַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת — דִּכְתִיב: ”וַיְנַגַּע ה׳ אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים וְגוֹ׳“.

וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ — דִּכְתִיב: ”וּבְחָזְקָתוֹ גָּבַהּ לִבּוֹ עַד לְהַשְׁחִית וַיִּמְעֹל בַּה׳ אֱלֹהָיו“, ”וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ“.

וְעַל הַגָּזֵל — דִּכְתִיב: ”וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת“. תָּנָא: הוּא כּוֹנֵס מָמוֹן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, יָבֹא הַכֹּהֵן וִיפַזֵּר מָמוֹנוֹ.

וְעַל צָרוּת הָעַיִן — דִּכְתִיב: ”וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת“, וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מִי שֶׁמִּיּוּחָד בֵּיתוֹ לוֹ.

אִינִי? וְהָא אָמַר רַבִּי עָנָנִי בַּר שָׁשׁוֹן: לָמָּה נִסְמְכָה פָּרָשַׁת בִּגְדֵי כְהוּנָּה לְפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת? לוֹמַר לָךְ: מָה קָרְבָּנוֹת מְכַפְּרִין — אַף בִּגְדֵי כְהוּנָּה מְכַפְּרִין. כְּתוֹנֶת מְכַפֶּרֶת עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, דִּכְתִיב: ”וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתֹנֶת בַּדָּם“. מְכָנְסַיִם מְכַפְּרִים עַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת, דִּכְתִיב: ”וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה“.

מַצְנֶפֶת מְכַפֶּרֶת עַל גַּסּוּת הָרוּחַ — כִּדְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: יָבֹא דָּבָר שֶׁמְּגוֹבֶהּ וִיכַפֵּר עַל מַעֲשֶׂה גּוֹבַהּ. אַבְנָט (מכפרת) [מְכַפֵּר] עַל הִרְהוּר הַלֵּב, אַהֲיכָא דְּאִיתֵיהּ, דִּכְתִיב: ”וְהָיָה עַל לֵב אַהֲרֹן“.

חוֹשֶׁן מְכַפֵּר עַל הַדִּינִין — דִּכְתִיב: ”וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט“. אֵפוֹד מְכַפֵּר עַל עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ”אֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים“. מְעִיל מְכַפֵּר עַל לָשׁוֹן הָרָע, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יָבֹא דָּבָר שֶׁבַּקּוֹל וִיכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה הַקּוֹל.

צִיץ מְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה עַזֵּי פָנִים — כְּתִיב הָכָא: ״וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן״, וּכְתִיב הָתָם: ״וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ״.

לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו, הָא דְּלָא אַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו. אִי אַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו — אָתוּ נָגְעִים עֲלֵיהּ, אִי לָא אַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו — מְעִיל מְכַפֵּר.

וְהָאָמַר רַבִּי סִימוֹן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁנֵי דְבָרִים לֹא מָצִינוּ לָהֶם בַּקָּרְבָּנוֹת כַּפָּרָה, בְּדָבָר אַחֵר מָצִינוּ לָהֶם כַּפָּרָה, שְׁפִיכוּת דָּמִים וְלָשׁוֹן הָרָע. שְׁפִיכוּת דָּמִים בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה. וְלָשׁוֹן הָרָע — בְּקֻטֶּרֶת, דְּתַנְיָא רַבִּי חֲנִינָא: לָמַדְנוּ לִקְטֹרֶת שֶׁמְּכַפֶּרֶת, דִּכְתִיב: ״וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם״, וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עַל מָה קְטֹרֶת מְכַפֶּרֶת — עַל לָשׁוֹן הָרָע,

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יָבֹא דָּבָר שֶׁבַּחֲשַׁאי וִיכַפֵּר עַל מַעֲשֶׂה חֲשַׁאי.

קַשְׁיָא שְׁפִיכוּת דָּמִים אַשְׁפִיכוּת דָּמִים, קַשְׁיָא לָשׁוֹן הָרָע אַלָּשׁוֹן הָרָע!

שְׁפִיכוּת דָּמִים אַשְׁפִיכוּת דָּמִים לָא קַשְׁיָא: הָא דִּידֵיעַ מַאן קָטְלֵיהּ, הָא דְּלָא יְדִיעַ מַאן קָטְלֵיהּ.

דִּידֵיעַ מַאן קָטְלֵיהּ בַּר קְטָלָא הוּא! בְּמֵזִיד וְלָא אַתְרוֹ בֵּיהּ.

לָשׁוֹן הָרָע אַלָּשׁוֹן הָרָע לָא קַשְׁיָא: הָא בְּצִינְעָא,

דף טז:

הָא בְּפַרְהֶסְיָא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נָדָב מֵרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נָדָב חַתְנֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא מֵרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לַהּ מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מָה נִשְׁתַּנְּתָה מְצוֹרָע שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה ״בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ״? הוּא הִבְדִּיל בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בֵּין אִישׁ לֶרֵעֵהוּ, לְפִיכָךְ אָמְרָה תּוֹרָה ״בָּדָד יֵשֵׁב וגו׳״.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לֵוִי: מָה נִשְׁתַּנְּתָה מְצוֹרָע שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה יָבִיא שְׁתֵּי צִיפֳּרִים לְטָהֳרָתוֹ? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה פַּטִּיט, לְפִיכָךְ אָמְרָה תּוֹרָה יָבִיא קָרְבַּן פַּטִּיט.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״לֹא תִשְׁנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ״ — יָכוֹל לֹא יַכֶּנּוּ, לֹא יִסְטְרֶנּוּ, וְלֹא יְקַלְלֶנּוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בִּלְבָבֶךָ״ — שִׂנְאָה שֶׁבַּלֵּב הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

מִנַּיִן לְרוֹאֶה בַּחֲבֵירוֹ דָּבָר מְגוּנֶּה שֶׁחַיָּיב לְהוֹכִיחוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: ״הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ״. הוֹכִיחוֹ וְלֹא קִבֵּל, מִנַּיִן שֶׁיַּחֲזוֹר וְיוֹכִיחֶנּוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תּוֹכִיחַ״, מִכָּל מָקוֹם. יָכוֹל אֲפִילּוּ מִשְׁתַּנִּים פָּנָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא״.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: תְּמֵיהַנִי אֲנִי אִם יֵשׁ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁמְּקַבֵּל תּוֹכֵחָה, אֲפִילּוּ אָמַר לוֹ ״טוֹל קֵיסָם מִבֵּין עֵינֶיךָ״, אוֹמֵר לוֹ ״טוֹל קוֹרָה מִבֵּין עֵינֶיךָ״. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: תְּמֵיהַנִי אִם יֵשׁ בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁיּוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מֵעִיד אֲנִי עַלַי שָׁמַיִם וָאָרֶץ שֶׁהַרְבֵּה פְּעָמִים לָקָה עֲקִיבָא עַל יְדֵי, שֶׁהָיִיתִי קוֹבֵל עָלָיו לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בְּרִיבִּי, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהוֹסַפְתִּי בּוֹ אַהֲבָה, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "אַל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׂנָאֶךָּ הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ".

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: תּוֹכֵחָה לִשְׁמָהּ וַעֲנָוָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, הֵי מִינַּיְיהוּ עֲדִיפָא? אָמַר לֵיהּ: וְלָא מוֹדֵית דַּעֲנָוָה לִשְׁמָהּ עֲדִיפָא, דְּאָמַר מָר: עֲנָוָה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּם? שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נָמֵי עֲדִיפָא, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְעוֹלָם יַעֲסוֹק אָדָם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ.

הֵיכִי דָּמֵי תּוֹכֵחָה לִשְׁמָהּ וַעֲנָוָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ? כִּי הָא דְּרַב הוּנָא וְחִיָּיא בַּר רַב הֲווֹ יָתְבִי קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אֲמַר לֵיהּ חִיָּיא בַּר רַב: חֲזִי מָר דְּקָא מְצַעַר לִי. קַבֵּיל עֲלֵיהּ דְּתוּ לָא מְצַעַר לֵיהּ. בָּתַר דְּנָפֵיק, אֲמַר לֵיהּ: הָכִי וְהָכִי קָא עָבֵיד. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי לָא אֲמַרְתְּ לֵיהּ בְּאַנְפֵּיהּ? אֲמַר לֵיהּ: חַס לִי דְּלִיכְסֵיף זַרְעֵיהּ דְּרַב עַל יְדַאי!

עַד הֵיכָן תּוֹכֵחָה? רַב אָמַר: עַד הַכָּאָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עַד קְלָלָה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַד נְזִיפָה. כְּתַנָּאֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד הַכָּאָה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: עַד קְלָלָה, בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: עַד נְזִיפָה.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וּשְׁלָשְׁתָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וַיִּחַר אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת", וּכְתִיב: "וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ".

לְמַאן דְּאָמַר עַד הַכָּאָה, דִּכְתִיב: "לְהַכּוֹתוֹ", וּלְמַאן דְּאָמַר עַד קְלָלָה, דִּכְתִיב: "לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת עֶרְוַת אִמֶּךָ", וּלְמַאן דְּאָמַר עַד נְזִיפָה, דִּכְתִיב: "וַיִּחַר אַף שָׁאוּל".

וּלְמַאן דְּאָמַר נְזִיפָה, הָכְתִיב הַכָּאָה וּקְלָלָה! שָׁאנֵי הָתָם, דְּאַגַּב חַבִּיבוּתָא יַתִּירָא דַּהֲוָה בֵּיהּ לִיהוֹנָתָן בְּדָוִד, מְסַר נַפְשֵׁיהּ טְפֵי.

עַד הֵיכָן לֹא יְשַׁנֶּה אָדָם בָּאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ? רַב אָמַר: עַד הַכָּאָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עַד שֶׁיְּפַשְּׁלוּ לוֹ כֵּלָיו לַאֲחוֹרָיו.

בְּהַכָּאָה דִּידֵיהּ — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, בְּהַפְשָׁלַת כֵּלָיו לַאֲחוֹרָיו — כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי — בְּהַכָּאָה דִּדְבֵיתְהוּ, מָר סָבַר: כֵּיוָן דִּלְדִידֵיהּ לָא מְצַעַר לֵיהּ מַאי נָפְקָא לֵיהּ מִינַּהּ, וּמָר סָבַר: אָתֵי לְאִיטְרוֹדֵי.

וְכָל כָּךְ לָמָּה? דְּאָמַר מָר: אַכְסָנַאי פּוֹגֵם וְנִפְגָּם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה אָדָם בָּאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ מִן הַתּוֹרָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלוֹ בַּתְּחִלָּה".

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, מֵהָכָא "וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו". מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ אַכְסָנַאי דְּאַקְרַאי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה אָדָם מֵאוּמָנוּתוֹ וּמֵאוּמָנוּת אֲבוֹתָיו? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת חִירָם מִצֹּר, בֶּן אִשָּׁה אַלְמָנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו אִישׁ צֹרִי חֹרֵשׁ נְחוֹשֶׁת״.

וְאָמַר מָר: אִימֵּיהּ מִבֵּית דָּן, וּכְתִיב: ״וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן״.

עַד הֵיכָן תַּכְלִית יִסּוּרִין? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל שֶׁאָרְגוּ לוֹ בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ וְאֵין מִתְקַבֵּל עָלָיו.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא זְעֵירָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: גְּדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ, אֲפִילּוּ נִתְכַּוְּונוּ לְמָזוֹג בְּחַמִּין וּמָזְגוּ לוֹ בְּצוֹנֵן, בְּצוֹנֵן וּמָזְגוּ לוֹ בְּחַמִּין, וְאַתְּ אָמְרַתְּ כּוּלֵי הַאי?

מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא אָמַר: אֲפִילּוּ נָהֲפְכוּ לוֹ חֲלוּקוֹ. רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב חִסְדָּא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יִצְחָק, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אֲפִילּוּ הוֹשִׁיט יָדוֹ לַכִּיס לִיטּוֹל שָׁלֹשׁ וְעָלוּ בְיָדוֹ שְׁתַּיִם.

דַּוְוקָא שָׁלֹשׁ וְעָלוּ בְיָדוֹ שְׁתַּיִם, אֲבָל שְׁתַּיִם וְעָלוּ בְיָדוֹ שָׁלֹשׁ — לָא, דְּלֵיכָּא טִירְחָא לְמִישְׁדֵּייהוּ.

וְכָל כָּךְ לָמָּה? דְּתַנְיָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כֹּל שֶׁעָבְרוּ עָלָיו אַרְבָּעִים יוֹם בְּלֹא יִסּוּרִין קִיבֵּל עוֹלָמוֹ. בְּמַעְרָבָא אָמְרִי:

דף יז.

פּוּרְעָנוּת מְזַדַּמֶּנֶת לוֹ.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: אִלְמָלֵא בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּדִין, אֵין יְכוֹלִין לַעֲמוֹד מִפְּנֵי תּוֹכֵחָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי ה׳ אֵת כָּל צִדְקוֹת ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת אֲבוֹתֵיכֶם״.

״זֶה דּוֹר דִּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה״, פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה וְרַבָּנָן, חַד אָמַר: דּוֹר לְפִי פַּרְנָסָן, וְחַד אָמַר: פַּרְנָסָן לְפִי דּוֹרוֹ.

לְמַאי הִלְכְתָא? אִילֵּימָא לְמַעֲלְיוּתָא, דְּמָר סָבַר: אִי מְעַלֵּי דָּרָא מְעַלֵּי פַּרְנָסָן, וּמָר סָבַר: אִי מְעַלֵּי פַּרְנָסָן מְעַלֵּי דָּרָא — הָא אִיכָּא צַדְקָנִיָּה, דַּהֲוָה מְעַלֵּי וְדָרֵיהּ לָא הֲוָה מְעַלֵּי, וְהָא יְהוֹיָקִים, דְּלָא הֲוָה מְעַלֵּי וְדָרֵיהּ הֲוָה מְעַלֵּי!

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מַאי דִּכְתִיב ״בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה״?

בִּיקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִיר אֶת הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וָבֹהוּ בִּשְׁבִיל יְהוֹיָקִים, כֵּיוָן שֶׁנִּסְתַּכֵּל בְּדוֹרוֹ נִתְיַישְׁבָה דַּעְתּוֹ. בִּיקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִיר אֶת הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וָבֹהוּ מִפְּנֵי דּוֹרוֹ שֶׁל צִדְקִיָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁנִּסְתַּכֵּל בְּצִדְקִיָּהוּ נִתְיַישְׁבָה דַּעְתּוֹ.

אֶלָּא לְעִנְיַן תּוֹקְפָא וְנִיחוּתָא קָאָמְרִינַן.

הֲדַרַן עֲלָךְ יֵשׁ בַּעֲרָכִין.

מַתְנִי׳ **הַשָּׂג יָד** בַּנּוֹדָר, וְהַשָּׁנִים בַּנִּידָּר, וְהָעֲרָכִין בַּנֶּעֱרָךְ, וְהָעֵרֶךְ בִּזְמַן הָעֵרֶךְ.
הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדָר, כֵּיצַד? עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר — נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי, וְעָשִׁיר שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָנִי — נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר.
אֲבָל בַּקָּרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן, הֲרֵי שֶׁאָמַר: ״קָרְבָּנוֹ שֶׁל מְצוֹרָע זֶה עָלַי״, הָיָה מְצוֹרָע עָנִי — מֵבִיא קָרְבַּן עָנִי, עָשִׁיר — מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר.
רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: אַף בָּעֲרָכִין כֵּן, וְכִי מִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי, שֶׁאֵין הֶעָשִׁיר חַיָּיב כְּלוּם. אֲבָל עָשִׁיר שֶׁאָמַר: ״עֶרְכִּי עָלַי״, וְשָׁמַע עָנִי וְאָמַר: ״מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי״ — נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר.
גְּמָ׳ הֶשֵּׂג יָד בַּמַּעֲרִיךְ הוּא! כְּדִכְתִיב: ״אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן״.
הַשָּׁנִים בַּנִּידָּר? בַּנֶּעֱרָךְ הוּא! אִיִידִי דְּאָמַר ״הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדֵר״, אָמַר נָמֵי ״הַשָּׁנִים בַּנִּידָּר״.
הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדֵר, כֵּיצַד? עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: ״אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר״ — בְּנוֹדֵר תְּלָה רַחֲמָנָא.
אֲבָל בַּקָּרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן, הֲרֵי שֶׁאָמַר: ״קָרְבָּנוֹ שֶׁל מְצוֹרָע זֶה עָלַי״, הָיָה מְצוֹרָע עָנִי מֵבִיא קָרְבַּן עָנִי, וְאַף עַל גַּב דְּמַדִּירוֹ עָשִׁיר? וְאִם דַּל הוּא אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא דַּל הוּא.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כְּשֶׁהָיָה מַדִּירוֹ עָנִי, וְדִלְמָא עֲלֵיהּ דִּידֵיהּ חָס רַחֲמָנָא, אַמַּדִּירוֹ לָא, דְּהָכְתִיב: ״הוּא״.
אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: ״וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת״ לְרַבּוֹת אֶת הַנּוֹדֵר.
אֲבָל מַדִּירוֹ עָשִׁיר, הָכִי נָמֵי דְּמַיְיתֵי בַּעֲשִׁירוּת?
אִם כֵּן, מַאי ״אֲבָל בַּקָּרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן״?

דף יז:

חֲדָא אַמְּצוֹרָע עָנִי וּמַדִּירוֹ עָנִי, וַחֲדָא לְמַעוֹטֵי מְצוֹרָע עָשִׁיר וּמַדִּירוֹ עָנִי.
סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְאִיתְרַבּוֹ, אִיתְרַבּוֹ, קָא מַשְׁמַע לַן.
לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בַּעֲרָכִין, עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר ״אִם דַּל הוּא״.
וּלְרַבִּי, דְּאָמַר: ״אוֹמֵר אֲנִי אַף בַּעֲרָכִין כֵּן״ — אַלְמָא אָמַר: בָּתַר חִיּוּבָא דְּגַבְרָא אָזְלִינַן, וְהָא לָא צְרִיכָא קְרָא לְמַעוֹטֵי הוּא, לְמַעוֹטֵי מַאי?
לְמַעוֹטֵי מְצוֹרָע עָנִי וּמַדִּירוֹ עָשִׁיר, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי: ״בָּתַר חִיּוּבָא דְּגַבְרָא אָזְלִינַן״, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי׳ הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, עָשִׁיר וְהֶעֱנִי — נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי — נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר.

אֲבָל בַּקְּרֻבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן, אֲפִילּוּ מֵת אָבִיו וְהִנִּיחַ לוֹ רִיבּוֹא, אוֹ סְפִינָתוֹ בַּיָּם וּבָאָה לוֹ בְּרִבּוֹאוֹת — אֵין לַהֶקְדֵּשׁ בָּהּ כְּלוּם.

גְּמ׳ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר — ״אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֶר״. עָשִׁיר וְהֶעֱנִי — ״עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג״.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי — נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: ״וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ״ — עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָכוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, וְאִם ״דַּל הוּא״, הֲכִי נָמֵי עַד שֶׁיְּהֵא בְּדַלּוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ!

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: מְצוֹרָע שֶׁהֶבִיא קָרְבְּנוֹתָיו עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, עָשִׁיר וְהֶעֱנִי — הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר חַטָּאת, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר אָשָׁם, וְתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר צִפֳּרִים!

הָא אִתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: וּשְׁלָשְׁתָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, ״אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ״. רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: דִּבֵּר הַמְכַפֵּר, מַאי נִיהוּ — חַטָּאת.

וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: דִּבֵּר הַמַּכְשִׁיר, וּמַאי נִיהוּ — אָשָׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: הַגּוֹרֵם לוֹ טָהֳרָה, וּמַאי נִיהוּ — צִיפֳּרִים.

וְאֶלָּא ״הוּא״ לְמָה לִי? לְרַבִּי — כִּדְאִית לֵיהּ, וּלְרַבָּנַן — כִּדְאִית לְהוּ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, ״וְהוּא עֵד״, עַד שֶׁיְּהֵא כְּשֵׁר מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ!

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָא תַּנְיָא: הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ בְּעֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, וְנַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ, פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא, שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה — הֲרֵי זֶה פָּסוּל. אֲבָל הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, וְנַעֲשָׂה חֲתָנוֹ,

דף יח.

וְאַחַר כָּךְ מֵתָה בִּתּוֹ, פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקֵּחַ, פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא וְאַחַר כָּךְ נִתְפַּתֵּחַ, שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפָּה — כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּכַשְׁרוּת — כָּשֵׁר.

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: ״אוֹ רָאָה... אִם לֹא יַגִּיד״, בִּרְאִיָּיה וְהַגָּדָה תְּלָא רַחֲמָנָא מִילְּתָא, וְהָא אִיכָּא. וְאֶלָּא ״וְהוּא״ לְמָה לִי?

לְכִדְתַנְיָא: רָאָה סִיאָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין, וְעֵידָיו בֵּינֵיהֶן, וְאָמַר ״מַשְׁבִּיעַנִי עֲלֵיכֶם אִם יוֹדְעִים אַתֶּם לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי״, יָכוֹל יְהוּ חַיָּיבִין? תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְהוּא עֵד״, וַהֲרֵי לֹא יִיחֵד עֵידָיו.

יָכוֹל אֲפִילּוּ אָמַר "כָּל מִי"? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהוּא עֵד", וְהֲרֵי יֵיחֵד עֵידָיו.
אֲבָל בַּקַּרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן וְכוּ'. אָבִיו מֵת וְהִנִּיחַ לוֹ רִיבּוֹא — עָשִׁיר הוּא! אָמַר רַבִּי אֶבָּהוּ, אֵימָא: מַנִּיחַ לוֹ רִיבּוֹא.
פְּשִׁיטָא! כְּשֶׁהָיָה אָבִיו גּוֹסֵס. מַהוּ דְּתֵימָא: רוֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה? קָא מַשְׁמַע לַן.
סְפִינָתוֹ בַּיָּם וּבָאָה לוֹ בְּרִיבּוֹאוֹת, עָשִׁיר הוּא! אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּשֶׁהָיְתָה מוּחְכֶּרֶת וּמוּשְׁכֶּרֶת בְּיַד אֲחֵרִים. וְהָאֵיכָא שְׁכִירוּת? שְׁכִירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְבַסּוֹף.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם סְפִינָה! הָא מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּתָנַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם הָיָה אִיכָּר — נוֹתֵן לוֹ צְמָדוֹ, וְחַמָּר — נוֹתֵן לוֹ חֲמוֹרוֹ.

מַתְנִי' הַשָּׂנִים בַּנִּידָּר, כֵּיצַד? יֶלֶד שֶׁהֶעֱרִיךְ זָקֵן — נוֹתֵן עֶרְךְ זָקֵן, וְזָקֵן שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הַיֶּלֶד — נוֹתֵן עֶרְךְ יֶלֶד. הָעֲרֵכִין בַּנָּעֳרָךְ, כֵּיצַד? אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ הָאִשָּׁה — נוֹתֵן עֶרְךְ אִשָּׁה, וְאִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִישׁ — נוֹתֶנֶת עֶרְךְ אִישׁ.
וְהָעֶרְךְ בִּזְמַן הָעֵרֶךְ, כֵּיצַד? הֶעֱרִיכוֹ פָּחוּת מִבֶּן חֲמֵשׁ, וְנַעֲשָׂה יָתֵר עַל בֶּן חָמֵשׁ, פָּחוּת מִבֶּן עֶשְׂרִים, וְנַעֲשָׂה יָתֵר עַל בֶּן עֶשְׂרִים — נוֹתֵן בִּזְמַן הָעֵרֶךְ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: אַתָּה הִקַּשְׁתָּ דְּמִים לַעֲרָכִין, מַרְגָּלִית לְקַלִּים, וְלִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ.
יָכוֹל נַקִּישׁ עֲרָכִין לְדָמִים, שֶׁיִּתֵּן כִּשְׁעַת נְתִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כְּעֶרְכְּךָ כֵּן יָקוּם", אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא בִּזְמַן הָעֶרְךְ.

מַתְנִי' יוֹם שְׁלֹשִׁים כִּלְמַטָּה הֵימֶנּוּ, שְׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאִם מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה", הֲרֵי אָנוּ לְמֵדִים בְּכוּלָּן מִשְּׁנַת שִׁשִּׁים, מָה שְּׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה הֵימֶנָּה, אַף שְׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה הֵימֶנָּה.
הֵן? אִם עָשָׂה שְׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהַחְמִיר, נַעֲשֶׂה שְׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהָקֵל?
תַּלְמוּד לוֹמַר "שָׁנָה" "שָׁנָה" לְגֵזֵרָה שָׁוָה, מָה שָּׁנָה הָאֲמוּרָה בִּשְׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה, אַף שָׁנָה הָאֲמוּרָה מִשְּׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ, בֵּין לְהָקֵל וּבֵין לְהַחְמִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהוּ יְתֵירוֹת עַל הַשָּׁנִים חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד.

גְּמָ' מוּפְנֶה, דְּאִי לָא מוּפְנֶה — אֵיכָּא לְמִיפְרַךְ כִּדְפָרְכִינַן. "שָׁנָה" "שָׁנָה" יַתִּירָא כְּתִיבִי.
לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי, דְּאִי רַבִּי — הָאָמַר: "עַד" "וְעַד" בַּכְּלָל.
דְּתַנְיָא: "מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְעַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי", יָכוֹל רִאשׁוֹן וְלֹא רִאשׁוֹן בַּכְּלָל, שְׁבִיעִי וְלֹא שְׁבִיעִי בַּכְּלָל,

דף יח:

כְּעִנְיַן שֶׁנֶּאֱמַר "מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו", רֹאשׁוֹ וְלֹא רֹאשׁוֹ בַּכְּלָל, רַגְלָיו וְלֹא רַגְלָיו בַּכְּלָל?
תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב". רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, "רֹאשׁוֹן" וְ"רֹאשׁוֹן" בַּכְּלָל, "שְׁבִיעִי" וּ"שְׁבִיעִי" בַּכְּלָל!
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, שַׁקּוֹלֵי מְשַׁקְּלֵי קְרָאֵי. מִכְּדֵי כְּתִיב: "מִבֶּן חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים", תּוּ "מִבֶּן חֲמֵשׁ וְעַד בֶּן עֶשְׂרִים" לְמָה לִי? הֵילְכָךְ אִישְׁתְּקִלוּ לְהוּ.
אָמַר מָר: "רֹאשׁוֹ" — וְלֹא רֹאשׁוֹ בַּכְּלָל, "רַגְלָיו" — וְלֹא רַגְלָיו בַּכְּלָל. מְנָלַן? אִיבָּעֵית אֵימָא: שְׁאנֵי סִימָנִים דִּגּוּפוֹ מִסִּימָנִים דְּרֹאשׁוֹ. אִיבָּעֵית אֵימָא: "לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן".
רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהוּ יְתֵירוֹת עַל הַשָּׁנִים חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד. תַּנְיָא, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "לְמַעְלָה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "חֹדֶשׁ וְמַעְלָה", מָה לְהַלָּן מִבֶּן חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אַף כָּאן מִבֶּן חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד.
וְאֵימָא כִּי הָתָם, מָה הָתָם חַד יוֹמָא, אַף כָּאן חַד יוֹמָא? אִם כֵּן, גְּזֵירָה שָׁוָה מַאי אַהֲנִי!
תְּנוּ רַבָּנָן: שָׁנָה הָאֲמוּרָה בְּקָדָשִׁים, שָׁנָה הָאֲמוּרָה בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, שְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁבִּשְׁדֵה אֲחוּזָה, וְשֵׁשׁ שָׁנִים שֶׁבְּעֶבֶד עִבְרִי, וְכֵן שֶׁבַּבֵּן וְשֶׁבַּבַּת — כּוּלָּן מֵעֵת לְעֵת.
שָׁנָה הָאֲמוּרָה בְּקָדָשִׁים, מְנָלַן? אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, אָמַר קְרָא: "כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ", שְׁנָתוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא שֶׁל מִנְיַן עוֹלָם.
שָׁנָה הָאֲמוּרָה בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה — דִּכְתִיב: "עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ", מִמְכָּרוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא שָׁנָה לְמִנְיַן עוֹלָם.
שְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁבִּשְׁדֵה אֲחוּזָה, דִּכְתִיב: "בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ", פְּעָמִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים.
שֵׁשׁ שֶׁבְּעֶבֶד עִבְרִי — דִּכְתִיב: "שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִית", זִימְנִין דְּבַשְּׁבִיעִית נָמֵי יַעֲבוֹד.
וְשֶׁבַּבֵּן וְשֶׁבַּבַּת כּוּלָּן מֵעֵת לְעֵת. לְמַאי הֵילְכְתָא? אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: לַעֲרָכִין. רַב יוֹסֵף אָמַר: לְפִרְקִין דְּ"יוֹצֵא דּוֹפֶן".
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מִי פְּלִיגִיתּוּ? אָמַר לֵיהּ: לָא, אֲנָא אָמֲרִי חֲדָא, וְהוּא אָמַר חֲדָא.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ פְּלִיגִי, מַאן דְּאָמַר לַעֲרָכִין לָא אָמַר לְ"יוֹצֵא דּוֹפֶן"? וְהָאָמַר רַב: הֵילְכְתָא בְּכוּלֵּהּ פִּירְקָא מֵעֵת לְעֵת.
וְאֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לַעֲרָכִין, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר לְ"יוֹצֵא דּוֹפֶן"? דּוּמְיָא דְּהָנָךְ, מָה הָנָךְ דִּכְתִיבָא, אַף הָנָךְ דִּכְתִיבָא.
וְאִידָּךְ, אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּכְתִיבָא, הַאי "שֶׁבַּבֵּן וְשֶׁבַּבַּת" —

דף יט.

"שֶׁבְּזָכָר וְשֶׁבִּנְקֵבָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ.
וּמַאי שְׁנָא נְקֵבָה, דְּכִי מִיזַּקְנָא קָיְימָא אַתִּילְתָא, וּמַאי שְׁנָא זָכָר דְּלָא קָאֵי אַתִּילְתָא? אָמַר חִזְקִיָּה: אָמְרִי אִינָשֵׁי: סָבָא בְּבֵיתָא — פָּאחָא בְּבֵיתָא, סָבְתָא בְּבֵיתָא — סִימָא בְּבֵיתָא.

הֲדַרַן עֲלָךְ הֶשֵּׂג יָד.

מַתְנִי' **הָאוֹמֵר: "מְשַׁקְּלִי עָלַי"** נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ, אִם כֶּסֶף כֶּסֶף, וְאִם זָהָב זָהָב. מַעֲשֶׂה בְּאַמָּה שֶׁל יַרְמַטְיָא שֶׁאָמְרָה: "מִשְׁקַל בִּתִּי עָלַי", וְעָלְתָה לִירוּשָׁלַיִם וְשַׁקְלָה מִשְׁקָלָהּ זָהָב. "מִשְׁקַל יְדֵי עָלַי", רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְמַלֵּא חָבִית מַיִם, וּמַכְנִיסָהּ עַד מַרְפֵּיקוֹ, וְשׁוֹקֵל מִבְּשַׂר חֲמוֹר וַעֲצָמוֹת וְגִידִים וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְכַוֵּין בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת? אֶלָּא שְׁמִין אֶת הַיָּד כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לִשְׁקוֹל.

גְּמָ' מַאי "אִם כֶּסֶף כֶּסֶף אִם זָהָב זָהָב"? אָמַר רַב יְהוּדָה: פֵּירַשׁ כֶּסֶף — כֶּסֶף, פֵּירַשׁ זָהָב — זָהָב. פְּשִׁיטָא! הָא קָא מַשְׁמַע לַן: טַעְמָא דְּפֵירַשׁ, הָא לֹא פֵּירַשׁ — פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בְּכׇל דְּהוּ. כִּרְחָבָה, דְּאָמַר רַחֲבָה: בְּאַתְרָא דְּתִקְלֵי כּוֹפְרָא — פָּטַר נַפְשֵׁיהּ אֲפִילּוּ בַּכּוֹפְרָא. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא דְּתִקֵּל וְאִיכָּא דְּכָיֵיל. מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּכוּלְּהוּ לָא תִּקְלֵי — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר רַב פָּפָּא: בְּאַתְרָא דְּתִקְלֵי שַׁמְכֵי, פָּטַר נַפְשֵׁיהּ אֲפִילּוּ בְּשַׁמְכֵי. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּבָתַר דְּשָׁקְלִי שָׁדוּ תְּרֵי תְּלָתָא. מַהוּ דְּתֵימָא: בְּטִיל תּוֹרַת מִשְׁקַל, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַעֲשֶׂה בְּאַמָּה שֶׁל יַרְמַטְיָא וכו'. מַעֲשֶׂה לְסִתּוֹר?!
חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, וְאִם אָדָם חָשׁוּב הוּא, אַף עַל גַּב דְּלָא פָּרֵישׁ — לְפִי כְּבוֹדוֹ אָמְרִינַן, וּמַעֲשֶׂה בְּאַמָּה שֶׁל יַרְמַטְיָא שֶׁאָמְרָה "מִשְׁקַל בִּתִּי עָלַי", וְעָלְתָה לִירוּשָׁלַיִם וְשַׁקְלוּהָ וְנָתְנָה מִשְׁקָלָהּ זָהָב.
אָמַר רַב יְהוּדָה: הָאוֹמֵר "קוֹמָתִי עָלַי" נוֹתֵן שִׁרְבִּיט שֶׁאֵינוֹ נִכְפָּף, "מָלֵא קוֹמָתִי עָלַי" נוֹתֵן שִׁרְבִּיט הַנִּכְפָּף. מֵיתִיבִי: "קוֹמָתִי עָלַי", "מָלֵא קוֹמָתִי עָלַי" — נוֹתֵן שִׁרְבִּיט שֶׁאֵינוֹ נִכְפָּף. הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּדָיֵיק לִישָׁנָא יַתִּירָא, דִּתְנַן: לֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא הַדּוּת, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב עוֹמְקָהּ וְרוּמָהּ, וְצָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ, וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ "חוּץ מֵאֵלּוּ" שֶׁאֵין צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. אַלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא צָרִיךְ וְקָאָמַר — לְטַפּוֹיֵי מִילְּתָא קָאָתֵי, הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא צָרִיךְ וְקָאָמַר — לְטַפּוֹיֵי מִילְּתָא קָאָתֵי.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: "עוֹמְדִי" מַהוּ?

דף יט:

"רוֹחֲבוֹ" מַהוּ? "יְשִׁיבָתוֹ" מַהוּ? "עוֹבְיוֹ" מַהוּ? "הִיקִּיפוֹ" מַהוּ? תֵּיקוּ.
מִשְׁקַל יָדִי עָלַי וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: "מִשְׁקָל יְדֵי" וּ"מִשְׁקַל רַגְלֵי עָלַי", רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵבִיא חָבִית וּמְמַלֵּא מַיִם, וּמַכְנִיס בְּיַד עַד הָאַצִּיל, וּבֶרֶגֶל עַד הָאַרְכּוּבָּה.
וְשׁוֹקֵל בְּשַׂר חֲמוֹר גִּידִים וַעֲצָמוֹת, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר, זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם".
אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְכַוֵּין בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר, גִּידִים כְּנֶגֶד גִּידִים, עֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אוֹמְדִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: עַד שֶׁאוֹמְדִין, יָמוּדוּ אֶת הַיָּד. וְרַבִּי יְהוּדָה: כַּמָּה דְּאֶפְשָׁר עָבְדִינַן.
בַּיָּד עַד הָאַצִּיל, וּרְמִינְהוּ: קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בְּמִקְדָּשׁ עַד הַפֶּרֶק.
דְּאוֹרְיְיתָא עַד הַפֶּרֶק, בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּדְאוֹרְיְיתָא עַד הַפֶּרֶק? וְהָא גַּבֵּי תְּפִילִּין דִּכְתִיב "יָדְךָ", וְתַנָּא דְּבֵי מְנַשֶּׁה: "יָדְךָ" — זוֹ קִיבּוֹרִית!
דְּאוֹרְיְיתָא — קִיבּוֹרִית כּוּלָּהּ, בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְקִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ — הִילְכְתָא גְּמִירִי לַהּ.
בֶּרֶגֶל עַד הָאַרְכּוּבָּה, וּרְמִינְהוּ: "רַגְלַיִם" — פֶּרֶט לְבַעֲלֵי קַבִּין!
בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּדְאוֹרְיְיתָא — פֶּרֶט לְבַעֲלֵי קַבִּין?
וְהָא גַּבֵּי חֲלִיצָה, דִּכְתִיב: "רַגְלוֹ", וְתָנָא: חֲלִיצָה מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּה — חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה!
שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "מֵעַל רַגְלוֹ". אִי הָכִי, לְמַעְלָה מֵהָאַרְכּוּבָּה נָמֵי? "מָעַל", וְלֹא מֵעַל דְּמֵעַל.
אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁמַע מִינַּהּ, הַאי אִיסְתְּוִירָא עַד אַרְעָא נָחֵית, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִיפְסָק פְּסִיק, הֲוָה לֵיהּ אִיסְתְּוִירָא "מֵעַל", וְשָׁקָא "מֵעַל" דְּ"מֵעַל". רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא מִיפְסָק פְּסִיק, כֹּל דְּבַהֲדֵי כַּרְעָא כְּכַרְעָא דָּמֵי.
מַתְנִי' "דָּמֵי יְדֵי עָלַי" — שָׁמִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוּא שָׁוֶה בַּיָּד וּבְלֹא יָד. זֶה חוֹמֶר בַּנְּדָרִים מִבַּעֲרָכִין.
גְּמָ' הֵיכִי שָׁיְימִינַן לֵיהּ? אָמַר רָבָא: אוֹמְדִין אוֹתוֹ אוֹמֶד שֶׁל נְזָקִין.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מִי דָּמֵי? הָתָם גַּבְרָא זִילָא הוּא, הָכָא גַּבְרָא שְׁבִיחַ הוּא.
אָמַר אַבָּיֵי: אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בְּעֶבֶד הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיָדוֹ אַחַת לָעוֹשֶׂה בִּשְׁתֵּי יָדָיו. יָדוֹ אַחַת מַאי נִיהוּ, וְאִידַּךְ פְּסִיקָא? הַיְינוּ הָךְ! אֶלָּא, יָדוֹ מוּכְתֶּבֶת לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן.
בָּעֵי רָבָא: אָמְדוּהוּ אוֹמֶד שֶׁל נְזָקִין, וְאָמַר "דְּמֵי עָלַי", מַהוּ? מִי אָמַר: הָא אָמְדוּהוּ חֲדָא זִימְנָא, אוֹ דִילְמָא שַׁאנֵי אוּמְדָנָא דְּבֵי עַשָּׂרָה מֵאוּמְדָנָא דְּבֵי תְּלָתָא?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר: שָׁאנֵי אוּמְדָנָא דְּבֵי עֲשָׂרָה מֵאוּמְדָנָא דְּבֵי תְּלָתָא, אָמַר: "דְּמֵי עָלַי" וַאֲמָדוּהוּ, וְחָזַר וְאָמַר: "דְּמֵי עָלַי", מַהוּ? הָכָא וַדַּאי אֲמָדוּהוּ בֵּי עֲשָׂרָה, אוֹ דִילְמָא שָׁבַח בֵּינֵי וּבֵינַי?

אָמַר: "דְּמֵי עָלַי", וְלֹא אֲמָדוּהוּ, וְחָזַר וְאָמַר: "דְּמֵי עָלַי", מַהוּ? הָכָא וַדַּאי

דף כ.

בְּחַד זִימְנָא אָמְדִינַן לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דִּבְזֶה אַחַר זֶה נָדַר, תְּרֵי זִימְנֵי אָמְדִינַן לֵיהּ?

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר: כֵּיוָן דִּבְזֶה אַחַר זֶה נָדַר תְּרֵי זִימְנֵי אָמְדִינַן לֵיהּ, אָמַר: "שְׁנֵי דָּמַי עָלַי" בְּבַת אַחַת, מַהוּ? הָכָא וַדַּאי בְּבַת אַחַת נָדַר, בְּבַת אַחַת אָמְדִינַן לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּקָאָמַר "שְׁנֵי", כְּזֶה אַחַר זֶה דְּמֵי?

אִם תִּימְצֵי לוֹמַר: כֵּיוָן דְּקָאָמַר "שְׁנֵי" כְּזֶה אַחַר זֶה דָּמַי, אֲמָדוּהוּ מֵאֵלָיו מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: הָא אָמִיד מֵאֵלָיו וְקָאֵי, אוֹ דִלְמָא בְּעֵינַן כַּוָּונָה לְאוּמְדָנָא?

פְּשׁוֹט מִיהָא חָדָא, דְּתָנַן: "דְּמֵי עָלַי" וּמֵת — לֹא יִתְּנוּ יוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דְּמִים לַמֵּתִים.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמָדוּהוּ מֵאֵלָיו הֲוֵי אוּמְדָנָא, הָא אָמִיד וְקָאֵי, מִי אִיכָּא גַּבְרָא דְּלָא שָׁוֵי אַרְבְּעָה זוּזֵי?

אֲמָדוּהוּ מֵאֵלָיו — נָחֵית לְאוּמְדָנָא, "דְּמֵי עָלַי" — לָא נָחֵית לְאוּמְדָנָא.

מַתְנִי' חוֹמֶר בָּעֲרָכִין מִבַּנְדָרִים, כֵּיצַד? הָאוֹמֵר: "עֶרְכִּי עָלַי" וָמֵת — יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים, "דָּמַי עָלַי" וָמֵת — לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים, שֶׁאֵין דְּמִים לַמֵּתִים.

"עֶרֶךְ יָדִי", וְ"עֶרֶךְ רַגְלִי עָלַי" — לָא אָמַר כְּלוּם. "עֶרֶךְ רֹאשִׁי", וְ"עֶרֶךְ כְּבֵידִי עָלַי" — נוֹתֵן עֶרֶךְ כּוּלּוֹ. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ — נוֹתֵן עֶרֶךְ כּוּלּוֹ.

"חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי" — נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ, "עֶרֶךְ חֶצְיִי עָלַי" — נוֹתֵן עֶרֶךְ כּוּלּוֹ, "חֲצִי דָּמַי עָלַי" — נוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו, "דְּמֵי חֶצְיִי עָלַי" — נוֹתֵן דְּמֵי כּוּלּוֹ. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ — נוֹתֵן דְּמֵי כּוּלּוֹ.

הָאוֹמֵר: "עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי", מֵת הַנּוֹדֵר וְהַנִּידָּר — יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. "דָּמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי", וּמֵת הַנּוֹדֵר — יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, מֵת הַנִּידָּר — לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דְּמִים לַמֵּתִים.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: חוֹמֶר בַּנְּדָרִים מִבַּעֲרָכִין, שֶׁהַנְּדָרִים חָלִין עַל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, וְאֵין נִדּוֹנִים בְּהֶשֵּׁג יָד, מָה שֶׁאֵין כֵּן בָּעֲרָכִין.

חוֹמֶר בָּעֲרָכִין מִבַּנְּדָרִים, כֵּיצַד? אָמַר: "עֶרְכִּי עָלַי" וָמֵת — יִתְּנוּ יוֹרְשִׁין, "דָּמַי עָלַי" וָמֵת — לֹא יִתְּנוּ יוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דְּמִים לַמֵּתִים.

אָמַר "עֶרְכִּי עָלַי" וָמֵת — יִתְּנוּ יוֹרְשִׁין. שְׁמַע מִינַּהּ מִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין? שָׁאנֵי הָכָא, דִּמְלְוָה כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה הִיא.

שְׁמַע מִינַּהּ: מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין.

דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי "דָּמַי עָלַי" שֶׁעָמַד בַּדִּין, אַמַּאי לֹא יִתְּנוּ יוֹרְשִׁין "דָּמַי עָלַי"? מְחוּסַּר אוּמָּדָנָא. "עֶרְכִּי עָלַי" — לֹא מְחוּסָּר וְלֹא כְּלוּם.

עֵרֶךְ יָדִי וְרַגְלִי עָלַי וְכוּ'. אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: וְנוֹתֵן דָּמֶיהָ.

וְהָא "לֹא אָמַר כְּלוּם" קָתָנֵי! לֹא אָמַר כְּלוּם לְרַבָּנָן, וְנוֹתֵן דָּמֶיהָ לְרַבִּי מֵאִיר.

הָא אַמְרַהּ חֲדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: הָאוֹמֵר "עֵרֶךְ כְּלִי זֶה עָלַי" נוֹתֵן דָּמָיו!

מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּאָדָם יוֹדֵעַ שָׁאֵין עֵרֶךְ לִכְלִי, וְנָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים, אֲבָל הָכָא מִיטָעָא קָטָעֵי, דְּסָבַר כִּי הֵיכִי דְּאִיכָּא "עֵרֶךְ רֹאשִׁי" וְ"עֵרֶךְ כְּבֵידַי", אִיכָּא נָמֵי "עֵרֶךְ יָדִי" וְ"עֵרֶךְ רַגְלִי", אֲבָל דְּמֵי לָא קָאָמַר — קָא מַשְׁמַע לַן.

"עֵרֶךְ רֹאשִׁי" וְ"עֵרֶךְ כְּבֵידַי" — נוֹתֵן עֵרֶךְ כּוּלּוֹ. מַאי טַעְמָא? "נְפָשׁוֹת" קָאָמַר רַחֲמָנָא.

זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ וכו'. לְאֻתּוֹיֵי מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַעְלָה.

חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי נוֹתֵן כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: "חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי" — נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֶה וְנוֹתֵן עֵרֶךְ שָׁלֵם.

לוֹקֶה?! אַמַּאי? אָמַר רַב פָּפָּא: לוֹקֶה בְּעֵרֶךְ שָׁלֵם, מַאי טַעְמָא? גְּזֵירָה "חֲצִי (עֶרְכִּי) [עֶרְכּוֹ]" אִטּוּ "עֵרֶךְ חֲצָיוֹ", וְעֵרֶךְ חֲצָיוֹ הֲוֵי דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ.

"חֲצִי דָּמַי עָלַי" — נוֹתֵן כּוּ'. "דָּמֵי חֲצָיַי עָלַי" — נוֹתֵן דְּמֵי כּוּלּוֹ, מַאי טַעְמָא?

"נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשׁוֹת" כְּתִיב.

זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, לְאֻתּוֹיֵי מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַעְלָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּעֲרִיךְ חֲצִי עֵרֶךְ כְּלִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן דָּמָיו, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמַר כְּלוּם. רָבָא חָלַשׁ, עוּל לְגַבֵּיהּ אַבָּיֵי וְרַבָּנָן, וְיָתְבִי וְקָאָמְרִי: בִּשְׁלָמָא רַבִּי מֵאִיר קָסָבַר אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, לָא שְׁנָא כּוּלּוֹ וְלָא שְׁנָא חֲצָיוֹ.

אֶלָּא רַבָּנָן מַאי קָסָבְרִי? אִי אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה — אֲפִילּוּ כּוּלּוֹ נָמֵי, וְאִי אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה — אֲפִילּוּ חֲצָיוֹ נָמֵי!

אֲמַר לְהוּ רָבָא וְאַבָּיֵי: רַבָּנַן דְּהָכָא כְּרַבִּי מֵאִיר סָבְרִי לַהּ, וְסָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. סָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: "אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה".

וְסָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים; כּוּלֵּיהּ אוֹרְחֵיהּ לְאִיתְנַדּוֹבֵי, פַּלְגֵיהּ לָאו אוֹרְחֵיהּ לְאִיתְנַדּוֹבֵי.

הָאוֹמֵר "עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי", וּמֵת הַנּוֹדֵר כּוּ'. מַאי נִיהוּ? שֶׁעָמַד בַּדִּין.

הַיְינוּ הָךְ! סֵיפָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, דְּמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלָיו, וּמֵת הַנּוֹדֵר — יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים.

דף כ:

מַהוּ דְּתֵימָא, כֵּיוָן דְּלָא אֲמָדוּהוּ לָא אִישְׁתַּעְבּוּד נְכְסֵי, קָא מַשְׁמַע לַן: כֵּיוָן דְּעָמַד בַּדִּין אִישְׁתַּעְבּוּד נְכְסֵי, וְאוּמְדָנָא גַּלּוּיֵי מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא.

מַתְנִי' "שׁוֹר זֶה עוֹלֶה", וּ"בַּיִת זֶה קָרְבָּן", וּמֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת — פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה", וּ"בַּיִת זֶה עָלַי קָרְבָּן", מֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת — חַיָּיב לְשַׁלֵּם.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר "דְּמֵי שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה", אֲבָל אָמַר "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה", כֵּיוָן דְּאָמַר "זֶה" וְמֵת — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, "עָלַי לַהֲבִיאוֹ" קָאָמַר.

מֵיתִיבִי: שׁוֹר זֶה עוֹלָה — הַשּׁוֹר הֶקְדֵּשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ, מֵת אוֹ נִגְנַב — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה" — הַשּׁוֹר הֶקְדֵּשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ, מֵת אוֹ נִגְנַב — חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ.

מִי אִלֵּימָא מִמַּתְנִיתִין, דְּאוֹקֵימְנָא דְּקָאָמַר "דְּמֵי"? הָכָא נָמֵי דְּקָאָמַר "דְּמֵי".

וְהָא מִדְּסֵיפָא דְּקָאָמַר "דְּמֵי", רֵישָׁא דְּלָא קָאָמַר "דְּמֵי"! דְּקָתָנֵי סֵיפָא: דְּמֵי שׁוֹר עוֹלָה — הַשּׁוֹר חוּלִּין וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ, מֵת אוֹ נִגְנַב — אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, אֲבָל חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּת דָּמָיו!

רֵישָׁא וְסֵיפָא דְּקָאָמַר "דְּמֵי", רֵישָׁא דְּאָמַר: "יְקַדֵּישׁ הַשּׁוֹר לְדָמָיו", וְסֵיפָא דְּקָאָמַר: "לְכְשֶׁיָּבֹאוּ דָּמָיו יְקַדֵּשׁוּ".

וְהָא אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הָא מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְאַבָּיֵי, וְאָמְרִי לַהּ רָמֵי בַּר חָמָא לְרַב חִסְדָּא: כְּמַאן? כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם? אָמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא כְּמַאן?

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַהָא, הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ וְנִתְנַגֵּעַ, אַף עַל פִּי שֶׁחָלְטוֹ כֹּהֵן, אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ", נְתָצוֹ — חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת.

דף כא.

הִקְדִּישׁוֹ הַדָּר בּוֹ — מַעֲלֶה שָׂכָר לַהֶקְדֵּשׁ. הִקְדִּישׁוֹ הַדָּר בּוֹ? הֵיכִי מָצֵי מַקְדֵּישׁ לֵיהּ? "אִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ" אָמַר רַחֲמָנָא, מָה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ — אַף כֹּל בִּרְשׁוּתוֹ! הָכִי קָאָמַר: הִקְדִּישׁוֹ מַשְׁכִּיר — הַדָּר בּוֹ מַעֲלֶה שָׂכָר לַהֶקְדֵּשׁ.

הִקְדִּישׁוֹ מַשְׁכִּיר, הֵיכִי דָּיֵיר בֵּיהּ? בְּמִעִילָה קָאֵי! וְתוּ מַעֲלֶה שָׂכָר לַהֶקְדֵּשׁ? כֵּיוָן דִּמְעַל בֵּיהּ, נָפֵיק לֵיהּ שָׂכָר לְחוּלִּין!

דְּאָמַר: ״לִכְשֶׁיָּבֹא שִׁכְרוֹ יִקְדַּשׁ״, וְהָא אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם!
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הָא מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי, וְאָמְרִי לַהּ רַב מָרִי בַּר חָמָא לְרַב חִסְדָּא: כְּמַאן? כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם? אֲמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא כְּמַאן?!

מַתְנִי׳ חַיָּיבֵי עֲרָכִין — מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, חַיָּיבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת — אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, חַיָּיבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים — מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן.
אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לִרְצוֹנוֹ״, כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר: ״רוֹצֶה אֲנִי״. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּגִיטֵּי נָשִׁים, כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר: ״רוֹצֶה אֲנִי״.

גְּמָ׳ אָמַר רַב פָּפָּא: פְּעָמִים שֶׁחַיָּיבֵי חַטָּאוֹת מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, חַיָּיבֵי עוֹלוֹת אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן.
חַיָּיבֵי חַטָּאוֹת מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן בְּחַטַּאת נָזִיר, דְּכֵיוָן דְּאָמַר מָר: ״אִם גִּילַּח עַל אֶחָד מִשְּׁלָשְׁתָּן יָצָא, וְאִם נִזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים הוּתַּר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִיטַּמֵּא לְמֵתִים״ — פְּשִׁיעַ בַּהּ וְלָא מַיְיתֵי.
חַיָּיבֵי עוֹלוֹת — אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן בְּעוֹלַת יוֹלֶדֶת.
מַאי נִיהוּ דְּאַקְדְּמֵיהּ קְרָא, וְהָאָמַר רָבָא: לְמִקְרָאֵהּ הִקְדִּימָהּ הַכָּתוּב!
אֶלָּא בְּעוֹלַת מְצוֹרָע, דְּתַנְיָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁחַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ עִיכְּבוּתוּ, כָּךְ עוֹלָתוֹ עִיכְּבוּתוּ.
וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה, תָּנוּ רַבָּנָן: ״יַקְרִיב אוֹתוֹ״ — מְלַמֵּד שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ, יָכוֹל בָּעַל כָּרְחוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לִרְצוֹנוֹ״, הָא כֵּיצַד? כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר ״רוֹצֶה אֲנִי״.
אָמַר שְׁמוּאֵל: עוֹלָה צְרִיכָה דַּעַת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לִרְצוֹנוֹ״. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לִרְצוֹנוֹ״!
לָא צְרִיכָא, דְּפָרֵישׁ לֵיהּ חַבְרֵיהּ. מַהוּ דְּתֵימָא: כִּי בָּעֵינַן דַּעַת מִדִּידֵיהּ, אֲבָל מִדְּחַבְרֵיהּ לָא? קָא מַשְׁמַע לַן, זִימְנִין דְּלָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיכַּפַּר בְּמִידֵּי דְּלָא דִּידֵיהּ.
מֵיתִיבִי: ״חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי״

דף כא:

לְדַעַת — יָצָא, שֶׁלֹּא לְדַעַת — לֹא יָצָא.
״עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי״, בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת — יָצָא.
אָמַר לְךָ שְׁמוּאֵל: כִּי תַּנְיָא הָהִיא בִּשְׁעַת כַּפָּרָה, דְּאִירַצִּי בִּשְׁעַת הַפָּרָשָׁה, כִּי קָאָמִינָא אֲנָא בִּשְׁעַת הַפָּרָשָׁה.

וּפְלִינָא דְּעוּלָּא, דְּאָמַר עוּלָּא: לֹא חִילְּקוּ בֵּין חַטָּאת לְעוֹלָה, אֶלָּא שֶׁחַטָּאת צְרִיכָה דַּעַת בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה, וְעוֹלָה אֵין צְרִיכָה דַּעַת בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה, אֲבָל בִּשְׁעַת כַּפָּרָה — אִידֵּי וְאִידֵּי לְדַעַת — יָצָא, שֶׁלֹּא לְדַעַת — לֹא יָצָא.

מֵיתִיבִי: חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, לְדַעַת — יָצָא, שֶׁלֹּא לְדַעַת — לֹא יָצָא!

שְׁמוּאֵל מוֹקֵי לַהּ בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה, עוּלָּא מוֹקֵי לַהּ בִּשְׁעַת כַּפָּרָה. אָמַר רַב פָּפָּא: מַתְנְיָיתָא אַהֲדֵדֵי לָא קַשְׁיָין, הָא בִּשְׁעַת כַּפָּרָה, הָא בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה.

(וְאָמוֹרְאֵי) [לְאָמוֹרְאֵי] נָמֵי לָא קַשְׁיָא: שְׁמוּאֵל מוֹקֵי קַמַּיְיתָא בִּשְׁעַת כַּפָּרָה, בָּתְרָיְיתָא בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה, עוּלָּא מוֹקֵי אִיפְּכָא. אָמוֹרְאֵי וַדַּאי פְּלִיגִי. פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתֵימָא: מַאי "בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה" דְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל? אַף בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה, וְאַף עַל גַּב דְּהָוֵי קַמַּיְיתָא תְּיוּבְתֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְכֵן בְּגִיטֵּי נָשִׁים כּוֹפִין וְכוּ'. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הַאי מַאן דְּמָסַר מוֹדָעָא אַגִּיטָּא — מוֹדָעִיהּ מוֹדָעָא. פְּשִׁיטָא?

לָא צְרִיכָא, דְּעַשְׁאוּהּ וְאִירַצִי, מַהוּ דְּתֵימָא: בַּטּוֹלֵי בַּטְלֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

דְּאִם כֵּן, לִיתְנֵי: עַד שֶׁיִּתֵּן! מַאי עַד שֶׁיֹּאמַר? עַד דְּמְבַטֵּל לֵיהּ לְמוֹדָעִיהּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ הָאוֹמֵר מִשְׁקָלִי.

מַתְנִי' **שׁוּם הַיְתוֹמִים** — שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ — שִׁשִּׁים יוֹם, וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב.

גְּמָ' מַאי שְׁנָא בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בִּשְׁעַת הוֹצָאַת פּוֹעֲלִים וּבִשְׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים. בִּשְׁעַת הוֹצָאַת פּוֹעֲלִים — דְּאִיכָּא דְּנִיחָא לְמִיזְבַּן, אָמַר לְהוּ לְפוֹעֲלִים: אֵיזִילוּ סַיְּירוּ לַהּ נִיהֲלֵי. בִּשְׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים — דְּנִיחְדַּר דְּאָמַר לְהוּ: נֵיזִיל נִישַׁיְּילִינְהוּ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: שׁוּם הַיְתוֹמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם, וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, בִּשְׁעַת הוֹצָאַת פּוֹעֲלִים וּבִשְׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים.

אוֹמַר: שְׁדֵה פְּלוֹנִי בְּסִימָנֶיהָ וּבִמְצָרֶיהָ, כָּךְ הִיא יָפָה, וְכָךְ הִיא שׁוּמָא, כָּל הָרוֹצֶה לִיקַּח יָבֹא וְיִקַּח, עַל מְנָת לִיתֵּן לְאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ, וּלְבַעַל חוֹב בְּחוֹבוֹ.

לְמָה לִי לְמֵימַר "עַל מְנָת לִיתֵּן לְאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב חוֹבוֹ"? דְּאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּבַעַל חוֹב, דְּמֵיקֵל בְּזוּזֵי, וְאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּאִשָּׁה, דְּשָׁקְלָה עַל יָד עַל יָד.

דף כב.

תָּנוּ רַבָּנַן: שׁוּם הַיְתוֹמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוּם הַיְתוֹמִים שִׁשִּׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ תִּשְׁעִים יוֹם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה שִׁשִּׁים יוֹם. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי: הֲלָכָה שׁוּם הַיְתוֹמִים שִׁשִּׁים יוֹם. יָתֵיב רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין: שִׁשִּׁים קָאָמְרַתְּ אוֹ שְׁלֹשִׁים קָאָמְרַתְּ? אָמַר לֵיהּ: שִׁשִּׁים. דִּיתוֹמִים אוֹ דְּהֶקְדֵּשׁ? אָמַר לֵיהּ: דִּיתוֹמִים.

כְּרַבִּי מֵאִיר אוֹ כְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר לֵיהּ: כְּרַבִּי מֵאִיר, וְהָא רַבִּי מֵאִיר שְׁלֹשִׁים קָאָמַר!

אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב חִסְדָּא: מֵאֲבִימִי קוּלְפֵי טָאבֵי בְּלַעְזֵי עָלַיהּ דְּהָא שְׁמַעְתָּא, בָּא לְהַכְרִיז רְצוּפִים — שְׁלֹשִׁים.

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, שִׁשִּׁים, וְאַף עַל גַּב דְּכִי חָשֵׁיב לְהוּ מָר לְיוֹמֵי הַכְרָזָה לָא הָווּ אֶלָּא תְּמָנְיֵסַר יוֹמֵי, כֵּיוָן דְּמָשְׁכָא מִילְתָא שָׁמְעִי אִינָשֵׁי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: אֵין נִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוֹמִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: אוֹ לִשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית, אוֹ לִכְתוּבַּת אִשָּׁה מִשּׁוּם מְזוֹנֵי.

וְרַב אַסִּי מַאי טַעְמָא לָא אָמַר לִכְתוּבַּת אִשָּׁה? דְּהָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וְאִידַּךְ? זִימְנִין דְּלָא סָפְקָה.

תָּנַן: שׁוּם הַיְתוֹמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם, וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבַעַל חוֹב גּוֹי, מִי צָיֵית? אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל. אִי דְּקָאֵכִיל רִיבִּיתָא, מִי שָׁבְקִינַן לֵיהּ? וְאֶלָּא דְּלָא קָאֵכִיל רִיבִּיתָא, וְקָתָנֵי: נִזְקָקִין!

בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מוֹקֵי לַהּ בִּכְתוּבַּת אִשָּׁה, אֶלָּא לְרַב אַסִּי קַשְׁיָא. אָמַר לָךְ רַב אַסִּי: וּלְרַבִּי יוֹחָנָן מִי נִיחָא? מִי שָׁבְקִינַן מְזוֹנֵי דְּוַדַּאי קָא מַפְסְדָא, וְנָקְטִינַן הַכְרָזָה דְּלָא יְדִיעִינַן אִי מַרְוְוחִינַן אִי לָא מַרְוְוחִינַן?

הָא לָא קַשְׁיָא, בְּתוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ בְּבֵית דִּין, כִּדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ בְּבֵית דִּין אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת.

אִי הָכִי, אֵיזְדַּקְקוֹקֵי לָא מִיזְדַּקְקִינַן לַהּ, אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִיזְדַּקְקִינַן לַהּ מֵעִיקָּרָא, מִיזְדַּקְקִינַן לַהּ לְבַסּוֹף.

מִכָּל מָקוֹם, לְרַב אַסִּי קַשְׁיָא! לְעוֹלָם בְּבַעַל חוֹב גּוֹי, שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל.

אִי הָכִי, רִבִּית נָמֵי לָא לִישְׁקוֹל! שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָזוּן, וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוּן.

תָּא שְׁמַע: ״אֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית״. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבַעַל חוֹב גּוֹי — מִי צָאֵית? אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל. אִי אָכֵיל רִיבִּיתָא — מִי שָׁבְקִינַן לֵיהּ? אֶלָּא דְּלָא אָכֵיל רִיבִּיתָא, וְקָתָנֵי: נִזְקָקִין!

בְּשְׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מוֹקֵי לַהּ בִּכְתוּבַּת אִשָּׁה, אֶלָּא לְרַב אַסִּי קַשְׁיָא. אָמַר לְךָ רַב אַסִּי: וּלְרַבִּי יוֹחָנָן מִי נֵיחָא? אִי כְּתוּבָּה, מַאי אִירְיָא מַיְתֵמֵי? אֲפִילּוּ מִינֵּיהּ דִּידֵיהּ נָמֵי בְּזִיבּוּרִית!

הָא לָא קַשְׁיָא, רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: כְּתוּבַּת אִשָּׁה בְּבֵינוֹנִית, וּמַיְתֵמֵי בְּזִיבּוּרִית.

מִכָּל מָקוֹם, לְרַב אַסִּי קַשְׁיָא! לְעוֹלָם בְּבַעַל חוֹב גּוֹי, שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. אִי הָכִי, רִבִּית נָמֵי לָא נִישְׁקוֹל! שֶׁקִּיבֵּל לְזוֹ, וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוֹ.

תָּא שְׁמַע: עַל מְנָת לִיתֵּן לָאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב חוֹבוֹ. בְּשְׁלָמָא בַּעַל חוֹב, בֵּין מָר וּבֵין מָר — כְּדַשַּׁנִּין.

אֶלָּא כְּתוּבָּתָהּ, בְּשְׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן נֵיחָא, אֶלָּא לְרַב אַסִּי קַשְׁיָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה. הַשְׁתָּא דְּאַתְּית לְהָכִי, כּוּלְּהוּ נָמֵי כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה.

מָרֵימָר אָגְבֵּי (כתובתה) [כְּתוּבָּה] לְגְרוּשָׁה מִנְּכָסֵי דְּיָתְמֵי. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְאַמֵּימָר: וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: ״אֵין נִזְקָקִין לִנְכָסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן״. רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: אוֹ לִשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית, אוֹ לִכְתוּבַּת אִשָּׁה מְשׁוּם מְזוֹנֵי!

וַאֲפִילּוּ רַבִּי יוֹחָנָן לָא קָאָמַר אֶלָּא בְּאַלְמָנָה, דְּקַמַּפְסְדָא מְזוֹנֵי, אֲבָל גְּרוּשָׁה לָא!

אָמַר לֵיהּ: הָא אֲנַן דְּרַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם חִינָּא מַתְנִינַן לַהּ.

אָמַר רַב נַחְמָן: מֵרֵישָׁא לָא הֲוָה מִיזְדַּקִּיקְנָא לְנִכְסֵי יַתְמֵי, כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּרַב הוּנָא חַבְרִין מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: ״יַתְמֵי דְּאָכְלִי דְּלָא דִּידְהוּ לֵיזְלוּ בָּתַר שִׁיבָּקַיְיהוּ״, מִכָּאן וְאֵילָךְ מִיזְדַּקִּיקְנָא.

מֵעִיקָּרָא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר רַב פָּפָּא: פְּרִיעַת בַּעַל חוֹב מִצְוָה, וְיַתְמֵי לָא בְּנֵי מֵיעְבַּד מִצְוָה נִינְהוּ. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אֵימַר צְרָרֵי אַתְפְּסֵיהּ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ בְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, אִי נָמֵי שַׁמְּתוּהּ וּמִית בְּשַׁמְּתֵיהּ.

שְׁלַחוּ מִתָּם, דְּשַׁמְּתוּהּ וּמִית בְּשַׁמְּתֵיהּ, וְהִלְכְתָא כְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ.

דף כב:

תְּנַן: שׁוּם הַיְתוֹמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם, וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבַעַל חוֹב גּוֹי — מִי צָאֵית? אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל.

בְּשְׁלָמָא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, מוֹקֵי לַהּ בְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, אֶלָּא לְרַב פָּפָּא — קַשְׁיָא!

אָמַר לְךָ רַב פָּפָּא: אִי בָּעֵית אֵימָא — כְּתוּבָּה מִשּׁוּם חִינָּא, וְאִי בָּעֵית אֵימָא — בְּבַעַל חוֹב גּוֹי שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל.

אִי קִיבֵּל עָלָיו, לִינְטַר לֵהּ עַד דְּגָדְלִי! שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָזוּז, וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוּז.
תָּא שְׁמַע: עַל מְנָת לִיתֵּן לְאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ, וּלְבַעַל חוֹב חוֹבוֹ. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבַעַל חוֹב גּוּ׳ — מִי צָיֵית? אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל.
בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, מוֹקֵי לַהּ בְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה. אֶלָּא לְרַב פָּפָּא, בְּשִׁלְמָא כְּתוּבָּה — מִשּׁוּם חִינָּא, אֶלָּא בַּעַל חוֹב קַשְׁיָא!
לְעוֹלָם בְּבַעַל חוֹב גּוּ׳, וּכְגוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. אִי קִיבֵּל עָלָיו, לִינְטַר לֵהּ עַד דְּגָדְלִי! שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָזוּז, וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוּז.
רָבָא אָמַר: מִשּׁוּם שׁוּבָר. אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: וּמִי חָיְישִׁינַן לְשׁוּבָר? וְהָתְנַן: הַנִּפְרַעַת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו — לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה.
וְאָמַר רַבִּי אַחָא שַׂר הַבִּירָה: מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא לְאַנְטוֹכְיָא, וְאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּתוּבַּת אִשָּׁה מִשּׁוּם חִינָּא, אֲבָל בַּעַל חוֹב — לָא, וְרַבָּה אָמַר רַב נַחְמָן: אֲפִילּוּ בַּעַל חוֹב נָמֵי,
וְאִי חָיְישִׁתְּ לְשׁוּבָר — הָתָם נָמֵי נֵיחוּשׁ! אָמַר לֵיהּ: הָתָם, כִּדְאָמְרִינַן טַעְמָא, שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד נוֹטֵל מְעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵירוֹ וְהוֹלֵךְ וְיוֹשֵׁב לוֹ בְּמְדִינַת הַיָּם.
אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: אֵין נִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוֹמִין, וְאִם אָמַר: ״תְּנוּ״ — נִזְקָקִין. ״שְׁדֵה זוֹ״ וּ״מָנָה זוֹ״ — נִזְקָקִין וְאֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, ״שְׁדֵה״ סְתָם וּ״מָנָה״ סְתָם — נִזְקָקִין וּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.
אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: בְּכוּלְּהוּ נִזְקָקִין וּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, לְבַד מִנְּמָצֵאת שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שָׁלּוֹ, דְּאַחְזוּקֵי סָהֲדֵי בְּשַׁקָּרֵי לָא מַחְזְקִינַן.
אָמַר רַב אָשֵׁי: הִלְכָךְ אִזְדְּקוּקֵי לָא מִזַּדְּקִקִינַן, דְּהָא אָמַר רָבָא: הִלְכְתָא אֵין נִזְקָקִין, וְאִי מִזְדַּקְּקִינַן מוֹקְמִינַן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, דְּאָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: בְּכוּלְּהוּ נִזְקָקִין וּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, לְבַד מִנְּמָצֵאת שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שָׁלּוֹ, דְּאַחְזוּקֵי סָהֲדֵי בְּשַׁקָּרֵי לָא מַחְזְקִינַן.

דף כג.

מַתְנִי׳ הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה יִדּוֹר הֶנָאָה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. כֵּיוֹצֵא בְּדָבָר אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אַף הֶעֱרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ וְהָיָה בַּעְלָהּ מְגָרְשָׁהּ יַדִּירֶנָּה הֲנָאָה, שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה קִינּוּנְיָא עַל נְכָסִים שֶׁל זֶה וְיַחְזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ.
גְּמָ׳ בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אָדָם עוֹשֶׂה קִינּוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: אֵין אָדָם עוֹשֶׂה קִינּוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ.

וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא: שְׁכִיב מְרַע שֶׁהִקְדִּישׁ כָּל נְכָסָיו, וְאָמַר: "מָנֶה לִפְלוֹנִי בְּיָדִי" — נֶאֱמָן, חֲזָקָה אֵין עוֹשֶׂה קִינוּנְיָא עַל הֶקְדֵּשׁ, לֵימָא כְּתַנָּאֵי אַמְרַהּ לִשְׁמַעְתֵּיהּ?

לָא, עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּבָרִיא, אֲבָל בִּשְׁכִיב מְרַע — דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין אָדָם עוֹשֶׂה קִינוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ. מַאי טַעְמָא? אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּבָרִיא דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה קִינוּנְיָא עַל הֶקְדֵּשׁ, וְהָכָא בְּנֶדֶר שֶׁהוּדַּר בְּרַבִּים קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: יֵשׁ לוֹ הֲפָרָה, וּמַר סָבַר: אֵין לוֹ הֲפָרָה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא נֶדֶר שֶׁהוּדַּר בָּרַבִּים יֵשׁ לוֹ הֲפָרָה, וְהָכָא בְּנֶדֶר שֶׁהוּדַּר עַל דַּעַת רַבִּים קָמִיפַּלְגִי.

וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר אַמֵּימָר: נֶדֶר שֶׁהוּדַּר בָּרַבִּים יֵשׁ לוֹ הֲפָרָה, עַל דַּעַת רַבִּים אֵין לוֹ הֲפָרָה — לֵימָא כְּתַנָּאֵי אַמְרַהּ לִשְׁמַעְתֵּיהּ? וְתוּ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: "אֵינוֹ צָרִיךְ"? "אֵינוֹ מוֹעִיל" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא הָכָא בְּשֶׁאֵלָה דְּהֶקְדֵּשׁ קָמִיפַּלְגִי.

וְהָתַנְיָא: הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֶׁהוּא מְגָרְשָׁהּ יְדוֹר הֶנָאָה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל.

שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ טָעוּת הֶקְדֵּשׁ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ טָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּ'. מֹשֶׁה בַּר עַצְרִי עָרְבָא דְּכַלְּתֵיהּ הֲוָה, וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן הֲוָה, וּדְחִיקָא לֵיהּ מִילְּתָא. אָמַר אַבָּיֵי: לֵיכָּא דְּנַסְבֵיהּ עֵצָה לְרַב הוּנָא, דְּלִיגְרֵשׁ לִדְבֵיתְהוּ וְתִיתְבַּע כְּתוּבְּתַהּ מֵאֲבוּהּ, וְלַהְדְּרַהּ מִיהֲדָרִי.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָאָנַן "יְדוֹר הֶנָאָה" תְּנַן! וְאַבָּיֵי — אַטּוּ כֹּל דְּמָגְרֵשׁ בְּבֵי דִינָא מָגְרֵשׁ? לְסוֹף אִיגַּלַּאי מִלְּתָא דְּכֹהֵן הֲוָה. אָמַר אַבָּיֵי: בָּתַר עַנְיָא אָזְלָא עַנְיוּתָא.

וּמִי אָמַר אַבָּיֵי הָכִי? וְהָאָמַר אַבָּיֵי: אֵיזֶהוּ רָשָׁע עָרוּם? זֶה הַמַּשִּׂיא עֵצָה לִמְכוֹר בִּנְכָסִים, כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

בְּרֵיהּ שָׁאנֵי, וְצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן שָׁאנֵי.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּעֶרֶב דִּכְתוּבָּה לָא מִשְׁתַּעְבַּד!

דף כג:

קַבְּלָן הֲוָה. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: קַבְּלָן, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ נְכָסִים לְלָוֶה — מִשְׁתַּעְבַּד, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִית לֵיהּ — מִשְׁתַּעְבַּד, לֵית לֵיהּ — לָא מִשְׁתַּעְבַּד, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אִיבָּעֵית אֵימָא: רַב הוּנָא הֲוָה לֵיהּ וְאִישְׁתְּדוּף, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אַבָּא לְגַבֵּיהּ בְּרֵיהּ שַׁעְבּוּדֵי מְשַׁעְבַּד נַפְשֵׁיהּ.

דְּאִיתְמַר: עֶרֶב דְּכְתוּבָּה — דִּבְרֵי הַכֹּל לָא מִשְׁתַּעְבַּד, קַבְּלָן דְּבַעַל חוֹב — דִּבְרֵי הַכֹּל מִשְׁתַּעְבַּד, עֶרֶב דְּבַעַל חוֹב וְקַבְּלָן דְּכְתוּבָּה — פְּלִיגִי. אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִית לֵיהּ נִכְסֵי לְלָוֶה — מִשְׁתַּעְבַּד, לֵית לֵיהּ — לָא מִשְׁתַּעְבַּד, וְאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ — מִשְׁתַּעְבַּד.

וְהִלְכְתָא בְּכוּלְּהוּ, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ נָמֵי מִשְׁתַּעְבַּד, לְבַר מֵעֶרֶב דְּכְתוּבָּה, דְּאַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ לָא מִשְׁתַּעְבַּד. מַאי טַעְמָא? מִצְוָה קָעֲבֵיד, וְלָא מִידֵּי חַסְרֵיהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבְּנִינְהוּ לְנִכְסֵיהּ, וְקָא (גרשה) [מְגָרְשָׁה] לְדְבֵיתְהוּ. שַׁלְחַהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: עֶרֶב תְּנַן, הֶקְדֵּשׁ תְּנַן, לוֹקֵחַ מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: תַּנָּא כִּי רוֹכְלָא נִיחַשֵּׁיב וְנַיזִּיל?

נְהַרְדָּעֵי אָמְרִי: דְּתְנַן תְּנַן, דְּלָא תְנַן לָא תְנַן. אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: מַאי טַעְמָא דְּנַהַרְדָּעֵי? בְּשִׁלְמָא הֶקְדֵּשׁ — מְשׁוּם רֵיוַח דְּהֶקְדֵּשׁ, עֶרֶב נָמֵי — מִצְוָה הוּא דַּעֲבַד, וְלָאו מִידֵּי חַסְרֵיהּ. אֶלָּא לוֹקֵחַ, מִכְּדֵי מִידָּע יָדַע דְּכֹל חַד וְחַד אִיכָּא עֲלֵיהּ כְּתוּבָּה, אַמַּאי נֵיזִיל וְנִיזְבּוֹן? אִיהוּ הוּא דְּאַפְסֵיד אַנַפְשֵׁיהּ!

מַתְנִי' הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב — אֵין הָאִשָּׁה יְכוֹלָה לִגְבּוֹת כְּתוּבָּתָהּ מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא בַּעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ, אֶלָּא הַפּוֹדֶה פּוֹדֶה עַל מָנַת לִיתֵּן לְאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ. הִקְדִּישׁ תִּשְׁעִים מָנֶה וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנֶה — מוֹסִיף עוֹד דִּינָר, וּפוֹדֶה אֶת הַנְּכָסִים הָאֵלּוּ עַל מְנָת לִיתֵּן לְאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ.

גְּמָ' לְמָה לִי לְמֵימַר "הַפּוֹדֶה פּוֹדֶה"? מְשׁוּם דְּרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פִּדְיוֹן.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּתַנְיָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיָה חוֹבוֹ כְּנֶגֶד הֶקְדֵּשׁוֹ — פּוֹדֶה,

וְאִם לָאו — אֵינוֹ פּוֹדֶה. וְרַבָּנַן, עַד כַּמָּה? אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: עַד פַּלְגָא.

מַתְנִי' אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ חַיָּיבֵי עֲרָכִין מְמַשְׁכְּנִין (אותו) [אוֹתָן], נוֹתְנִין לוֹ מְזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּכְסוּת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, מִטָּה מוּצַעַת, וְסַנְדָּלָיו, וּתְפִלָּיו — לוֹ, אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וּלְבָנָיו. אִם הָיָה אוּמָּן — נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אוּמָּנוּת מִכָּל מִין וּמִין, חָרֹשׁ — נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מַעֲצָדִין וּשְׁנֵי מְגֵירוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיָה אִיכָּר — נוֹתֵן לוֹ צִמְדּוֹ, חֲמָר — נוֹתֵן לוֹ חֲמוֹרוֹ. הָיָה לוֹ מִין אֶחָד מְרוּבֶּה וּמִין אֶחָד מוּעָט — אֵין אוֹמֵר לְמְכוֹר אֶת הַמְרוּבֶּה וְלִיקַּח מִן הַמּוּעָט, אֶלָּא נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מִינִין מִן הַמְרוּבֶּה וְכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַמּוּעָט. הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו — מַעֲלִין לוֹ תְּפִילָּיו.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא:

דף כד.

"וְאִם מָךְ הוּא מֵעֲרֶכֶךָּ" — הַחֲזֵיהוּ מֵעֲרֶכֶךָּ.
אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? "הוּא מֵעֲרֶכֶךָּ", וְלֹא אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו מֵעֲרֶכֶךָּ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיָה אִיכָּר, נוֹתֵן לוֹ צִמְדּוֹ. וְרַבָּנָן? הָנְהוּ לָאו כְּלֵי אוּמָּנוּת נִינְהוּ, אֶלָּא נְכָסִים נִינְהוּ.
הָיָה לוֹ מִין אֶחָד. פְּשִׁיטָא! כִּי הֵיכִי דְּסַגִּי לֵיהּ עַד הַשְׁתָּא, הַשְׁתָּא נָמֵי סַגִּי לֵיהּ.
מַהוּ דְּתֵימָא: עַד הָאִידָּנָא דַּהֲוָה לֵיהּ לְאוֹשׁוֹלֵי הֲוָה מוֹשְׁלִי לֵיהּ, הַשְׁתָּא דְּלֵיכָּא דְּמַשֵּׁיל לֵיהּ — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
הַמַּקְדִּישׁ אֶת נְכָסָיו מַעֲלִין לוֹ תְּפִילִּין. הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבְּנִינְהוּ לְנִכְסֵיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יִימַר, אֲמַר לְהוּ: סַלְּיקוּ לֵיהּ תְּפִילִּין. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? מַתְנִיתִין הִיא! "הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו מַעֲלִין לוֹ תְּפִילִּין".
מַהוּ דְּתֵימָא, הָתָם הוּא דְּסָבַר מִצְוָה קָא עָבֵידְנָא, אֲבָל לְעִנְיַן זַבּוֹנֵי — מִצְוָה דְּגוּפֵיהּ לָא (זבין) [מְזַבֵּין] אִינִישׁ, קָא מַשְׁמַע לַן.
מַתְנִי' אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְאֶחָד הַמַּעֲרִיךְ עַצְמוֹ, אֵין לוֹ בִּכְסוּת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא בִּכְסוּת בָּנָיו, וְלֹא בְּצֶבַע שֶׁצָּבַע לִשְׁמָן, וְלֹא בְּסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְּקָחָן לִשְׁמָן.
אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: עֲבָדִים נִמְכָּרִין בִּכְסוּתָן לְשֶׁבַח, שֶׁאִם תִּלָּקַח לוֹ כְּסוּת בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר מְשׁוּבָּח מָנֶה, וְכֵן פָּרָה אִם מַמְתִּינִין אוֹתָהּ לְאִיטְלִיס מְשׁוּבַּחַת הִיא, וְכֵן מַרְגָּלִית אִם מַעֲלִין אוֹתָהּ לַכָּרָךְ מְשׁוּבַּחַת הִיא — אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ.
גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: "וְנָתַן אֶת הָעֲרֵכְךָ בַּיּוֹם הַהוּא" — שֶׁלֹּא יְשַׁהֶּה מַרְגָּלִית לְקַלִּים, "קֹדֶשׁ לַה'" — סְתָם הַהֶקְדֵּישׁוֹת לְבֶדֶק הַבַּיִת.

הֲדַרַן עָלָךְ שׁוּם הַיְתוֹמִים.

מַתְנִי' **אֵין מַקְדִּישִׁין** לִפְנֵי הַיּוֹבֵל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, וְלֹא גּוֹאֲלִין אַחַר הַיּוֹבֵל פָּחוֹת מִשָּׁנָה אַחַת. אֵין מְחַשְּׁבִין חֲדָשִׁים לַהֶקְדֵּשׁ, אֲבָל הֶקְדֵּשׁ מְחַשֵּׁב חֲדָשִׁים.
גְּמָ' וּרְמִינְהוּ: מַקְדִּישִׁין בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל, וּבִשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ לֹא יַקְדִּישׁ, וְאִם הִקְדִּישׁ אֵינָהּ קְדוּשָּׁה!
רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: אֵין מַקְדִּישִׁין לִיגָּאֵל בְּגֵירוּעַ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, וְכֵיוָן דְּאֵין מַקְדִּישִׁין לִיגָּאֵל בְּגֵירוּעַ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים — יְהֵא אָדָם חָס עַל נְכָסָיו וְאַל יַקְדִּישׁ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים.
אִיתְּמַר: הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ, רַב אָמַר: קְדוּשָּׁה, וְנוֹתֵן חֲמִשִּׁים, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינָהּ קְדוּשָּׁה כָּל עִיקָּר.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: בִּשְׁלָמָא לְעִנְיַן מְכִירָה, דִּפְלִיג שְׁמוּאֵל עֲלֵיהּ דְּרַב, אִיכָּא לְמֵימַר קַל וָחוֹמֶר — וּמָה מְכוּרָה כְּבָר יוֹצְאָה עַכְשָׁיו, שֶׁאֵינָהּ מְכוּרָה אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּימָּכֵר? אֶלָּא הָכָא, מִי אִיכָּא לְמֵימַר קַל וָחוֹמֶר? וְהָא תְּנַן: הִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה — כֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין דָּמֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: "נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין".

דף כד:

וְרַב סָבַר: סוֹף סוֹף לַבָּעָלִים מִי קָהָדְרָא? לְכֹהֲנִים הוּא דְּנָפְקָא, וְכֹהֲנִים מְשׁוּלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ!

מַאי טַעְמָא דְּרַב? דְּאָמַר קְרָא "וְאִם מִשְּׁנַת הַיּוֹבֵל", וּשְׁנַת הַיּוֹבֵל בַּכְּלָל.

וּשְׁמוּאֵל, מִי כְּתִיב "וְאִם בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל"? "מִשְּׁנַת הַיּוֹבֵל" כְּתִיב — מִשָּׁנָה שֶׁאַחַר הַיּוֹבֵל.

בִּשְׁלָמָא לְרַב, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "אִם מִשְּׁנַת הַיּוֹבֵל" "וְאִם אַחַר הַיּוֹבֵל", אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל, מַאי "אַחַר הַיּוֹבֵל"? אַחַר אַחַר.

מֵיתִיבִי: מַקְדִּישִׁין בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל, וּבִשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ לֹא יַקְדִּישׁ, וְאִם הִקְדִּישׁ — אֵינָהּ קְדוּשָּׁה! אָמַר לְךָ רַב: אֵינָהּ קְדוּשָּׁה בְּגֵירוּעַ, אֲבָל קְדוּשָּׁה וְנוֹתְנִין חֲמִשִּׁים.

מִכְּלָל דִּלְפָנֵי הַיּוֹבֵל קְדוּשָּׁה לִיגָּאֵל בְּגֵירוּעַ, וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: אֵין מַקְדִּישִׁין לִיגָּאֵל בְּגֵירוּעַ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים!

אָמַר לְךָ רַב: הָא מַנִּי? רַבָּנַן הִיא, וְאַנָא דְּאָמְרִי כְּרַבִּי, דְּאָמַר: "רִאשׁוֹן" וְרִאשׁוֹן בַּכְּלָל, "שְׁבִיעִי" וּשְׁבִיעִי בַּכְּלָל; הָכָא נָמֵי "בִּשְׁנַת" וּשְׁנַת הַיּוֹבֵל בַּכְּלָל.

אִי כְּרַבִּי, פּוּנְדְּיוֹן מַאי עֲבִידְתֵּיהּ?

וְכִי תֵּימָא לֵית לֵיהּ, וְהָתְנַן: הִקְדִּישׁ שִׁתִּים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי נוֹתֵן סֶלַע וּפוּנְדְּיוֹן, רַבִּי כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: "שְׁנַת חֲמִשִּׁים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן".

לִשְׁמוּאֵל, לֵימָא רַבִּי כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ, דְּאִי כְּרַבִּי יְהוּדָה — סֶלַע וּשְׁתֵּי פּוּנְדְּיוֹנוֹת מִיבְּעֵי לֵיהּ! עַל כָּרְחָךְ לִשְׁמוּאֵל, רַבִּי כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: "וְלֹא גּוֹאֲלִין אַחַר הַיּוֹבֵל פָּחוֹת מִשָּׁנָה". בִּשְׁלָמָא לִשְׁמוּאֵל — "לֹא גּוֹאֲלִין לְאַחַר יוֹבֵל פָּחוֹת מִשָּׁנָה", אֶלָּא לְרַב — מַאי "אַחַר יוֹבֵל שָׁנָה"?

מִי סָבְרַתְּ אַחַר יוֹבֵל מַמָּשׁ? מַאי "אַחַר יוֹבֵל"?

דף כה.

בְּאֶמְצַע יוֹבֵל, דִּכְלֹ כַּמָּה דְּלָא מָלְיָא לֵיהּ שָׁנָה לָא מְנָרַע לֵיהּ.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים עִם הַהֶקְדֵּשׁ? הָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי: ״אֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים עִם הַהֶקְדֵּשׁ!״ מָה טַעַם קָאָמַר: מָה טַעַם לֹא גּוֹאֲלִין לְאַחַר יוֹבֵל פָּחוֹת מִשָּׁנָה — מִשּׁוּם דְּאֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים עִם הַהֶקְדֵּשׁ.

אֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים עִם הַהֶקְדֵּשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת״ — שָׁנִים אַתָּה מְחַשֵּׁב, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים.

מִנַּיִן שֶׁאִם אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת חֳדָשִׁים לַשָּׁנָה עוֹשֶׂה? הֵיכִי דָּמֵי — כְּגוֹן דְּאַקְדְּשֵׁיהּ בְּפַלְגָא דְּאַרְבְּעִין וְתַמְנֵי.

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן״, מִכָּל מָקוֹם.

מַתְנִי׳ הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל, נוֹתֵן בְּזֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים ״חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף״. הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים — אֵינָן נִמְדָּדִין עִמָּהּ, פָּחוֹת מִכָּאן — נִמְדָּדִין עִמָּהּ.

הִקְדִּישָׁהּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל — נוֹתֵן סֶלַע וּפוּנְדְּיוֹן לְשָׁנָה, וְאִם אָמַר: ״הֲרֵינִי נוֹתֵן דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה״ — אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן אֶת כּוּלּוֹ כְּאֶחָד. אֶחָד בָּעָלִים וְאֶחָד כָּל הָאָדָם, מָה בֵּין בָּעָלִים לְכָל אָדָם? אֶלָּא שֶׁבָּעָלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ.

גְּמָ׳ תָּנָא: כּוֹר זֶרַע, וְלֹא כּוֹר תְּבוּאָה, מַפּוֹלֶת יָד, וְלֹא מַפּוֹלֶת שְׁוָורִים. תְּנֵי לֵוִי: לֹא מְעֻבֶּה וְלָא מֵידַק, אֶלָּא בֵּינוֹנִי.

הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים כּוּ׳. וְלִיקְדְּשׁוּ בְּאַנְפֵּי נַפְשַׁיְיהוּ!

וְכִי תֵּימָא, כֵּיוָן דְּלָא הָווּ בֵּית כּוֹר, לָא (הָווּ) קָדְשִׁי, וְהָתַנְיָא: שְׂדֵה, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר ״זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף״, אֵין לִי אֶלָּא שֶׁהִקְדִּישׁ כָּעֲנִין הַזֶּה, מִנַּיִן לְרִבּוֹת לֶתֶךְ וַחֲצִי לֶתֶךְ, סְאָה וְתַרְקַב וַחֲצִי תַּרְקַב? תַּלְמוּד לוֹמַר ״שָׂדֵה״, מִכָּל מָקוֹם!

אָמַר מָר עוּקְבָא בַּר חָמָא: הָכָא בִּנְקָעִים מְלֵאִים מַיִם, דְּלָאו בְּנֵי זְרִיעָה נִינְהוּ. דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי דּוּמְיָא דְּסֶלָעִים, שְׁמַע מִינַּהּ.

אִי הָכִי, פָּחוֹת מִכָּאן נָמֵי! הָנְהוּ נָנְאֵי דְּאַרְעָא מִיקְּרוּ, שִׁידְרֵי דְּאַרְעָא מִיקְּרוּ.

הִקְדִּישָׁהּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנַן:

״וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ״, אַף מִן הַהֶקְדֵּשׁ, שֶׁאִם אָכְלָהּ הֶקְדֵּשׁ שָׁנָה אוֹ שְׁתַּיִם, אִי נָמֵי לֹא אָכְלָהּ, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו — נוֹתֵן סֶלַע וּפוּנְדְּיוֹן לְשָׁנָה.

וְאִם אָמַר ״הֲרֵינִי נוֹתֵן״ כּוּ׳. תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאִם אָמְרוּ בָּעָלִים ״הֲרֵינוּ נוֹתְנִין דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה״, שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף״, עַד שֶׁיְּהֵא כֶּסֶף

כּוּלּוֹ כְּאֶחָד. אֶחָד בְּעָלִים וְאֶחָד כָּל אָדָם, מָה בֵּין בְּעָלִים לְכָל אָדָם? שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ.

מַתְנִי' הִקְדִּישָׁהּ וּגְאָלָהּ — אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל, גְּאָלָהּ בְּנוֹ — יוֹצְאָה לְאָבִיו בְּיוֹבֵל, גְּאָלָהּ אַחֵר אוֹ אֶחָד מֵהַקְּרוֹבִים, וּגְאָלָהּ מִיָּדוֹ — יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל.

גְּאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים, וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמַר: הוֹאִיל וְהִיא יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי — הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, אֶלָּא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ וּמִתְחַלֶּקֶת לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

דף כה:

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן:

"אִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה" — בְּעָלִים, "וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה" — גִּיזְבָּר.

"לְאִישׁ אַחֵר" — לְאַחֵר, וְלֹא לַבֵּן. אַתָּה אוֹמֵר: לְאַחֵר וְלֹא לַבֵּן, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְאַחֵר וְלֹא לְאָח? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אִישׁ" — הֲרֵי אָח אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "אַחֵר" — וְלֹא לַבֵּן.

וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת הַבֵּן וּלְהוֹצִיא אֶת הָאָח? מְרַבֶּה אֲנִי הַבֵּן, שֶׁכֵּן קָם תַּחַת אָבִיו לִיעִידָה וּלְעֶבֶד עִבְרִי.

אַדְּרַבָּה, מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הָאָח, שֶׁכֵּן קָם תַּחַת אָחִיו לְייַבּוּם. כְּלוּם יֵשׁ יִבּוּם אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּן? הָא יֵשׁ בֵּן — אֵין יִבּוּם.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ, דְּהָכָא תַּרְתֵּי, וְהָכָא חָדָא!

מִשּׁוּם דְּעֶבֶד עִבְרִי מֵהַאי פִּירְכָא נָמֵי הוּא דְּנָפְקָא לֵיהּ: כְּלוּם יֵשׁ יִבּוּם אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּן?

בְּעֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: בַּת מַהוּ שֶׁתַּעֲמִיד שָׂדֶה לְאֲבִיהָ? כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן יִבּוּם, בֵּן וּבַת כִּי הֲדֵדֵי פְּטִרִי — מוֹקְמָה, אוֹ דִילְמָא כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן נַחֲלָה, בַּת בְּמָקוֹם בֵּן כִּי אַחֵר דָּמְיָא — לָא מוֹקְמָה.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כֹּל שֶׁהוּא אַחֵר בְּמָקוֹם בֵּן, וְהָא נָמֵי בְּמָקוֹם בֵּן כִּי אַחֵר דָּמְיָא.

בְּעֵי רַבִּי זֵירָא: אִשָּׁה מִי מַעֲמִיד לָהּ שָׂדֶה? בַּעַל מוֹקִים לַהּ, שֶׁכֵּן יוֹרְשָׁהּ, אוֹ דִילְמָא בֵּן מוֹקִים לַהּ, שֶׁכֵּן נוֹטֵל בָּרָאוּי כְּבַמּוּחָזָק? תֵּיקוּ.

בְּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: הִקְדִּישָׁהּ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, מַהוּ שֶׁתֵּצֵא לַכֹּהֲנִים?

אֲמַר לֵיהּ: מַאי דַּעְתָּיךְ? "וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ... וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיּוֹבֵל" — דְּבַת גֵּירָעוֹן — אִין, דְּלָאו בַּת גֵּירָעוֹן — לָא.

אַדְּרַבָּה, "אִם לֹא יִגְאַל הַשָּׂדֶה... וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיּוֹבֵל", וְהַאי נָמֵי בַּת גְּאוּלָּה הִיא.

גְּאָלָה אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים כּוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: ״לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחוּזָּתוֹ״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? מִנַּיִן לְשָׂדֶה שֶׁיּוֹצָא לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, וּגְאָלָה אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יֹאמַר: ״הוֹאִיל וְיוֹצְאָה לַכֹּהֵן, הֲרֵי תַּחַת יָדִי, וּתְהֵא שֶׁלִּי?״ וְדִין הוּא: בְּשֶׁל אֲחֵרִים אֲנִי זוֹכֶה, בְּשֶׁל עַצְמִי לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֲחוּזָּתוֹ״, אֲחוּזָּה שֶׁלּוֹ, וְאֵין זֶה שֶׁלּוֹ. הָא כֵּיצַד? יוֹצָא מִתַּחַת יָדוֹ וּמִתְחַלֶּקֶת לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

מַתְנִי׳ הַגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה, הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין אֶת דָּמֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין, אֶלָּא נִקְרֵאת ״שְׂדֵה רְטוּשִׁין״ עַד הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי. הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי וְלֹא נִגְאֲלָה, נִקְרֵאת ״רְטוּשֵׁי רְטוּשִׁין״ עַד הַיּוֹבֵל הַשְּׁלִישִׁי. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? גָּמַר ״קֹדֶשׁ״ ״קֹדֶשׁ״ מִמַּקְדִּישׁ בַּיִת, מָה לְהַלָּן בְּדָמִים — אַף כָּאן בְּדָמִים.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, גָּמַר ״קֹדֶשׁ״ ״קֹדֶשׁ״ מִכִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת, מָה לְהַלָּן בְּחִנָּם, אַף כָּאן בְּחִנָּם.

וְרַבִּי [יְהוּדָה] נְמֵי נֵילֵיף מִכִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת! דִּנְיָן קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת

דף כו.

מִקָּדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, וְאֵין דִּנְיָן קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת מִקָּדְשֵׁי מִזְבֵּחַ.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נְמֵי, נֵילֵף מִמַּקְדִּישׁ בַּיִת! דִּנְיָן דָּבָר שֶׁמַּתָּנָה לַכֹּהֲנִים, מִדָּבָר שֶׁמַּתָּנָה לַכֹּהֲנִים, וְאֵין דִּנְיָן דָּבָר שֶׁמַּתָּנָה לַכֹּהֲנִים, מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַתָּנָה לַכֹּהֲנִים.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא נִכְנָסִין, וְלֹא נוֹתְנִין.

אָמַר רַבָּה: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קְרָא: ״וְאִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה לֹא יִגָּאֵל עוֹד, וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל״.

אָמַר אַבָּיֵי: סַכִּינָא חָרִיפָא מַפְסְקָא קְרָאֵי? אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּדְתַנְיָא: ״לֹא יִגָּאֵל״ — יָכוֹל לֹא תְּהֵא נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מִקְנָה? תַּלְמוּד לוֹמַר ״עוֹד״ — לְכְמוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מִקְנָה.

אֵימַת? אִילֵימָא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן — אַמַּאי אֵינָהּ נִגְאֶלֶת? שְׂדֵה אֲחוּזָּה נְמֵי הָוְיָא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּיוֹבֵל שֵׁנִי.

וּלְמַאן? אִילֵימָא לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לְכֹהֲנִים נָפְקָא! אֶלָּא לָאו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּשְׁמַע מִינַּהּ טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵהָכָא.

וְתִסְבְּרָא, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַאי ״עוֹד״ מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? אֶלָּא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּשָׂדֶה שֶׁיָּצְאָה לַכֹּהֲנִים, וְהִקְדִּישָׁהּ כֹּהֵן, וְאָתוּ בְּעָלִים לְמִיפְרְקַהּ.

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: לָא תִּיפְרוֹק, שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עוֹד״, לְכָמוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה.

וְהָתַנְיָא: ״בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ״, יָכוֹל יַחְזוֹר לַגִּזְבָּר שֶׁלְּקָחוֹ מִמֶּנּוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לַאֲשֶׁר לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ״.

יֵאָמֵר: ״לַאֲשֶׁר לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ״? שָׂדֶה שֶׁיָּצְאַת לַכֹּהֲנִים, וּמְכָרָהּ כֹּהֵן, וְהִקְדִּישָׁהּ לוֹקֵחַ, וּגְאָלָהּ אַחֵר — יָכוֹל תַּחְזוֹר לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״.

וְאִיצְטְרִיךְ ״לֹא יִגָּאֵל״, וְאִיצְטְרִיכָא לְמֵימַר ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״.

דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״, דְּלָא קָא הָדְרָה כְּלָל, אֲבָל הָכָא דְּקָא הָדְרָה, תֵּיהְדַּר לְמָרַהּ קַמָּא, כְּתַב רַחֲמָנָא ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״, דְּלָא קָא יָהֲבִי בְּעָלִים דְּמֵי, אֲבָל הָכָא, דְּקָא יָהֲבִי דְּמֵי, תֵּיקוּם בִּידַיְיהוּ, כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״, וְלָא כְּתַב ״עוֹד״, הֲוָה אָמֵינָא: לָא תִּיפְרוֹק כְּלָל, כְּתַב רַחֲמָנָא ״עוֹד״, לְכָמוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה.

מַאי הָוֵי עֲלַהּ? אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיּוֹבֵל״, בְּצֵאתוֹ מִיַּד אַחֵר.

דף כו:

אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּעָלִים בְּיוֹבֵל שֵׁנִי, כְּאַחֵר דָּמוּ אוֹ לָא?

תָּא שְׁמַע: ״לֹא יִגָּאֵל״ — יָכוֹל לֹא תְּהֵא נִגְאֶלֶת, שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר ״עוֹד״ — לְכָמוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה.

אֵימַת? אִילֵימָא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן — אַמַּאי אֵינָהּ נִגְאֶלֶת? אֲחוּזָּה נָמֵי הָוְיָא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּיוֹבֵל שֵׁנִי.

וּלְמַאן? אִי לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן — לְכֹהֲנִים נָפְקָא! אֶלָּא לָאו לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּשְׁמַע מִינַּהּ: בְּעָלִים בְּיוֹבֵל שֵׁנִי כְּאַחֵר דָּמוּ.

וְתִסְבְּרָא?! רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַאי ״עוֹד״ מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? אֶלָּא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּשָׂדֶה שֶׁיָּצְאָה לַכֹּהֲנִים, וְהִקְדִּישָׁהּ כֹּהֵן, וְאָתוּ בְּעָלִים לְמִיפְרְקַהּ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: לָא תִּיפְרוֹק, שֶׁתְּהֵא כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה. תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עוֹד״ — לְכָמוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה מְקֻנָּה.

וְהָתַנְיָא: ״יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ״, יָכוֹל יַחְזוֹר לַגִּזְבָּר שֶׁלְּקָחָהּ הֵימֶנּוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לַאֲשֶׁר לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ״.

מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״? שָׂדֶה שֶׁיָּצְאָה לַכֹּהֲנִים, וּמְכָרָהּ כֹּהֵן, וְהִקְדִּישָׁהּ לוֹקֵחַ, וּגְאָלָהּ אַחֵר — יָכוֹל תַּחְזוֹר לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים? תַּלְמוּד לוֹמַר ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״.

וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב ״לֹא יִגָּאֵל״, וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״ דְּלָא קָא הָדְרָא כְּלָל, כְּתַב רַחֲמָנָא ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לַאֲשֶׁר קָנָהוּ״, דְּלָא קָיְהֲבִי בְּעָלִים דְּמֵי, אֲבָל הָכָא, דְּיָהֲבִי בְּעָלִים דְּמֵי, דְּתֵיקוּם בִּידֵיהוּ, כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״, וְלָא כְּתַב ״עוֹד״, הֲוָה אָמֵינָא לָא תִּיפְרוֹק כְּלָל, כְּתַב רַחֲמָנָא ״עוֹד״, לְכָמּוֹת שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת, אֲבָל נִגְאֶלֶת שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כְּשָׂדֶה מְקֻנָּה.

מַאי הֲוֵי עֲלַהּ? תָּא שְׁמַע: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: גְּאָלָהּ בְּעָלִים בְּיוֹבֵל שֵׁנִי — יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הָאָנָן לָא תְּנַן הָכִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר! אָמַר לֵיהּ: בְּעָלִים בְּיוֹבֵל שֵׁנִי כְּאַחֵר דָּמוּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: גְּאָלָהּ בְּיוֹבֵל שֵׁנִי — אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר! אָמַר לֵיהּ: אִי מִמַּתְנִיתִין הֲוָה אָמֵינָא: בְּעָלִים בְּיוֹבֵל שֵׁנִי כְּאַחֵר דָּמוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי׳ הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו, וּמֵת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ — הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה. הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו — הֲרֵי הִיא כְּשָׂדֶה מְקֻנָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם מִשְּׂדֵה מְקֻנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ״, שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, יָצְתָה זוֹ שֶׁהִיא רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה.

שְׂדֵה מְקֻנָּה אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מַקְדִּישִׁין לְעוֹלָם, וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם, בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן לְלוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו וְהִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְאִם מִשְּׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ״ — שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, יָצְתָה זוֹ, שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן לְלוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו, וּמֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ, מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאִם מִשְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ" — שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שְׂדֵה אֲחוּזָה, יָצְאת זוֹ שֶׁהִיא שְׂדֵה אֲחוּזָה.

לֵימָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבְרִי: קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: בְּעָלְמָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוּדָה קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי,

דף כז.

וְהָכָא קְרָא אַשְׁכַּח וּדְרַשׁ: לְכְתוּב רַחֲמָנָא "אִם מִשְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ", אִי נָמֵי: "אֲשֶׁר לֹא שְׂדֵה אֲחוּזָה", מַאי "מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ"? שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה, יָצְתָה זוֹ שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָה.

הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מַקְדִּישִׁין לְעוֹלָם וְכוּ'. בְּשִׁלְמָא גּוֹאֲלִין אִצְטְרִיךְ, לְאַפּוֹקֵי מִדְּיִשְׂרָאֵל דְּלָא פָּרְקֵי אֶלָּא עַד יוֹבֵל, קָא מַשְׁמַע לַן דְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם גּוֹאֲלִין לְעוֹלָם. אֶלָּא מַקְדִּישִׁין, מַאי אִירְיָא כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם? אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי!

וְכִי תֵּימָא בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ, הָנִיחָא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: "בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ לָא קָדְשָׁה", קָא מַשְׁמַע לַן דְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם מַקְדִּישִׁין לְעוֹלָם, אֶלָּא לְרַב, מַאי אִירְיָא כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם? אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי!

וּלְטַעְמֵיךְ, בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל לָמָּה לִי? אֶלָּא, אַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא "לִפְנֵי הַיּוֹבֵל וּלְאַחַר הַיּוֹבֵל", תְּנָא סֵיפָא נָמֵי "בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל".

וְאַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא "אֵין מַקְדִּישִׁין וְלֹא גּוֹאֲלִין", תְּנָא נָמֵי סֵיפָא "מַקְדִּישִׁין וְגוֹאֲלִין".

הֲדַרַן עָלָךְ אֵין מַקְדִּישִׁין.

מַתְנִי' **הַמַּקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ** בְּשָׁעָה שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל, אוֹמֵר לוֹ: "פְּתַח אַתָּה רִאשׁוֹן", שֶׁהַבַּעֲלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, אָמְרוּ לוֹ: פְּתַח אַתָּה רִאשׁוֹן. אָמַר: הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּאֵיסָר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֹא אָמַר זֶה "בְּאֵיסָר", אֶלָּא "בְּבִיצָה", שֶׁהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף, אָמַר לוֹ: "הִגַּעְתִּיךְ", נִמְצָא מַפְסִיד אִיסָּר וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו.

גְּמָ' הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בְּשָׁעָה כּוּ'. אוֹמְרִין? וְהָתַנְיָא כּוֹפִין! מַאי "אוֹמְרִין" נָמֵי? כּוֹפִין. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מֵעִיקָּרָא אוֹמְרִין, אִי צָאֵית — צָאֵית, וְאִי לָא — כּוֹפִין.

שֶׁהַבַּעֲלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ וְכוּ'. מַאי אִירְיָא שֶׁהַבַּעֲלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ? תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּאַיְידֵי דַּחֲבִיבָה עֲלֵיהּ טָפֵי וּפָרֵיק לַהּ! וְעוֹד, מְצִוֹת גְּאוּלָּה בָּאָדוֹן!

חָדָא וְעוֹד קָאָמַר, חָדָא: דְּאַיְידֵי דַּחֲבִיבָה עֲלֵיהּ טָפֵי וּפָרֵיק לַהּ, וְעוֹד: מִצְוֹת גְּאוּלָּה בָּאָדוֹן הִיא, וְעוֹד: שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ כּוּ׳.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְכוּ׳. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: שָׁוֶה כֶּסֶף כְּכֶסֶף, וְרַבָּנַן סָבְרִי: שָׁוֶה כֶּסֶף אֵינוֹ כְּכֶסֶף.

וְהָא קָיְימָא לַן, דְּשָׁוֶה כֶּסֶף כְּכֶסֶף! דְּכוּלֵּי עָלְמָא שָׁוֶה כֶּסֶף כְּכֶסֶף, וְהָכָא בְּפוֹדִין בְּדָבָר שֶׁאֵין בְּחוּמְשׁוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה קָמִיפַּלְגִי. תַּנָּא קַמָּא סָבַר: אִיסָּר, דְּאִיכָּא בְּחוּמְשׁוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה — פְּרָקִינַן, וְרַבִּי יוֹסֵי: כְּבֵיצָה נָמֵי פָּרְקִינַן.

אָמַר לוֹ: ״הִגַּעְתִּיךָ״, נִמְצָא מַפְסִיד אִיסָּר וְשָׁדֵהוּ לְפָנָיו. סְתָמָא כְּרַבָּנַן.

מַתְנִי׳ אָמַר אֶחָד: ״הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר סְלָעִים״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״בְּעֶשְׂרִים״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״בִּשְׁלֹשִׁים״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״בְּאַרְבָּעִים״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״בַּחֲמִשִּׁים״. חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר, חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר, חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר — מוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְויוֹ, וְנִפְרָעִין מִשֶּׁל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר.

הַבְּעָלִים אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים — הַבְּעָלִים קוֹדְמִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ. אָמַר אֶחָד: ״הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וְאַחַת״ —

דף כז:

הַבְּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְשִׁשׁ, ״בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם״ — הַבְּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע, ״בְּעֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ״ — הַבְּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה, ״בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע״ — הַבְּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע, ״בְּעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה״ — הַבְּעָלִים נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ עַל עִלְּוּיוֹ שֶׁל זֶה.

אָמַר אֶחָד: ״הֲרֵי שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וְשִׁשׁ״, אִם רָצוּ הַבְּעָלִים לִיתֵּן שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְדִינָר — הַבְּעָלִים קוֹדְמִין, וְאִם לָאו — אוֹמֵר לוֹ: ״הִגַּעְתִּיךָ״.

גְּמָ׳ אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁבָּן אַרְבָּעִים עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ.

אֲבָל אֵין בֶּן אַרְבָּעִים עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ, מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶן.

תְּנַן: חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים — מְמַשְׁכְּנִין עַד עֶשֶׂר. אַמַּאי? לִיתֵּן בַּר חַמְשִׁין בַּהֲדֵיהּ! דְּלֵיכָּא בֶּן חֲמִשִּׁים.

חָזַר בּוֹ בֶּן שְׁלֹשִׁים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר, אַמַּאי? וְלִיתֵּן דְּבֶן אַרְבָּעִים בַּהֲדֵיהּ! דְּלֵיכָּא בֶּן אַרְבָּעִים. חָזַר בּוֹ בֶּן עֶשְׂרִים — מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר, אַמַּאי? לִיתֵּן דְּבֶן שְׁלֹשִׁים בַּהֲדֵיהּ! דְּלֵיכָּא בֶּן שְׁלֹשִׁים.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִין אוֹתָהּ בְּשָׁוְיָהּ וְנִפְרָעִין מִשֶּׁל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר, לִיתֵּב דְּבֶן עֶשְׂרִים בַּהֲדֵיהּ! וְכִי תֵּימָא הָכָא נָמֵי דְּלֵיכָּא בֶּן עֶשְׂרִים, אִי הָכִי, ״נִפְרָעִין מִשֶּׁל עֶשָׂרָה״ — ״נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּבַת אַחַת, כָּאן בְּזֶה אַחַר זֶה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: חָזְרוּ כּוּלָּן כְּאֶחָד — מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. וְהָא אֱנַן תְּנַן: מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ כִּדְרַב חִסְדָּא, שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיכָּא דְּרָמֵי לְהוּ מִירְמָא: תְּנַן: חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִין אוֹתָהּ בְּשָׁוְיָהּ וְנִפְרָעִין מִשֶּׁל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר, וְהַתַּנְיָא: מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם! אָמַר רַב חִסְדָּא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן — בְּבַת אַחַת, כָּאן — בְּזֶה אַחַר זֶה.

הַבְּעָלִים אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים וְכָל אָדָם בְּעֶשְׂרִים וְכוּ'. לְמֵימְרָא דְּחוֹמֶשׁ עָדִיף? וּרְמִינְהוּ: בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאִיסָּר — שֶׁל סֶלַע וְאִיסָּר מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן!

הָכָא דְּחוּמְשָׁא רַוְוחָא דְּהֶקְדֵּשׁ הוּא — חוֹמֶשׁ עָדִיף, הָתָם דְּחוּמְשָׁא רַוְוחָא דְּבַעַל הַבַּיִת — קַרְנָא תִּיפְרוֹק שַׁפִּיר, חוּמְשָׁא לָא אִיכְפַּת לַן.

אָמַר אֶחָד: הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי כּוּ'. בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים. וְלֵימְרוּ הַבְּעָלִים: אֲתָא גַּבְרָא בַּחֲרִיקִין! דַּאֲמוּר בְּעָלִים דִּינָר.

וְלִיתְנֵי דִּינָר! לָא דָּק. וְלָא? וְהָא קָתָנֵי: אִם רָצוּ הַבְּעָלִים לִיתֵּן שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְדִינָר — בְּעָלִים קוֹדְמִין! אֶלָּא אָמַר רָבָא: דַּאֲמוּר בְּעָלִים פְּרוּטָה, וְלָא דָּק.

שֶׁאֵין מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ עַל עִלְּוּיוֹ כּוּ'. אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא נִישׁוֹם הֶקְדֵּשׁ בְּשִׁלְשָׁה, אֲבָל נִישׁוֹם הֶקְדֵּשׁ בְּשִׁלְשָׁה — מוֹסִיפִין.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹסִיפִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין מוֹסִיפִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִי לָא נִישׁוֹם, מַאי טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? אֶלָּא דְּנִישׁוֹם.

לֵימָא רַב חִסְדָּא דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי? לְעוֹלָם דְּלָא נִישׁוֹם, וּבֵית שַׁמַּאי מַחְמִירִין.

אִי בָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דְּנִישׁוֹם, וְאֵיפוֹךְ — בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹסִיף. וְלִיתְנֵיהּ גַּבֵּי קוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל! אֶלָּא לְעוֹלָם דְּלֹא נִישׁוֹם, וּבֵית שַׁמַּאי מַחְמִירִין.

אָמַר אֶחָד: הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ כּוּ'. רָצוּ — אֵין, לֹא רָצוּ — לָא.

אָמְרִי: אֲתָא גַּבְרָא בַּחֲרִיקִין.

וְדִינָר מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכִי קָאָמַר, אִם רָצוּ בְּעָלִים מֵעִיקָּרָא לִיתֵּן חֲשִׁבּוֹן הַמַּגִּיעַ לְאֶחָד וּשְׁלֹשִׁים וְדִינָר;

דף כח.

הֵיכִי דָּמֵי? דַּאֲמוּר בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד — הַבְּעָלִים קוֹדְמִין, וְאִם לָאו — אוֹמֵר לוֹ: הִגַּעְתִּיךָ.

מַתְנִי' מַחֲרִים אָדָם מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ, וּמֵעֲבָדָיו וּמִשִּׁפְחוֹתָיו הַכְּנַעֲנִים, וּמִשְּׂדֵה אֲחוּזָתוֹ, וְאִם הֶחֱרִים אֶת כּוּלָּם אֵינָם מוּחְרָמִים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מָה אִם לַגָּבוֹהַּ אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַחֲרִים כָּל נְכָסָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּהֵא אָדָם חָס עַל נְכָסָיו!

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ" — וְלֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ, "מֵאָדָם" — וְלֹא כָּל אָדָם, "מִבְּהֵמָה" — וְלֹא כָּל בְּהֵמָה, "מִשְּׂדֵה אֲחוּזָה" — וְלֹא כָּל שְׂדֵה אֲחוּזָה.

יָכוֹל לֹא יַחֲרִים, וְאִם הֶחֱרִים יְהוּ מוּחְרָמִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַךְ", דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מָה אִם לַגָּבוֹהַּ אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַחֲרִים כָּל נְכָסָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּהֵא אָדָם חָס עַל נְכָסָיו!

וּצְרִיכָא, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ", הָוֶה אָמֵינָא: כֹּל דְּאִית לֵיהּ לָא לַחֲרִים, אֲבָל מִין אֶחָד לַיְחָרְמֵיהּ כּוּלֵּיהּ, כְּתַב רַחֲמָנָא "מֵאָדָם" — וְלֹא כָּל אָדָם.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "מֵאָדָם", דְּלָא סַגֵּיא לֵיהּ בְּלָא עֲבוֹדָה, אֲבָל שָׂדֶה — סַגֵּיא לֵיהּ בְּדִיסְתּוּרָן. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי, מִשּׁוּם דְּהָכָא חִיּוּתָא וְהָכָא חִיּוּתָא, אֲבָל מְטַלְטָלִין — לַיְחָרְמִינְהוּ כּוּלְּהוּ, צְרִיכִי.

"בְּהֵמָה" לְמָה לִי? לְכִדְתַנְיָא: יָכוֹל יַחֲרִים אָדָם בָּנוֹ וּבִתּוֹ, עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִיִּים, וּשְׂדֵה מִקְנָתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּהֵמָה", מָה בְּהֵמָה יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְמוֹכְרָהּ, אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְמוֹכְרָהּ.

וַהֲלֹא בִּתּוֹ קְטַנָּה יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְמוֹכְרָהּ, יָכוֹל יַחֲרִימֶנָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּהֵמָה", מָה בְּהֵמָה יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְמוֹכְרָהּ לְעוֹלָם, אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְמוֹכְרָהּ לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: אִם לַגָּבוֹהַּ אֵין אָדָם רַשַּׁאי כּוּ'. הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא!

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַבִּי אִילָא, דְּאָמַר רַבִּי אִילָא: בְּאוּשָּׁא הִתְקִינוּ, הַמְבַזְבֵּז אַל יְבַזְבֵּז יוֹתֵר מֵחוֹמֶשׁ.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבִּקֵּשׁ לְבַזְבֵּז יוֹתֵר מֵחוֹמֶשׁ, וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ חֲבֵרָיו. וּמַנּוּ? רַבִּי יְשֵׁבָב, וְאָמְרִי לַהּ: רַבִּי יְשֵׁבָב, וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ חֲבֵירָיו. וּמַנּוּ? רַבִּי עֲקִיבָא.

מַתְנִי' הַמַּחֲרִים בָּנוֹ וּבִתּוֹ, וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וּשְׂדֵה מִקְנָתוֹ — אֵין מוּחְרָמִין, שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֵין מַחֲרִימִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַכֹּהֲנִים אֵין מַחֲרִימִין — שֶׁהַחֲרָמִין שֶׁלָּהֶן, וְהַלְוִיִּם מַחֲרִימִין — שֶׁאֵין הַחֲרָמִין שֶׁלָּהֶן.

אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּקַרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הִיא לָהֶם", וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמִטַּלְטְלִין, שֶׁאֵין הַחֲרָמִין שֶׁלָּהֶן.

גְּמָ' וְרַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁלָמָא כֹּהֲנִים אֵין מַחְרִימִין — שֶׁחֲרָמִין שֶׁלָּהֶן, אֶלָּא לְוִיִּם, בִּשְׁלָמָא מְקַרְקְעֵי לָא מַחְרְמִי — דִּכְתִיב: "כִּי אֲחוּזַּת עוֹלָם הִיא לָהֶם", אֶלָּא מִטַּלְטְלֵי לֵיחְרְמֵי! אָמַר קְרָא: "מִכֹּל אֲשֶׁר לוֹ... וּמִשְׁדֵּה אֲחֻזָּתוֹ" — מַקִּישׁ מִטַּלְטְלִין לְקַרְקָעוֹת.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, בִּשְׁלָמָא כֹּהֲנִים — כְּדַאֲמַרַן, אֶלָּא לְוִיִּם, בִּשְׁלָמָא מִטַּלְטְלִים לַחֲרִים — דְּלָא מַקֵּישׁ, אֶלָּא מְקַרְקְעֵי אַמַּאי? הָכְתִיב "אֲחֻזַּת עוֹלָם הִיא לָהֶם"! מַאי "מַחֲרִימִין" נָמֵי דְּקָאַמַר? מִטַּלְטְלֵי.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּמְקַרְקְעֵי וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמִטַּלְטְלֵי, מִכְּלָל דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מְקַרְקְעֵי נָמֵי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּקַרְקָעוֹת, שֶׁאַף רַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא נֶחְלַק אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלִין, אֲבָל בְּקַרְקָעוֹת מוֹדֶה לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין: הֶחְרִים מִטַּלְטְלִין — נוֹתְנִין לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל

דף כח:

לְךָ יִהְיֶה". הֶחְרִים שְׁדוֹתָיו — נוֹתְנִין לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ", וְנֶאֱמַר "לַכֹּהֵן" "לַכֹּהֵן" מִגְּזֵל הַגֹּר.

וְהָתָם מְנָלַן? דְּתַנְיָא: "לַה' לַכֹּהֵן" — קָנְאוּ הַשֵּׁם וּנְתָנוּ לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר.

אַתָּה אוֹמֵר לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "מִלְבַד אֵיל הַכִּיפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו", הֲרֵי בְּכֹהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

שְׂדֵה הַיּוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, נוֹתְנָהּ לַמִּשְׁמָר שֶׁפָּגַע בּוֹ יוֹבֵל. אִיבַּעְיָא לְהוּ: פָּגַע בּוֹ בְּשַׁבָּת, מַאי? אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַמֵּי מִשְׁמֵיהּ דְּחוּלְפָּנָא: נוֹתְנָהּ לַמִּשְׁמָר הַיּוֹצֵא.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תַּנְיָא, נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר, אֶחָד יוֹבֵל וְאֶחָד שְׁבִיעִית מְשַׁמְּטִין כְּאֶחָד, אֶלָּא שֶׁיּוֹבֵל בִּתְחִילָתוֹ וְהַשְּׁמִטָּה בְּסוֹפָהּ.

אִדְּרַבָּה, מִשּׁוּם הָכִי הֲוֹאִי! אֵימָא: מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹבֵל כּוּ'.

בִּשְׁלָמָא שְׁבִיעִית בְּסוֹפָהּ, דִּכְתִיב: "מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה", אֶלָּא יוֹבֵל בִּתְחִילָתוֹ? בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא, דִּכְתִיב: "בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם"! הָא מַנִּי? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, דְּאָמַר: מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא דְּחָיֵיל יוֹבֵל.

שַׁמְעָהּ חִזְקִיָּה בַּר בִּילְוָטִי, וַאֲזַל אָמַר קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: וְלַיקֵּישׁ מִטַּלְטְלֵי לְקַרְקָעוֹת!

לָאו תַּנָּאֵי הִיא? דְּאִיכָּא דְּמַקֵּישׁ, וְאִיכָּא דְּלָא מַקֵּישׁ, כְּמַאן דְּאָמַר: ״לָא מַקְשִׁינַן״.

מַתְנִי׳ חֲרְמֵי כֹּהֲנִים, אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן, אֶלָּא נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים כִּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה׳״.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: סְתָם חֲרָמִים לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר ״כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה׳״? שְׁחָל עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְעַל קָדָשִׁים קַלִּים.

מַחְרִים אָדָם אֶת קָדְשָׁיו, בֵּין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בֵּין קָדָשִׁים קַלִּים, אִם נָדָר — נוֹתֵן דְּמֵיהֶן. וְאִם נְדָבָה, נוֹתֵן אֶת טוֹבָתָן. ״שׁוֹר זֶה עוֹלָה״ — אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בְּשׁוֹר זֶה לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי.

הַבְּכוֹר, בֵּין תָּם בֵּין בַּעַל מוּם — מַחְרִימִין אוֹתוֹ, וְכֵיצַד פּוֹדִים אוֹתוֹ? אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּבְכוֹר זֶה לִיתְּנוֹ לְבֶן בִּתּוֹ אוֹ לְבֶן אֲחוֹתוֹ.

דף כט.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: חֲרְמֵי כֹּהֲנִים אֵין לָהֶן פִּדְיוֹן וְנוֹתְנִין לַכֹּהֵן. חֲרָמִים כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּבֵית בָּעָלִים הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דִּבְרֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה׳״. נְתָנָן לְכֹהֵן — הֲרֵי הֵן לְכָל דִּבְרֵיהֶן כְּחוּלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה״.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת כּוּ׳. בִּשְׁלָמָא רַבָּנַן כִּדְקָא מְפָרְשִׁי טַעְמַיְיהוּ וְטַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הַאי ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ?

מֵיבַּעְיָא לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? מִנַּיִן לְכֹהֵן שֶׁהִקְדִּישׁ שְׂדֵה חֶרְמוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְיוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים, וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי — תְּהֵא שֶׁלִּי?

וְדִין הוּא: בְּשֶׁל אֲחֵרִים אֲנִי זוֹכֶה, בְּשֶׁל עַצְמִי לֹא כָּל שֶׁכֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״.

וְכִי מָה לָמַדְנוּ מִשְּׂדֵה חֵרֶם מַעֲתָּה? הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לָמֵד: מַקִּישׁ שְׂדֵה חֶרְמוֹ לִשְׂדֵה אֲחוּזָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

מָה שְׂדֵה אֲחוּזָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים, אַף שְׂדֵה חֶרְמוֹ, יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

וְאִידָּךְ? מֵ״חֵרֶם״ ״הַחֵרֶם״. וְאִידָּךְ, ״חֵרֶם״ ״הַחֵרֶם״ לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, דְּחָל עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְעַל קָדָשִׁים קַלִּים, מְנָא לֵיהּ? סָבַר לֵיהּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, וְרַב שָׁבִיק רַבָּנַן וְעָבֵיד כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא? בָּרַ֫יְיתָא אִיפְּכָא תַּנְיָא, שָׁבִיק מַתְנִיתִין וְעָבֵיד כְּבָרַ֫יְיתָא? רַב מַתְנִיתִין נָמֵי אִיפְּכָא תָּנֵי.

מַאי חֲזִית דְּאָפְכַתְּ מַתְנִיתִין מִקַּמֵּי בָּרַ֫יְיתָא? נֵפִיךְ בָּרַ֫יְיתָא מִקַּמֵּי מַתְנִיתִין! רַב גְּמָרֵיהּ גְּמִיר.

אִי הָכִי, כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא? כְּרַבָּנַן מִיבְּעֵי לֵיהּ! הָכִי קָאָמַר: לְמַאי דְּאָפְכִיתּוּ וְתָנֵיתּוּ, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַחְרְמִינְהוּ לְנִכְסֵיהּ בְּפוּמְבְּדִיתָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אֲמַר לֵיהּ: שְׁקוֹל אַרְבְּעָה זוּזֵי וְאַחֵיל עֲלַ֫יְיהוּ, וּשְׁדִינְהוּ בְּנַהֲרָא, וְלִישְׁתְּרוֹ לָךְ. אֲלְמָא קָסָבַר: סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת.

כְּמַאן? כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה מְחוּלָּל. אֵימַר דְּאָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁחִילְּלוֹ, לְכַתְּחִלָּה מִי אָמַר?

הָנֵי מִילֵּי בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַ֫יְים, דְּאִיכָּא פְּסִידָא, אֲבָל בִּזְמַן הַזֶּה אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ פְּרוּטָה נָמֵי? פַּרְסוֹמֵי מִלְּתָא.

אָמַר עוּלָּא: אִי הֲוַאי הָתָם, הֲוָה יָהֵיבְנָא כּוּלְּהוּ לְכֹהֲנִים. אַלְמָא קָסָבַר עוּלָּא: סְתָם חֲרָמִים לַכֹּהֲנִים.

מֵיתִיבִי: אֵין עֶבֶד עִבְרִי נוֹהֵג אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ".

וְאֵין שְׂדֵה הַחֵרֶם נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיָצָא בַּיּוֹבֵל וְשָׂב לַאֲחֻזָּתוֹ". אֵין בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל".

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: אֵין שְׂדֵה חֲרָמִין נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיּוֹבֵל קֹדֶשׁ לַה' כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין גֵּר תּוֹשָׁב נוֹהֵג אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג.

אָמַר רַב בִּיבִי: מַאי טַעְמָא? אַתְיָא "טוֹב" "טוֹב", כְּתִיב הָכָא: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ", וּכְתִיב הָתָם: "בַּטּוֹב לוֹ לֹא תוֹנֶנּוּ"!

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּמִקַּרְקְעֵי, הָא בְּמִטַּלְטְלֵי. וְהָא מַעֲשֶׂה דְּפוּמְבְּדִיתָא בְּמִקַּרְקְעֵי נָמֵי הֲוָה! מְקַרְקְעֵי דְּחוּצָה לָאָרֶץ כְּמִטַּלְטְלֵי דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דָּמֵי.

מַתְנִי' רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר "תַּקְדִּישׁ", וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר "לֹא יַקְדִּישׁ". אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "תַּקְדִּישׁ" — שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יַקְדִּישׁ", אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "לֹא יַקְדִּישׁ" — שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "תַּקְדִּישׁ".

הָא כֵּיצַד? מַקְדִּישׁוֹ אַתָּה הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי, וְאִי אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ.
גמ׳, וְרַבָּנַן: ״אַל תַּקְדִּישׁ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ לְלָאו, ״תַּקְדִּישׁ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: מִנַּיִן לְנוֹלַד בְּכוֹר בְּעֶדְרוֹ שֶׁמִּצְוָה לְהַקְדִּישׁוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ״.
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אִי לָא מַקְדֵּישׁ לֵיהּ, לָא קָדֵישׁ? קְדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם הוּא, וְכֵיוָן דְּכִי לָא מַקְדֵּישׁ לֵיהּ קָדוֹשׁ, לָא צָרִיךְ לְאַקְדּוֹשֵׁיהּ.

הַדַּרָן עָלָךְ הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ.

דף כט:

מַתְנִי׳ **הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ** בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל — אֵינוֹ מוּתָּר לִגְאוֹל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ״.
הָיְתָה שְׁנַת שִׁדָּפוֹן וְיֶרֶקוֹן, אוֹ שְׁנַת שְׁבִיעִית — אֵינָן עוֹלָה מִן הַמְּנָיָן. נָרָה אוֹ הוֹבִירָה — עוֹלָה לוֹ מִן הַמְּנָיָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מָכָרָהּ לוֹ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהִיא מְלֵיאָה פֵּירוֹת — הֲרֵי זֶה אוֹכֵל מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים.
גְּמָ׳ הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל וְכוּ׳. ״אֵינוֹ גּוֹאֵל״ לָא קָתָנֵי, אֶלָּא ״אֵינוֹ מוּתָּר לִגְאוֹל״, אֶלְמָא קִסְבַר: אִיסּוּרָא נָמֵי אִיכָּא, דַּאֲפִילּוּ קָרְקוֹשֵׁי זוּזֵי נָמֵי אָסוּר.
וְלָא מִיבַּעְיָא מוֹכֵר, דְּקָאֵי בַּעֲשֵׂה, דִּכְתִיב: ״בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ״, אֶלָּא אֲפִילּוּ לוֹקֵחַ נָמֵי קָאֵי בַּעֲשֵׂה, דְּבָעֵינַן ״שָׁנִים תִּקְנֶה״, וְלֵיכָּא.
אִיתְמַר: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ, רַב אָמַר: מְכוּרָה וְיוֹצְאָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינָהּ מְכוּרָה כָּל עִיקָּר. מַאי טַעְמָא דִּשְׁמוּאֵל? קַל וָחוֹמֶר, וּמָה מְכוּרָה כְּבָר יוֹצְאָה, שֶׁאֵינָהּ מְכוּרָה אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּימָּכֵר?
וּלְרַב, לָא אָמְרִינַן קַל וָחוֹמֶר כִּי הַאי גַּוְונָא? וְהָתַנְיָא: יָכוֹל יִמְכּוֹר אָדָם אֶת בֵּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה? אָמְרָתָ קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מְכוּרָה כְּבָר — יוֹצְאָה עַכְשָׁיו, שֶׁאֵינָהּ מְכוּרָה — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּימָּכֵר?
הָתָם לָא הָדְרָא מִיזְדַּבְּנָא, הָכָא הָדְרָא מִיזְדַּבְּנָא.
מֵיתִיבִי: ״אַחַר הַיּוֹבֵל שְׁנֵים תִּקְנֶה״ — מְלַמֵּד שֶׁמּוֹכְרִין סָמוּךְ לַיּוֹבֵל, מוּפְלָג מִן הַיּוֹבֵל מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לְפִי רֹב הַשָּׁנִים... וּלְפִי מְעוֹט הַשָּׁנִים״.
וּבִשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ לֹא יִמְכּוֹר, וְאִם מָכַר — אֵינָהּ מְכוּרָה! אָמַר לָךְ רַב: אֵינָהּ מְכוּרָה לְמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת, אֲבָל מְכוּרָה הִיא וְיוֹצְאָה.

וְאִי אִיזְדַּבּוֹנֵי מִיזְדַּבְּנָה, תֵּיקוּם בִּרְשׁוּתֵיהּ עַד בָּתַר יוֹבֵל, וּבָתַר יוֹבֵל נֵיכְלֵיהּ שְׁנֵי תְּבוּאוֹת וְנַיהְדְּרַהּ! מִי לָא תַּנְיָא: אֲכָלָהּ שָׁנָה אַחַת לִפְנֵי הַיּוֹבֵל — מַשְׁלִימִין לוֹ שָׁנָה אַחֶרֶת אַחַר הַיּוֹבֵל? הָתָם נָחֵית לַאֲכִילָה, הָכָא לָא נָחֵית לַאֲכִילָה.

אָמַר רַב עָנָן: שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל תַּרְתֵּי, חָדָא הָךְ, וְאִידָךְ הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹיִם אוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ יָצָא לְחֵירוּת.

חָדָא הָדְרֵי זְבִינֵי, וַחֲדָא לָא הָדְרֵי זְבִינֵי, וְלָא יָדַעְנָא הֵי (מיניה) [מִינַּיְהוּ].

אָמַר רַב יוֹסֵף: נִיחְזֵי אֲנַן, מִדְּתַנְיָא בְּבָרַיְיתָא: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁיחְרוּר מֵרַבּוֹ שֶׁנִּי. שְׁמַע מִינַּהּ, מִדְּקָרֵי לֵיהּ לְשֶׁנִּי ״רַבּוֹ״, אַלְמָא לָא הָדְרֵי זְבִינֵי, וְכִי קָאָמַר שְׁמוּאֵל הָכָא: אֵינָהּ מְכוּרָה וּמָעוֹת חוֹזְרִין.

דף ל.

וְרַב עָנָן בָּרַיְיתָא לָא שְׁמִיעָא לֵיהּ, וְדִשְׁמוּאֵל מַמַּאי דְּאֵינָהּ מְכוּרָה וּמָעוֹת חוֹזְרִין? דִּלְמָא אֵינָהּ מְכוּרָה וּמָעוֹת מַתָּנָה, מִידֵּי דְּהָוָה אַמְקַדֵּשׁ אֲחוֹתוֹ, דְּאִיתְמַר: הַמְקַדֵּשׁ אֲחוֹתוֹ — רַב אָמַר: מָעוֹת חוֹזְרִין, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מָעוֹת מַתָּנָה.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מַאי חָזֵית דְּקָנְסִינַן לֵיהּ לְלוֹקֵחַ? נְקָנְסֵיהּ לְמוֹכֵר!

אֲמַר לֵיהּ: לָאו עַכְבְּרָא גַּנָּב, אֶלָּא חוֹרָא גַּנָּב. אִי לָאו עַכְבְּרָא, חוֹרָא מְנָא לֵיהּ? מִסְתַּבְּרָא, הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא קָנְסִינַן.

הָיְתָה שְׁנַת שִׁדָּפוֹן כּוּ׳. הַשְׁתָּא הוֹבִירָהּ עוֹלָה לוֹ, נָרָהּ מִיבַּעְיָא?

נָרָהּ אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ — סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, אָמְרִינַן לֵיהּ: הַב לֵיהּ דְּמֵיהּ וְלִיסַּק, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְכָרָהּ לוֹ כּוּ׳. תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁאִם מְכָרָהּ לוֹ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְלֵיאָה פֵּירוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: ״הַנַּח לְפָנַי כְּדֶרֶךְ שֶׁהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ״? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְּבוּאוֹת יִמְכָּר לָךְ״, פְּעָמִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים.

מַתְנִי׳ מְכָרָהּ לְרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, וּמָכַר רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמֵאתַיִם, אֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲשֶׁר מָכַר לוֹ״.

מְכָרָהּ לְרִאשׁוֹן בְּמֵאתַיִם, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָנֶה — אֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָאַחֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְחִשַּׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת הָעוֹדֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ״, לָאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ.

לֹא יִמְכּוֹר בְּרַחוֹק וְיִגָּאֵל בְּקָרוֹב, בְּרָעָה וְיִגָּאֵל בְּיָפָה, וְלֹא יִלְוֶה וְיִגָּאֵל, וְלֹא יִגָּאֵל לַחֲצָאִין, וּבַהֶקְדֵּשׁ מוּתָּר בְּכוּלָּן. זֶה חוֹמֶר בַּהֶדְיוֹט מִבַּהֶקְדֵּשׁ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, וּמְכָרָהּ רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָאתַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "[וְלְאִישׁ] אֲשֶׁר מָכַר לוֹ".
מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָאתַיִם, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָנֶה, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין אֶלָּא עִם הַשֵּׁנִי? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְאִישׁ [לְאִישׁ] אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ", דִּבְרֵי רַבִּי.
רַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: מְכָרָהּ לוֹ בְּמָנֶה, וְהִשְׁבִּיחָהּ וְעָמְדָה עַל מָאתַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא בְּמָנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהֵשִׁיב אֶת הָעוֹדֵף" — הָעוֹדֵף שֶׁבְּיָדוֹ.
מְכָרָהּ לוֹ בְּמָאתַיִם, וְהִכְסִיפָהּ וְעָמְדָה עַל מָנֶה, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין אֶלָּא בְּמָנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהֵשִׁיב אֶת הָעוֹדֵף" — הָעוֹדֵף שֶׁבַּקַּרְקַע.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? דְּאִיְּיקַר, וְזַל, וְאִיְּיקַר.
וּמַמַּאי דִּלְקוּלָּא? דִּלְמָא לְחוּמְרָא!
לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּגָמַר "נְאוּלָּה" "נְאוּלָּה" מֵעֶבֶד עִבְרִי.
וְהָתָם מְנָלַן? דְּתַנְיָא: נִמְכַּר בְּמָנֶה, וְהִשְׁבִּיחַ וְעָמַד עַל מָאתַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין אֶלָּא מִמָּנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ".
נִמְכַּר בְּמָאתַיִם, וְהִכְסִיף וְעָמַד עַל מָנֶה, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין אֶלָּא מִמָּנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּפְי שָׁנָיו".
וְאֵין לִי אֶלָּא עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגוֹי, שֶׁנִּגְאָל וְיָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, נִמְכָּר לְיִשְׂרְאֵל מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂכִיר" "שָׂכִיר" לִגְזֵירָה שָׁוָה.
אָמַר אַבָּיֵי:

דף ל:

הֲרֵינִי כְּבֶן עַזַּאי בְּשׁוּקֵי טְבֶרְיָא. אָמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן לְאַבָּיֵי: אֵיכָּא לְמֵידְרְשִׁינְהוּ לְקוּלָּא, וְאֵיכָּא לְמֵידְרְשִׁינְהוּ לְחוּמְרָא, מִמַּאי דִּלְקוּלָּא? אֵימָא לְחוּמְרָא!
לָא סָלְקָא דַּעְתָּיךְ, מִדְּאַקִּיל רַחֲמָנָא גַּבֵּיהּ, דְּתַנְיָא: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" — עִמָּךְ בַּמַּאֲכָל, עִמָּךְ בַּמִּשְׁתֶּה, שֶׁלֹּא תְּהֵא אוֹכֵל פַּת נְקִיָּה וְהוּא אוֹכֵל פַּת קִיבָּר, אַתָּה שׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן וְהוּא שׁוֹתֶה יַיִן חָדָשׁ, אַתָּה יָשֵׁן עַל גַּבֵּי מוֹכִין וְהוּא יָשֵׁן עַל גַּבֵּי קַרְקַע; מִיכָּן אָמְרוּ: הַקּוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי כְּקוֹנֶה אָדוֹן לְעַצְמוֹ.
אַדְּרַבָּה, נַחְמִיר עָלַיְיהוּ מִדְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא! דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: "בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה אֲבָקָה שֶׁל שְׁבִיעִית".
אָדָם נוֹשֶׁא וְנוֹתֵן בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית, לְסוֹף מוֹכֵר אֶת מִטַּלְטְלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ", וּכְתִיב: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ", דָּבָר הַנִּקְנֶה מִיָּד לְיָד.

לֹא הִרְגִּישׁ — לַסּוֹף מוֹכֵר אֶת שְׂדוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ״.
לֹא בָּאת לְיָדוֹ — לַסּוֹף מוֹכֵר אֶת בֵּיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאִישׁ כִּי יִמְכּוֹר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה״.
מַאי שְׁנָא הָתָם דִּקְאָמַר ״לֹא הִרְגִּישׁ״, וּמַאי שְׁנָא הָכָא דִּקְאָמַר ״לֹא בָּאת לְיָדוֹ״? כְּדַרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ, הוּתְּרָה לוֹ.
הוּתְּרָה לוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר.
לֹא בָּאת לְיָדוֹ — לַסּוֹף שֶׁלִּוָּה בְּרִבִּית, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית״.
לֹא בָּאת לְיָדוֹ — עַד שֶׁמּוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ [אֶת] בִּתּוֹ לְאָמָה״, וְאַף עַל גַּב דְּבִתּוֹ בְּהַאי עִנְיָנָא לֵיתַהּ, נִיחָא לְאִינִישׁ דִּלְיַזְבֵּין בְּרַתֵּיהּ וְלָא לֵיזִיף בְּרִיבִּיתָא, דְּאִילּוּ הָתָם מֵיגָרְעָא וְאָזְלָא, וְאִילּוּ הָכָא קָא מוֹסְפָא וְאָזְלָא.
לֹא בָּאת לְיָדוֹ — לַסּוֹף שֶׁמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ״; לֹא לָךְ אֶלָּא לְגֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר״, וְלֹא לְגֵר צֶדֶק אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר תּוֹשָׁב״.
״מִשְׁפַּחַת גֵּר״ — זֶה הַגּוֹי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר״ — זֶה הַנִּמְכָּר וְנַעֲשָׂה מְשָׁרֵת לַעֲבוֹדָה זָרָה עַצְמָהּ.
אָמַר לֵיהּ: הָא אַהְדְּרֵיהּ קְרָא, וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הוֹאִיל וְהָלַךְ וּמָכַר עַצְמוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֶידְּחֶה אֶבֶן אַחַר הַנּוֹפֶל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גְּאוּלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לוֹ וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא״. אֵימָא: גְּאוּלָּה תִּהְיֶה לוֹ — דְּלָא לִיסַּמַּע בַּגּוֹיִם, וּלְעוֹלָם לְעִנְיַן פִּדְיוֹנוֹ נַחְמִיר!
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כְּתִיב ״אִם עוֹד רִבּוֹת בַּשָּׁנִים״, וּכְתִיב ״אִם מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים״. וְכִי יֵשׁ שָׁנִים מְרוּבּוֹת וְיֵשׁ שָׁנִים מוּעָטוֹת? אֶלָּא: נִתְרַבָּה כַּסְפּוֹ — ״מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ״, נִתְמַעֵט כַּסְפּוֹ — ״כִּפְי שָׁנָיו״.
וְאֵימָא: הֵיכָא דַּעֲבַד תַּרְתֵּי וּפָיְישִׁי אַרְבְּעֵי — לִיתֵּב לֵיהּ אַרְבַּע ״מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ״, וְהֵיכָא דַּעֲבַד אַרְבַּע וּפָיְישִׁי תַּרְתֵּי — לִיתֵּב לֵיהּ תַּרְתֵּי ״כִּפְי שָׁנָיו״!
אִם כֵּן, נִכְתּוֹב ״אִם עוֹד רַבּוֹת שָׁנִים״, מַאי ״בַּשָּׁנִים״? נִתְרַבָּה כַּסְפּוֹ בַּשָּׁנִים — מ״כֶּסֶף מִקְנָתוֹ״, נִתְמַעֵט כַּסְפּוֹ בַּשָּׁנִים — ״כִּפְי שָׁנָיו״. אָמַר רַב יוֹסֵף: דַּרְשִׁינְהוּ רַב נַחְמָן לְהָנֵי קְרָאֵי כְּסִינֵי.
לֹא יִמְכּוֹר בְּרַחוֹק כּוּ׳. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ״ — יַד עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִלְוֶה וְיִגְאַל.
״וּמָצָא״ — פְּרָט לְמָצוּי, שֶׁלֹּא יִמְכּוֹר בְּרָחוֹק וְיִגָּאוֹל בְּקָרוֹב, בְּרַע וְיִגָּאוֹל בְּיָפֶה; ״כְּדֵי גְּאוּלָּתוֹ״ — כְּדֵי גְּאוּלָּה הוּא גּוֹאֵל, וְאֵינוֹ גּוֹאֵל לַחֲצָאִין.

לְמֵימְרָא דְּ"מָצָא" הַשְׁתָּא מַשְׁמַע? וּרְמִינְהוּ: "וּמָצָא" — פָּרָט לְמַמְצִיא עַצְמוֹ, מִיכָּן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִם מִשֶּׁיָּצָאָה אֶבֶן מִתַּחַת יָדוֹ, הוֹצִיא הַלָּה אֶת רֹאשׁוֹ וְקִיבְּלָהּ — פָּטוּר; אַלְמָא "מָצָא" מִידֵּי דְּאִיתֵּיהּ מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע!

אָמַר רָבָא: הָכָא מַעְנְיָנָא דִּקְרָא, וְהָכָא מַעְנְיָנָא דִּקְרָא. הָכָא דּוּמְיָא דְּ"הִשִּׁיגָה יָדוֹ", מָה "הִשִּׁיגָה יָדוֹ" דְּהַשְׁתָּא, אַף "מָצָא" נָמֵי דְּהַשְׁתָּא. וְהָכָא דּוּמְיָא דְּ"יַעַר", מָה יַעַר מִילְתָא דְּאִיתֵּיהּ מֵעִיקָּרָא, אַף "מָצָא" מִילְתָא דְּאִיתֵּיהּ מֵעִיקָּרָא.

וּבְהֶקְדֵּשׁ כּוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וְאִם גָּאֹל יִגְאַל" — מְלַמֵּד שֶׁלָּוָה וְגוֹאֵל, וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה טַעַם? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּמוֹכֵר שְׂדֵה אֲחוּזָה שֶׁיִּפָּה כֹּחוֹ, שֶׁאִם הִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה חוֹזֶרֶת לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל — הוֹרַע כֹּחוֹ, שֶׁאֵינוֹ לוֶֹה וְגוֹאֵל, וְאֵינוֹ גּוֹאֵל לַחֲצָאִין.

אֲבָל מַקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחוּזָה, הוֹאִיל שֶׁהוֹרַע כֹּחוֹ, שֶׁאִם הִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה יוֹצָא לַכֹּהֲנִים, יִפָּה כֹּחוֹ שֶׁלּוָֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין.

דף לא.

תְּנֵי חֲדָא: לוָֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין, וְתַנְיָא אִידַּךְ: אֵינוֹ לוָֹה וְגוֹאֵל וְאֵינוֹ גּוֹאֵל לַחֲצָאִין. לָא קַשְׁיָא, הָא רַבָּנַן וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן.

מַתְנִי' הַמּוֹכֵר בֵּית בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה — הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, וְגוֹאֵל כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הֲרֵי זֶה כְּמִין רִבִּית, וְאֵינוֹ רִבִּית.

מֵת הַמּוֹכֵר — יִגְאַל בְּנוֹ, מֵת הַלּוֹקֵחַ — יִגְאַל מִיַּד בְּנוֹ. אֵין מוֹנִין שָׁנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה".

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "תְּמִימָה", לְהָבִיא אֶת חֹדֶשׁ הָעִיבּוּר. רַבִּי אוֹמֵר: לִיתֵּן לוֹ שָׁנָה וְעִיבּוּרָהּ. הִגִּיעַ יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְלֹא נִגְאֲלָה — הָיְתָה חֲלוּטָה לוֹ. אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַנִּיתָּן לוֹ בְּמַתָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לַצְּמִיתוּת".

גְּמָ' מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי, דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: "יָמִים" — אֵין יָמִים פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם. וְרַבָּנַן, הַאי "יָמִים" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ מִיּוֹם לְיוֹם. וְרַבִּי, מִיּוֹם לְיוֹם מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵ"עַד תּוֹם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ".

וְרַבָּנַן? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ שְׁנַת מִמְכָּרוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא (שְׁנַת) [שָׁנָה] שֶׁל מִנְיַן עוֹלָם. וְיָמִים מִיבָּעֵי לְהוּ לְמֵעֵת לְעֵת, דְּאִי מֵ"עַד תּוֹם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ" הֲוָה אָמֵינָא: מִיּוֹם לְיוֹם — אִין, מֵעֵת לְעֵת — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "יָמִים".

וְרַבִּי, מֵעֵת לְעֵת מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"תְּמִימָה". וְרַבָּנַן? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְעִיבּוּרָהּ.

וְרַבִּי נָמֵי, הָא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְעִיבּוּרָהּ! הָכִי נָמֵי, מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵעֵת לְעֵת מֵ״עַד תּוֹם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ״ נָפְקָא.

הֲרֵי זוֹ כְּמִין רִבִּית וְכוּ׳. וְהָתַנְיָא: הֲרֵי זוֹ רִבִּית גְּמוּרָה, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירַתּוּ!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא קַשְׁיָא, הָא רַבִּי יְהוּדָה וְהָא רַבָּנַן. דְּתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה נוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְעָשָׂה לוֹ שָׁדֶהוּ מֶכֶר, בִּזְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת — מוּתָּר, לוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת — אָסוּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בִּזְמַן שֶׁהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת — מוּתָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁעָשָׂה שָׂדֶהוּ מֶכֶר עַל פִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְלוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת הָיָה.

אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָיה? מוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת הָיָה, וְלֹא לוֹקֵחַ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? צַד אֶחָד בְּרִבִּית אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית אָסוּר, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית מוּתָּר.

דף לא:

רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא צַד אֶחָד בְּרִבִּית אָסוּר, וְהָכָא בְּרִבִּית עַל מְנָת לְהַחְזִיר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ — מָר סָבַר: אָסוּר, וּמָר סָבַר: מוּתָּר.

מֵת הַמּוֹכֵר יִגְאַל בְּנוֹ. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: ״וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי לָאו מְכַר, קָמַשְׁמַע לַן: ״וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ״ — מִכָּל מָקוֹם.

מֵת הַלּוֹקֵחַ יִגְאַל מִיָּד בְּנוֹ וְכוּ׳. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: ״לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לָא קָנָה — קָא מַשְׁמַע לַן: ״וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ״ מִכָּל מָקוֹם.

אֵין מוֹנִין לוֹ שָׁנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר כּוּ׳. תָּנוּ רַבָּנַן: שָׁנָה — אֵינִי יוֹדֵעַ אִם שָׁנָה לָרִאשׁוֹן אִם שָׁנָה לַשֵּׁנִי, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה״ — הֲוֵי שָׁנָה לָרִאשׁוֹן.

לְמִי חָלוּט? רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לָרִאשׁוֹן חָלוּט, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לַשֵּׁנִי חָלוּט. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר דִּלְדִידֵיהּ קָא מָנֵינַן, אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: מָה מָכַר לוֹ רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי — כָּל זְכוּת שֶׁתִּבָּא לְיָדוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: מָכַר שְׁנֵי בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה, אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן וְאֶחָד בְּאֶחָד בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי; זֶה שֶׁמָּכַר לוֹ בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם אֶחָד בַּאֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה — עָלְתָה לוֹ שָׁנָה; זֶה שֶׁמָּכַר לוֹ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁל אֲדָר הָרִאשׁוֹן — לֹא עָלְתָה לוֹ שָׁנָה עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה.

מַתְקִיף לַהּ רָבִינָא, וְלִימָא לֵיהּ: ״אֲנָא קָדִים שְׁחִין נוּרָא מִקַּמֵּא דִּידָךְ״! מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: ״אַתְּ נְחֵית לְעִיבּוּרָא״.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל: נוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי טְלָאִים, אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁל אֲדָר הָרִאשׁוֹן וְאֶחָד בְּאֶחָד בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, זֶה שֶׁנּוֹלַד בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם אֶחָד בַּאֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה — עָלְתָה לוֹ שָׁנָה, זֶה שֶׁנּוֹלַד לוֹ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן — לֹא עָלְתָה לוֹ שָׁנָה עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא, וְלֵימָא לֵיהּ: אֲנָא קָדֵים אֲכֵיל יְרוּקָא מִקַּמָּךְ דִּידָךְ! מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: אַתְּ נְחֵיתְתְּ לְעִיבּוּרָא, אֲנָא לָא נְחֵיתְנָא לְעִיבּוּרָא.

הָא תּוּ לְמָה לִי? הַיְינוּ הָךְ! מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם, דִּכְתִיב "תְּמִימָה", הָכָא, דְּלָא כְּתִיב "תְּמִימָה" — לָא. קָא מַשְׁמַע לַן, דְּ"שָׁנָה" "שָׁנָה" מַהֲדֵדֵי גְּמִרִי.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "תְּמִימָה" כּוּ'. רַבִּי אוֹמֵר: לִיתֵּן שְׁנַת עִיבּוּרָהּ. תָּנוּ רַבָּנָן: "שָׁנָה תְּמִימָה", רַבִּי אוֹמֵר: מוֹנֶה שִׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, וְחֶכְמִים אוֹמְרִים: מוֹנֶה שְׁנֵיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ מִיּוֹם לְיוֹם, וְאִם נִתְעַבְּרָה — נִתְעַבְּרָה לוֹ.

הִגִּיעַ יוֹם שְׁנֵיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְלֹא נִגְאַל כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: "לַצְּמִיתוּת" — לַחֲלוּטִין. דָּבָר אַחֵר: "לַצְּמִיתוּת" — לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה. מַאי טַעְמָא? "צְמִית" "צְמִיתוּת".

אָמְרוּהָ רַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, כְּמַאן? דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאִי כְּרַבִּי מֵאִיר — הָאָמַר מַתָּנָה אֵינָהּ כְּמֶכֶר! אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, שָׁאנֵי הָכָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא "לַצְּמִיתוּת".

אֲמַרוּ רַבָּנָן לְרַב פָּפָּא, וַאֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: וְהָא גַּבֵּי יוֹבֵל, דִּכְתִיב "תָּשׁוּבוּ" לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה, וְרַבִּי מֵאִיר לָא קָא מָרֵבֵּי! אֶלָּא הָא וַדַּאי דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּקְדִּישׁ בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה — הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל, וְגוֹאֵל לְעוֹלָם. גְּאָלוֹ אַחֵר מִיַּד הֶקְדֵּשׁ, הִגִּיעַ יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְלֹא נִגְאַל — הָיָה חָלוּט לוֹ.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא: "לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ", וַאֲפִילּוּ מִיַּד הֶקְדֵּשׁ. וְלַחְלְטֵיהּ הֶקְדֵּשׁ? אָמַר קְרָא: "לְדוֹרוֹתָיו", יָצָא הֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין לוֹ דּוֹרוֹת.

לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל, לְמָה לִי? אָמַר רַב סְפָרָא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְמוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וּפָגַע בּוֹ יוֹבֵל בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: לִיפּוֹק בְּיוֹבֵל, קָא מַשְׁמַע לַן: "לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל".

מַתְנִי' בְּרִאשׁוֹנָה הָיָה נִטְמָן יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא חָלוּט לוֹ. הִתְקִין הִלֵּל שֶׁיְּהֵא חוֹלֵשׁ מְעוֹתָיו לַלִּשְׁכָּה, וְיִהֵא שׁוֹבֵר אֶת הַדֶּלֶת וְנִכְנָס, אֵימָתַי שֶׁיִּרְצֶה הַלָּז יָבֹא וְיִטּוֹל אֶת מְעוֹתָיו.

גְּמָ' אָמַר רָבָא: מִתַּקָּנָתוֹ שֶׁל הִלֵּל — "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וּנְתָנָהּ לוֹ מִדַּעְתּוֹ — מְגוֹרֶשֶׁת, בְּעַל כָּרְחוֹ — אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

דף לב.

מִדְּאִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְהִלֵּל לְתַקּוֹנֵי נְתִינָה בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא נְתִינָה, הָא בְּעָלְמָא נְתִינָה בְּעַל כָּרְחוֹ לָא הָוְיָא נְתִינָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: וְדִילְמָא כִּי אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ לְהִלֵּל לְתַקּוֹנֵי שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, אֲבָל בְּפָנָיו — בֵּין מִדַּעְתּוֹ בֵּין בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא מַתָּנָה!

אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: מִתַּקָּנָתוֹ שֶׁל הִלֵּל — "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וּנְתָנָהּ לוֹ, בֵּין מִדַּעְתּוֹ בֵּין בְּעַל כָּרְחוֹ — הָוְיָא נְתִינָה. וְכִי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְהִלֵּל לְתַקּוֹנֵי — שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, אֲבָל בְּפָנָיו — בֵּין מִדַּעְתּוֹ בֵּין בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא נְתִינָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: וְדִילְמָא בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, מִדַּעְתּוֹ — אִין, בְּעַל כָּרְחוֹ — לָא, וְהִלֵּל מַאי דְּאִיצְטְרִיךְ לֵיהּ תַּקֵּין!

מַתְנִי' כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה — הֲרֵי הוּא כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה, חוּץ מִן הַשָּׂדוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַשָּׂדוֹת. בֵּית הַבְּנוּי בַּחוֹמָה — רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כּוֹתֶל הַחִיצוֹן הֵיא חוֹמָתוֹ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: בַּיִת — אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת, מְנַיִן לְרַבּוֹת בָּתֵּי בַדִּים וּבָתֵּי מֶרְחֲצָאוֹת וּמִגְדָּלוֹת וְשׁוֹבָכִין וּבוֹרוֹת וְשִׁיחִין וּמְעָרוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר בָּעִיר". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף הַשָּׂדוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּיִת", דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נֶאֱמַר "בַּיִת" — אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת, מְנַיִן לְרַבּוֹת בָּתֵּי בַדִּים וּבָתֵּי מֶרְחֲצָאוֹת, וּמִגְדָּלוֹת וְשׁוֹבָכִין, וּבוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, וַאֲפִילּוּ שָׂדוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר בָּעִיר".

וְאֶלָּא הָא כְּתִיב "בַּיִת"! אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קַטִּינָא: חוֹלְסִית וּמְצוּדָה אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, וְהָתַנְיָא: חוֹלְסִית וּמְצוּדָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּבָתִּים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשָׂדוֹת.

בֵּית הַבְּנוּי בַּחוֹמָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, "וַתּוֹרִידֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת". רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר כִּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "בַּחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת" וְלֹא בְּעִיר חוֹמָה.

מַתְנִי' עִיר שֶׁגִּגּוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ, וְשֶׁאֵינָהּ מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, אֵינָהּ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה: שְׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָתִּים, מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, כְּגוֹן קַצָּרָה הַיְשָׁנָה שֶׁל צִיפּוֹרִי, וְחַקְרָה שֶׁל גּוּשׁ חָלָב, וְיוֹדְפַת הַיְשָׁנָה, וְגַמְלָא, וּגְדוֹד, וְחַדִּיד, וְאוֹנוֹ, וִירוּשָׁלַיִם, וְכֵן כְּיוֹצֵא בָּהֶן.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: "חוֹמָה" — וְלֹא שׁוּר אִיגֹּר, "סְבִיב" — פָּרַט לְטִבֶּרְיָה שֶׁיַּמָּהּ חוֹמָתָהּ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יוֹסֵי אוֹמֵר: ״אֲשֶׁר לוֹא חוֹמָה״ — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן.

וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה כּוּ׳. תָּנָא: גַּמְלָא בַּגְלִיל, וּגְדוֹד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְחָדִיד וְאוֹנוֹ וִירוּשָׁלַיִם בִּיהוּדָה. מַאי קָאָמַר?

דף לב:

אָמַר אַבָּיֵי: הָכִי קָאָמַר — עַד גַּמְלָא בַּגְלִיל, עַד גְּדוֹד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְחָדִיד וְאוֹנוֹ וִירוּשָׁלַיִם בִּיהוּדָה.

רָבָא אָמַר: גַּמְלָא בַּגְלִיל, לְאַפּוֹקֵי גַּמְלָא דִּשְׁאָר אֲרָצוֹת; גְּדוֹד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, לְאַפּוֹקֵי גְּדוֹד דִּשְׁאָר אֲרָצוֹת; אִינָךְ דְּלָא אִיכָּא דִּכְוָותַיְיהוּ — לָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ.

וִירוּשָׁלַיִם מִי מִיחֲלַט בַּהּ? וְהָתַנְיָא: עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּירוּשָׁלַיִם דְּמוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, וְלֹא כִּירוּשָׁלַיִם, דְּאִילּוּ יְרוּשָׁלַיִם אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ, וְאִילּוּ הָכָא הַבַּיִת חָלוּט (בהן) [בָּהּ]. רַב אָשֵׁי אָמַר: לָאו אָמַר רַב יוֹסֵף תְּרֵי קֻדְשׁ הָווֹ? הָכָא נָמֵי תְּרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָווֹ.

תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: לְמָה מָנוּ חֲכָמִים אֶת אֵלּוּ, שֶׁכְּשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מָצְאוּ אֵלּוּ וְקִידְּשׁוּם, אֲבָל רִאשׁוֹנוֹת בָּטְלוּ מִשֶּׁבָּטְלָה קְדוּשַׁת הָאָרֶץ. קָסָבַר: קְדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ, וְלֹא קִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא.

וּרְמִינְהִי: אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: וְכִי אֵלּוּ בִּלְבַד הָיוּ? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: ״שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגּוֹב... כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצוּרוֹת״! אֶלָּא לָמָּה מָנוּ חֲכָמִים אֶת אֵלּוּ? שֶׁכְּשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מָצְאוּ אֵלּוּ וְקִידְּשׁוּם. קִידְּשׁוּם? הָא אָמְרִינַן דְּלָא צָרִיךְ לְקַדּוֹשֵׁי נְהוּ! אֶלָּא מְנָאוּם.

וְלֹא אֵלּוּ בִּלְבַד, אֶלָּא כֹּל שֶׁתַּעֲלֶה לְךָ מָסוֹרֶת בְּיָדְךָ מֵאֲבוֹתֶיךָ שֶׁמּוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן — כָּל מִצְוֹת הַלָּלוּ נוֹהֲגוֹת בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְקִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא!

אִיבָּעֵית אֵימָא: תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: חַד מִינַּיְיהוּ רַבִּי אֱלִעָזָר בַּר יוֹסֵי אַמְרָהּ, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי אוֹמֵר: ״אֲשֶׁר לוֹא חוֹמָה״ — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר: קְדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ וְלֹא קִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא? דִּכְתִיב: ״וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה הַשָּׁבִים מִן הַשִּׁבְי סוּכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בַסּוּכּוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳ וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד״. אֶפְשָׁר בָּא דָּוִד וְלֹא עָשׂוּ סוּכּוֹת עַד שֶׁבָּא עֶזְרָא?

אֶלָּא מַקִּישׁ בִּיאָתָם בִּימֵי עֶזְרָא לְבִיאָתָם בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, מָה בִּיאָתָם בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ מָנוּ שְׁמִיטִּין וְיוֹבְלוֹת וְקִדְּשׁוּ עָרֵי חוֹמָה, אַף בִּיאָתָן בִּימֵי עֶזְרָא מָנוּ שְׁמִיטִּין וְיוֹבְלוֹת וְקִדְּשׁוּ עָרֵי חוֹמָה.
וְאוֹמֵר: ״וֵהֲבִיאֲךָ ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ״, מַקִּישׁ יְרוּשָּׁתְךָ לִירוּשַׁת אֲבוֹתֶיךָ — מָה יְרוּשַׁת אֲבוֹתֶיךָ בְּחִידּוּשׁ כָּל דְּבָרִים הַלָּלוּ, אַף יְרוּשָּׁתְךָ בְּחִידּוּשׁ כָּל דְּבָרִים הַלָּלוּ.
וְאֵידַךְ? דְּבָעוֹ רַחֲמֵי עַל יֵצֶר דַּעֲבוֹדָה זָרָה, וּבַטְּלֵיהּ, וְאַגִּין זְכוּתָא עֲלַיְיהוּ כִּי סוּפָה.
וְהַיְינוּ דְּקָא קָרֵא עִילְוַיהּ דִּיהוֹשֻׁעַ, דִּבְכֹל דּוּכְתָּא כְּתִיב ״יְהוֹשֻׁעַ״, וְהָכָא כְּתִיב ״יֵשׁוּעַ״. בִּשְׁלְמָא מֹשֶׁה לָא בָּעָא רַחֲמֵי, דְּלָא הֲוָה זְכוּתָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא יְהוֹשֻׁעַ דַּהֲוָה לֵיהּ זְכוּתָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַמַּאי לָא לִיבְעֵי רַחֲמֵי?
וְהָא כְּתִיב: ״אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ״! הָכִי קָאָמַר: כֵּיוָן דִּירְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ — יָרַשְׁתָּ אַתְּ.
וּמִי מָנוּ שְׁמִיטִּין וְיוֹבְלוֹת? הִשְׂתַּא מִשֶּׁגָּלוּ שֵׁבֶט רְאוּבֵן וְשֵׁבֶט גָּד וַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּטְלוּ יוֹבְלוֹת, עֶזְרָא דִּכְתִיב בֵּיהּ ״כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים״ הֲוָה מָנֵי?
דְּתַנְיָא: מִשֶּׁגָּלוּ שֵׁבֶט רְאוּבֵן וְשֵׁבֶט גָּד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה בְּטְלוּ יוֹבְלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ״, בִּזְמַן שֶׁכֹּל יוֹשְׁבֶיהָ עָלֶיהָ, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁגָּלוּ מִקְצָתָן.
יָכוֹל הָיוּ עָלֶיהָ וְהֵן מְעוֹרָבִין, שֵׁבֶט בִּנְיָמִין בִּיהוּדָה וְשֵׁבֶט יְהוּדָה בְּבִנְיָמִין, יְהֵא יוֹבֵל נוֹהֵג?
תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לְכָל יֹשְׁבֶיהָ״ — בִּזְמַן שֶׁיּוֹשְׁבֶיהָ כְּתִיקּוּנָן, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהֵן מְעוֹרָבִין!
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מָנוּ יוֹבְלוֹת לְקַדֵּשׁ שְׁמִיטִּין.

דף לג.

הָנִיחָא לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי: שְׁנַת חֲמִשִּׁים אֵינָהּ מִן הַמְּנִיָן, אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: שְׁנַת חֲמִשִּׁים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, לְמָה לִי? בִּשְׁמִיטִּין סַגִּיא! הָא וַדַּאי דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.
וְלֹא מָנוּ שְׁמִיטִּין וְיוֹבְלוֹת? וְהָכְתִיב: ״מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת אָחִיו הָעִבְרִי אֲשֶׁר יִמָּכֵר לָךְ״!
וְהַוֵינַן בְּהוּ: ״מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים״? וְהָכְתִיב: ״וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים״! וְאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: שֵׁשׁ לַנִּמְכָּר, וְשֶׁבַע לַנִּרְצָע.
הָהוּא בְּתוֹכָחָה כְּתִיב, וְקָאָמַר נָבִיא: הֲשִׁלַּחְתֶּם? וְהָכְתִיב: ״וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ״!
אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יִרְמְיָה הֶחְזִירָן, וְיֹאשִׁיָּה בֶּן אָמוֹן מַלְּךְ עֲלֵיהֶן. וּמְנָא לַן דַּהֲדוּר? דִּכְתִיב: ״כִּי הַמּוֹכֵר אֶל הַמִּמְכָּר לֹא יָשׁוּב״. אֶפְשָׁר יוֹבֵל בָּטֵל, וְנָבִיא מִתְנַבֵּא עָלָיו שֶׁיְּבָטֵל? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהֶחְזִירָן יִרְמְיָה.

וּמְנָלַן דְּאִשְׁתָּה מָלֵךְ עֲלֵיהֶן? דִּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר מָה הַצִּיּוֹן הַלָּז אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר הַקֹּבֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּא מִיהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת הַדְּבָרִים עַל הַמִּזְבֵּחַ בֵּית אֵל״. וְכִי מָה טִיבוֹ שֶׁל יֹאשִׁיָּהוּ בְּבֵית אֵל? אֶלָּא כְּשֶׁהֶחְזִירָן יִרְמְיָהוּ, יֹאשִׁיָּהוּ מָלַךְ עֲלֵיהֶם. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא: ״גַּם יְהוּדָה שָׂת קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי״.

מַתְנִי׳ בְּתֵּי הַחֲצֵרִים נוֹתְנִין לָהֶם כֹּחַ יָפָה שֶׁבְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְכֹחַ יָפָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת, וְנִגְאָלִין מִיָּד וְכָל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כְּבָתִּים, וְיוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל וּבְגִרְעוֹן כֶּסֶף כְּשָׂדוֹת.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנַן: ״עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב״ — הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לִשְׂדֵה אֲחוּזָה, מָה שְׂדֵה אֲחוּזָה יוֹצֵא בַּיּוֹבֵל וּבְגִרְעוֹן כֶּסֶף, אַף בָּתֵּי הַחֲצֵרִים יוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל וּבְגִרְעוֹן כֶּסֶף.

אִי מָה שְׂדֵה אֲחוּזָה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, אַף בָּתֵּי הַחֲצֵרִים אֵינָם נִגְאָלִים פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גְּאוּלָּה תִּהְיֶה לוֹ״ — מִיָּד. הוֹאִיל וְנָתַתָּ לָהֶם כֹּחַ יָפָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת וְכֹחַ יָפָה שֶׁבַּבָּתִּים, יָכוֹל לֹא יֵצְאוּ בַּיּוֹבֵל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא״.

מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב הוּנָא: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְמַקְדִּישׁ בַּיִת בְּבָתֵּי הַחֲצֵרִים, וּגְאָלוֹ אַחֵר מִיַּד הֶקְדֵּשׁ, וּפָגַע בּוֹ יוֹבֵל בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה.

לְמַאי מְדַּמֵּית לֵיהּ? אִי לְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה מְדַּמֵּית לֵיהּ — אֵיחֲלִיט לֵיהּ לְלוֹקֵחַ, אִי לִשְׂדֵה אֲחוּזָה מְדַּמֵּית — לְכֹהֲנִים נָפְקָא, לְהָכִי אִצְטְרִיךְ ״וּבְיוֹבֵל יֵצֵא״.

מַתְקֵיף לַהּ רַב זְעִירָא: מַאי אִירְיָא גְּאָלוֹ אַחֵר? אֲפִילּוּ לֹא גְּאָלוֹ נָמֵי! אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: שְׁלֹא יֹאמְרוּ הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פִּדְיוֹן.

מְנָלַן? מִבֶּן לֵוִי — מָה בֶּן לֵוִי שֶׁיִּפֶּה כֹּחוֹ בְּמִמְכָּרוֹ, הוֹרַע כֹּחוֹ בְּהֶקְדֵּשׁוֹ; יִשְׂרָאֵל — שֶׁהוֹרַע כֹּחוֹ בְּמִמְכָּרוֹ, אֵין דִּין שֶׁהוֹרַע כֹּחוֹ בְּהֶקְדֵּשׁוֹ?

וְהָתָם מְנָלַן? דְּתַנְיָא: ״וְיָצָא מִמְכָּר״, שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֶפִילּוּ עֶבְדָּיו מִטַּלְטָלָיו וּשְׁטָרָיו, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ״.

מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״מִמְכַּר״? מִמְכָּרָיו יוֹצֵא בְּחִנָּם, וְאֵין הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּחִנָּם, אֶלָּא בְּפִדְיוֹן.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הַכֹּל הָיוּ בְּכְלַל ״וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ״.

כְּשֶׁפָּרַט הַכָּתוּב בִּשְׂדֵה אֲחוּזָה ״וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל קֹדֶשׁ לַה״ — שָׂדֶה הוּא דִּפְרַק לֵיהּ וְנִפְקָא לְכֹהֲנִים, אֲבָל הָנָךְ כִּדְקָיְימִי קָיְימִי.

״וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא״, לְמָה לִי? אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְמוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי הַחֲצֵרִים, וּפָגַע בּוֹ יוֹבֵל בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה.

לְמַאי מְדַּמֵּית לֵיהּ? אִי לְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה מְדַּמֵּית לֵיהּ — אֵיחֲלֵט לֵיהּ לְלוֹקֵחַ, אִי לִשְׂדֵה אֲחוּזָה מְדַּמֵּית לֵיהּ — הַשְׁלָמָה בָּעֵי, לְהָכִי אִצְטְרִיךְ ״וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא״.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב הוּנָא, וּתְיוּבְתָּא דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הַמַּקְדִּישׁ בַּיִת בְּבָתֵּי הַחֲצֵרִים — הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד וְגוֹאֲלוֹ לְעוֹלָם; גְּאָלוֹ אַחֵר מִיַּד הֶקְדֵּשׁ, הִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא נִגְאַל — חוֹזֵר לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל.

דף לג:

מַתְנִי׳ וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי הַחֲצֵרִים — שְׁנֵי חֲצֵרִים שֶׁל שְׁנֵי בָתִּים, אַף עַל פִּי שֶׁמּוּקָּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, הֲרֵי הֵן כְּבָתֵּי חֲצֵרִים.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "בָּתֵּי הַחֲצֵרִים" אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לָהֶם חוֹמָה? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חוֹמָה"? אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חוֹמָה כְּמִי שֶׁאֵין לָהֶם חוֹמָה. וְכַמָּה? בָּתִּים — שְׁנַיִם, חֲצֵירוֹת — שְׁנַיִם, שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָתִּים.

וְאֵימָא בַּיִת וְחָצֵר! אִם כֵּן לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא "חֲצֵרִים", וְכִי תֵּימָא אִי כְּתַב רַחֲמָנָא "חֲצֵרִים" — חָצֵר בְּלֹא בַּיִת מַשְׁמַע, הַהוּא קַרְפַּף אִיקְּרִי.

מַתְנִי׳ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּרֵּשׁ אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי — אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה. וְכֵן לֵוִי שֶׁיִּרֵּשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל — אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה.

שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא אֲחוּזָתָם", עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי וְעָרֵי הַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דְּבָרִים הַלָּלוּ אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם.

גְּמָ׳ וְאֶלָּא כְּמַאן? כְּבֶן לֵוִי. וְהָדַר תָּנֵי: "עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי וְעָרֵי הַלְוִיִּם".

אֵימָא: אֵינוֹ גּוֹאֵל אֶלָּא כַּסֵּדֶר הַזֶּה, עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי וְעָרֵי הַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי.

בְּשִׁלְמָא עָרֵי הַלְוִיִּם — דִּכְתִיב: "כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם", אֶלָּא לֵוִי מְנָלַן? דִּכְתִיב: "וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם".

תַּנְיָא: "וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם" — יָכוֹל לֵוִי מִישְׂרָאֵל יִגְאַל, שֶׁזֶּה יִפֶּה כֹּחוֹ וְזֶה הוֹרַע כֹּחוֹ, אֲבָל לֵוִי מִלֵּוִי לֹא, שֶׁזֶּה יִפֶּה כֹּחוֹ וְזֶה יִפֶּה כֹּחוֹ — תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִן הַלְוִיִּם".

"מִן הַלְוִיִּם" — וְלֹא כָּל הַלְוִיִּם, פְּרָט לְבֶן לֵוִי מַמְזֵר וְנָתִין.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דְּבָרִים הַלָּלוּ אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. אֲבָל עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי — לָא אָמְרִינַן.

מַתְנִי׳ אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ, וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, וְלֹא מִגְרָשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ, וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ, שֶׁלֹּא יַחְרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִין לְעוֹלָם, וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "גְּאוּלַת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם".

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: ״בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין״ וְכוּ׳.
דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהָא בְּדִלְוִיִּם לָא מְשַׁנְּינַן, מְנָא הָנֵי מִילֵּי?
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר קְרָא: ״וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר״. מַאי ״לֹא יִמָּכֵר״? אִילֵּימָא לֹא יִמָּכֵר כְּלָל, וְהָא מִדְּכְתִיב: ״גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם״, מִכְּלָל דְּמָזַבְנִי. אֶלָּא מַאי ״לֹא יִמָּכֵר״? לֹא יְשַׁנֶּה.
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִין לְעוֹלָם וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם. תָּנוּ רַבָּנַן: ״גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ״, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גְּאוּלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם״.
לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַה׳״, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גְּאוּלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם״.
לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה לַצְּמִיתוּת״, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גְּאוּלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם״.
בְּשִׁלְמָא הָנֵי תַּרְתֵּי לְחַיֵּי, אֶלָּא בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה לְלְוִיִּם מִי אִית לְהוּ? וְהָתַנְיָא: עָרִים הַלָּלוּ אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן לֹא כְּפָרִים קְטַנִּים וְלֹא כְּרַכִּים גְּדוֹלִים, אֶלָּא עֲיָירוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת!
אָמַר רַב כָּהֲנָא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן — שֶׁהוּקַּף וּלְבַסּוֹף יָשַׁב, כָּאן — שֶׁיָּשַׁב וּלְבַסּוֹף הוּקַּף.
וְכִי הַאי גַּוְונָא מִי הָוְיָא חוֹמָה? וְהָתַנְיָא: ״וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה״ — שֶׁהוּקַּף וּלְבַסּוֹף יָשַׁב, וְלֹא שֶׁיָּשַׁב וּלְבַסּוֹף הוּקַּף.
יָכוֹל אֲפִילּוּ הִקִּיפוּהָ יִשְׂרָאֵל? נֶאֱמַר כָּאן ״חוֹמָה״, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ״חוֹמָה״, מָה לְהַלָּן גּוֹיִם, אַף כָּאן גּוֹיִם.
יָכוֹל אֲפִילּוּ הִקִּיפוּהָ גּוֹיִם לְאַחַר מִכֵּן? נֶאֱמַר לְהַלָּן ״חוֹמָה״, וְנֶאֱמַר כָּאן ״חוֹמָה״, מָה לְהַלָּן גּוֹיִם קוֹדֶם לְכֵן, אַף כָּאן גּוֹיִם קוֹדֶם לְכֵן!
תַּרְגְּמַהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב סָלָּא חֲסִידָא קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ לָהֶן

דף לד.

הֵן וּמַגְרְשֵׁיהֶן, הֵן וּמַגְרְשֵׁיהֶן לְמִיסְתְּרִינְהוּ קָיְימִי. אָמַר רַב אָשֵׁי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אַדְמִסְתַּתְּרִי מִסְתַּתְּרִי, אִי מִיזְדַּבְּנִי לִיחְלְטוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.
תָּנוּ רַבָּנַן: ״כְּשֶׁדֶּה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? מִנַּיִן לְכֹהֵן שֶׁהִקְדִּישׁ שְׂדֵה חֶרְמוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְיוֹצֵא לַכֹּהֲנִים, וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי — תְּהֵא שֶׁלִּי.
וְדִין הוּא: בָּשֶׂל אֲחֵרִים אֲנִי זוֹכֶה, בְּשֶׂל עַצְמִי לֹא כָּל שֶׁכֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַה׳ כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם״.

וְכִי מָה לָמַדְנוּ מִשְּׁדֵה הַחֵרֶם מֵעַתָּה? הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לָמֵד, מַקִּישׁ שְׂדֵה חֶרְמוֹ לִשְׂדֵה אֲחוּזָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל: מָה שְּׂדֵה אֲחוּזָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וּמִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים, אַף שְׂדֵה חֶרְמוֹ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וּמִתְחַלֶּקֶת לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

אָמַר מָר: בְּשֶׁל אֲחֵרִים אֲנִי זוֹכֶה. מִי דָּמֵי? הָתָם זוֹכֶה בְּעָלְמָא, הָכָא קָא שָׁקֵיל לֵיהּ.

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וְאִישׁ אֶת קֳדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ", הָא נָמֵי כִּי קֳדָשָׁיו דָּמְיָא.

מִי דָּמֵי? קֳדָשָׁיו לָאו בִּרְשׁוּתוֹ, הָכָא בִּרְשׁוּתוֹ.

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "כִּי אֲחוּזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם", הָא נָמֵי אֲחוּזָּתוֹ הִיא, קָא מַשְׁמַע לַן "אֲחוּזָּתוֹ" — אֲחוּזָּתוֹ אִין, חֶרְמוֹ לָא.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ, וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת עֲרָכִין.